

Riksdagens protokoll

2011/12:112

Torsdagen den 10 maj

Kl. 12.00 – 19.53

Protokoll
2011/12:112

1 § Beslut om ärende som slutdebatterats den 9 maj

NU20 Energifärdplan för 2050

1. utskottet
2. utskottets förslag till beslut med godkännande av motiveringen i res. 1 (S, MP, V)
3. utskottets förslag till beslut med godkännande av motiveringen i res. 2 (SD)

Förberedande votering:

133 för res. 1

19 för res. 2

150 avstod

47 frånvarande

Kammaren biträdde res. 1.

Huvudvotering:

150 för utskottet

133 för res. 1

19 avstod

47 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 94 M, 22 FP, 17 C, 17 KD

För res. 1: 97 S, 20 MP, 16 V

Avstod: 19 SD

Frånvarande: 15 S, 13 M, 5 MP, 2 FP, 6 C, 3 V, 2 KD, 1 -

2 § Justering av protokoll

Justerades protokollet för den 4 maj.

3 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Till riksdagen hade inkommit följande skrivelser:

Interpellation 2011/12:349

Till riksdagen

Interpellation 2011/12:349 Tillgång till dator och telefon vid rätts-
psykiatrisk vård

av Carina Adolfsson Elgestam (S)

Interpellationen kommer att besvaras den 29 maj.

Skälet till dröjsmålet är redan inbokade engagemang.

Stockholm den 7 maj 2012

Socialdepartementet

Göran Hägglund (KD)

Enligt uppdrag

Marianne Jenryd

Expeditionschef

Interpellation 2011/12:352

Till riksdagen

Interpellation 2011/12:352 Det folkliga upproret i Bahrain

av Hans Linde (V)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 29 maj 2012.

Skälet till dröjsmålet är resor.

Stockholm den 9 maj 2012

Utrikesdepartementet

Carl Bildt

4 § Hänvisning av ärende till utskott

Föredrogs och hänvisades

Proposition

2011/12:146 till justitieutskottet

*De brottsbekämpande
myndigheternas
tillgång till uppgifter
om elektronisk
kommunikation*

5 § De brottsbekämpande myndigheternas tillgång till uppgifter om elektronisk kommunikation

Föredrogs

justitieutskottets betänkande 2011/12:JuU8

De brottsbekämpande myndigheternas tillgång till uppgifter om elektro-
nisk kommunikation (prop. 2011/12:55).

Anf. 1 ELIN LUNDGREN (S):

Herr talman! I dag debatterar vi de brottsbekämpande myndigheter-
nas tillgång till uppgifter om elektronisk kommunikation. I våras tog vi
ett beslut som innebär att trafikdata måste sparas för brottsbekämpande

ändamål. Det var ett viktigt beslut som säkerställer polisens möjlighet att bekämpa grova brott som mord, våldtäkt, misshandel och narkotikabrott.

Dagens lagstiftningsförslag innebär att reglerna för när polisen ska få hämta ut dessa uppgifter reformeras. Genom det förslag som är föremål för denna debatt skapas en enhetligare och bättre lagstiftning än den som gäller nu. Kontrollen förbättras genom ökad insyn av Säkint, Säkerhets- och integritetsskyddsmyndigheten.

Ärendet består av flera olika delförslag. Ett av dem är att korrigera terminologin för att anpassa den till nutid. "Hemlig teleavlyssning" och "hemlig teleövervakning" föreslår man ska benämnas "hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation" och "hemlig övervakning av elektronisk kommunikation". Det är kanske en av de minst uppmärksammade delarna i förslaget.

En annan del handlar om hur och när polisen och andra brottsbekämpande myndigheter i Sverige ska kunna ta del av information om elektronisk kommunikation. Förslaget innebär att polisen får bättre redskap för att kunna identifiera de personer som ligger bakom allvarliga brott.

Ett av förslagen handlar om möjligheten att i vissa fall använda kommunikationsuppgifter utan att det finns en särskild person misstänkt.

Kommunikationsuppgifter kan hämtas ut och användas som bitar i det pussel som läggs i utredningen av allvarliga brott för att identifiera de personer som varit inblandade i kriminalitet. På så sätt kan oskyldiga avskrivas.

Att ha tillgång till uppgifter i ett tidigt skede av en utredning kan vara avgörande för att kunna lösa brottet.

Tillstånd ska ges av domstol, men i somliga fall kan det behöva gå lite snabbare då människor som begår grova brott till exempel ofta byter mobiler och kontantkort. Då ska en åklagare i stället kunna besluta om det. Det måste dock prövas i domstol efteråt så att det inte kan missbrukas i jakten på grova brottslingar. Har det saknats skäl till åtgärden får uppgifterna inte användas till nackdel för den som omfattas av utredningen.

Förslag finns också att ändra lagen om elektronisk kommunikation så att det ska finnas möjlighet för polisen att få ut abonnentuppgifter för brott som begås via internet och som är svåra att bekämpa i dag men som kan få allvarliga konsekvenser för dem som drabbas. Det gäller framför allt grooming, mobbning eller annan kränkning av unga som sker på nätet.

Grooming är beteckningen för när vuxna tar kontakt med barn på nätet i syfte att utnyttja barnen sexuellt. Grooming är förbjudet i Sverige sedan den 1 juli 2009, och den som döms för det får böter eller upp till ett års fängelse.

Vi anser att förslagen är väl avvägda utifrån den situation vi har i dag. Polisen får ofta med rätta kritik för en dålig brottsuppklarning. Förra året klarade rättsväsendet upp 16 procent av de anmälda brotten och året innan, 2010, 1 procentenhet mindre. Vi vill se bättre resultat än så.

Den utveckling som har varit i samhället har bidragit till att polisen har halkat efter när det gäller möjligheterna till brottsbekämpning. Att brottslingar använder mobiler och andra telefoner är inget nytt; det har de kriminella gjort länge. Lika länge har polisen kunnat hämta ut trafikuppgifter, men tekniken utvecklas och i dag förekommer mycket brottslighet

också på internet. Det är helt naturligt att de kriminella använder sig av den tekniska utvecklingen. Därför måste också polisens verktyg utvecklas i takt med brottslighetens utveckling.

Ibland sägs det att de kriminella inte är så dumma att de avslöjar brott på telefon eller internet och att det därför skulle vara meningslöst att ge polisen utökade resurser. Det stämmer inte. Brottslingarna är som tur är inte så smarta som man kan tro, och därför är det viktigt att polisen har tillgång till trafikdata. Även om brott inte alla gånger planeras eller sköts på till exempel telefon kan uppgifterna från kommunikationen vara viktiga när det handlar om att lösa brott.

Offren för kriminalitet förtjänar att få upprättelse. En del av det handlar om att förövaren får sin påföljd. För att det ska vara möjligt måste vi först sätta dit förövaren. Det finns många exempel på kriminella handlingar där uppgifter från elektronisk kommunikation har varit en avgörande del för att kunna lösa fallet.

Fall som klaras upp tar inte ifrån brottsoffret den smärta som han eller hon har råkat ut för, men känslan av att förövaren inte kom undan kan lindra en aning.

Socialdemokraterna anser att vi är skyldiga att ge polisen väl avvägda metoder för att kunna hålla jämna steg med de kriminella.

En del av förslaget handlar om operatörers skyldighet att lämna ut lokaliseringssuppgifter som inte är kopplade till kommunikation. Det är för att kunna efterforska personer som har försvunnit då det kan föreligga fara för deras liv eller hälsa. Vi tycker att det är fullt rimligt.

Kopplat till detta finns självklart diskussionen om integritet. Vi socialdemokrater har gjort en avvägning och landat i att vi tycker att det här är proportionerligt. Vi ser det viktiga i att brottsoffer får större chans till upprättelse. Vi ser att de förändringar som görs med den här lagstiftningen stärker rättssäkerheten och integritetsskyddet. Uppgifter som inhämtas med stöd av lagen om elektronisk kommunikation kommer nu att falla under en reglering med krav på viss beslutsnivå och krav på att proportionalitetsbedömningar görs i varje enskilt fall. All användning av uppgifterna i förundersökningen kommer att kräva domstolens tillstånd och omfattas av Säkerhets- och integritetsskyddsmyndighetens tillsyn.

Förutom till huvudförslaget yrkar vi bifall till reservation 4 som handlar om att registrera användaruppgifter för kontantkort.

(Applåder)

I detta anförande instämde Christer Adelsbo, Kerstin Haglö, Arne Hamednaca, Morgan Johansson, Mattias Jonsson och Anna Wallén (alla S).

Anf. 2 MARIA FERM (MP):

Herr talman! Inledningsvis vill jag säga att jag självfallet står bakom alla Miljöpartiets reservationer, men för tids vinnande yrkar jag bifall endast till reservationerna 1, 2 och 9.

Övervakningen av vad människor gör på internet ökar dag för dag. Detsamma gäller privata företags och offentliga myndigheters insamling av personuppgifter och behandlingen av dem. Aldrig tidigare har kunskapen om individens ageranden, tycke och smak kunnat kartläggas så noggrant som i dag. När riksdagen röstade ja till att införa datalagrings-

direktivet i svensk lag för några månader sedan slogs en av de slutliga spikarna i övervakningskistan. Då gjordes förändringar som innebär masslagring av all vår elektroniska kommunikation. I dag debatterar vi förslag om att enklare lämna ut elektronisk kommunikation.

Inom det straffrättsliga området regleras utlämnandet av uppgifter om abonnemang av 6 kap. 22 § i lagen om elektronisk kommunikation. Av det första styckets andra punkt framgår att det finns en skyldighet för den som tillhandahåller ett elektroniskt kommunikationsnät eller en elektronisk kommunikationstjänst att på begäran lämna ut abonnemangsuppgifter till brottsbekämpande myndigheter om fängelse är föreskrivet för brottet och det misstänkta brottet enligt myndighetens bedömning kan föranleda annan påföljd än böter. Denna bestämmelse medför att bland annat uppgifter om IP-adresser i dag inte lämnas ut vid misstanke om upphovsrättsbrott. Brottet anses nämligen för ringa och integritetsintrånget oproportionerligt stort.

Regeringen föreslår i propositionen att det mot bakgrund av Ipredlagens möjligheter till utlämnande av IP-adresser även är rimligt att samma möjligheter gäller inom det straffrättsliga området. Eftersom företag genom Ipredlagen ges möjlighet att få tillgång till IP-adresser vill man nu genomföra förändringen även inom det straffrättsliga området.

Miljöpartiet de gröna delar inte denna bedömning eftersom intrånget i den personliga integriteten är oproportionerligt stort när det gäller utlämning av personuppgifter enbart på grund av misstanke om brott av den relativt ringa karaktär som upphovsrättsbrott får anses vara. Men med detta förslag visar regeringen att de inte skyr några medel när det gäller att jaga en hel generation fildelare för något som inte ens kan likställas med stöld.

Datainspektionen har avstyrkt att inhämtning av abonnemangsuppgifter ska vara möjligt även för bötesbrott. Vi gröna delar Datainspektionens bedömning, särskilt när det gäller de påstådda upphovsrättsbrotten. Skillnaden mellan dynamiska IP-adresser och fasta är i dag ytterst liten, och integritetsintrånget måste sägas vara lika stort.

Miljöpartiet de gröna delar dock regeringens bedömning att så kallad gromning på internet måste bekämpas, liksom annan brottslighet som många gånger för enskilda utsatta är oerhört kränkande. Att helt öppna portarna för att lämna ut IP-adresser ser vi dock inte som en lösning på de problemen.

Mot bakgrund av det anförda anser vi att riksdagen i första hand bör avslå regeringens förslag till ny lydelse av 6 kap. 22 § i första styckets 2:a punkt i lagen om elektronisk kommunikation. Om detta yrkande avslås anser vi att de nya bestämmelserna ändå inte ska få användas i de fall som gäller misstänkt upphovsrättsbrott.

Herr talman! Regeringen föreslår i propositionen att den årliga skrivelsen till riksdagen om användandet av hemliga tvångsmedel ska utökas till att även omfatta en redovisning av inhämtningen av uppgifter om elektronisk kommunikation i underrättelseverksamhet. Vi välkomnar detta och hoppas att uppgifterna i skrivelsen samtidigt är så utförliga att riksdagen kan göra en reell prövning av behovet av och förutsättningarna för inhämtningen av uppgifterna.

Skrivelsen ska emellertid inte omfatta den utökade rätt de brottsbekämpande myndigheterna får att hemligen erhålla abonnemangsuppgifter

De brottsbekämpande myndigheternas tillgång till uppgifter om elektronisk kommunikation

från den som tillhandahåller ett elektroniskt kommunikationsnät eller en elektronisk kommunikationstjänst.

Miljöpartiet kräver sedan tidigare att den årliga skrivelsen om hemliga tvångsmedel även ska omfatta hemlig rumsavlyssning, och vi tycker att det bör vara självklart att skrivelsen också ska omfatta de fall där de brottsbekämpande myndigheterna hemligen erhållit och använt abonnemangsuppgifter i sin brottsbekämpande verksamhet.

En effekt av ett genomförande av propositionen är att Säkerhets- och integritetsskyddsmyndighets uppgifter utökas. Det är välkommet, men samtidigt har nämnden fått nya tillsynsuppgifter i och med införandet av den nya polisdatalagen. I den delen delar Säkerhets- och integritetsskyddsmyndigheten tillsynsuppgiften med Datainspektionen. Vi anser att denna uppdelade tillsyn är olycklig och att det är läge att ta ett helhetsgrepp på integritetsskyddet i landet.

Det behöver inrättas en ny integritetsskyddsmyndighet som ersätter Datainspektionen, Säkerhets- och integritetsskyddsmyndigheten samt delar av JK:s och länsstyrelsernas verksamhet.

I detta anförande instämde Ann-Louise Hansson och Jan Lindholm (båda MP) samt Jens Holm (V).

Anf. 3 KENT EKEROTH (SD):

Herr talman! I detta betänkande har Sverigedemokraterna fem reservationer. Två av dem gäller tillstånd till hemlig avlyssning. I dagsläget är gränsen för sådan avlyssning två år och utskottet föreslår avslag på mitt yrkande om sänkning till ett år som rekvisit för hemlig avlyssning. Man menar att tvångsmedlets nuvarande rekvisit är väl avvägda.

Hemlig teleavlyssning kan vara ett mycket effektivt verktyg mot grov brottslighet. I den senaste redovisningen om användningen av detta tvångsmedel framgick att just teleavlyssning varit till nytta i 71 procent av de fall där det använts. Tyvärr är själva användningen av detta tvångsmedel alltför snävt reglerat för att det faktiskt ska kunna användas som ett effektivt verktyg mer än mot ett fåtal grova brott.

Sanningen är den att vi lever i ett samhälle där de allra mest utsatta drabbas av grova brott eftersom polisen inte har de rätta verktygen. Ett viktigt exempel är olika former av organiserad brottslighet och deras vapenhantering. Vi ser alla uppgörelserna i Malmö och hur Södertäljemmaffian lyckats etablerat sig på alla samhällsnivåer. För de grova brottslingarna är olagliga vapen ett nödvändigt verktyg för att de ska kunna bedriva sin verksamhet.

Rikspolisstyrelsen har sagt att uppgörelser i kriminella miljöer på senare tid vuxit till ett sådant problem att situationen kan betecknas som akut. I dag kan inte alla typer av vapenbrott medge användning av hemlig teleavlyssning eftersom straffvärdet är för lågt. Det kan användas vid grovt vapenbrott endast i undantagsfall, nämligen om det antas att straffvärdet överstiger två år. Det krävs alltså ganska mycket för att man ska få använda teleavlyssning för dessa brott. Det menar vi är olyckligt.

I vårt grannland Danmark ser det annorlunda ut. Där uppger chefen för utredningsverksamheten i Köpenhamns poliskrets att man använder massiv teleavlyssning för att motverka den organiserade brottsligheten och lösa gängmorden med effektivare resultat än i Sverige. På grund av

deras bättre avvägda lagstiftning kan polisen där använda teleavlyssning för brott med lägre straffvärde som till exempel förberedelse till grov misshandel.

Domstolarna vet att polisen inte använder avlyssning i onödan, som en chef där uttrycker sig.

I Sverige är läget som bekant ett annat. I Brottsförebyggande rådets utredning, *Bekämpning av organiserad brottslighet* från 2011, redovisas att svenska poliser och åklagare anser att användningen av hemliga tvångsmedel är elementär för att bekämpa organiserad brottslighet. Men man anser också att lagstiftningen är för restriktiv och används mest för att utreda narkotikabrott. Det anser man vara en alldeles för smal träffyta för att kunna användas effektivt mot den organiserade brottsligheten.

Nu tänker säkert flera av er att lagstiftningen ändå är väl avvägd eftersom hemliga tvångsmedel, teleavlyssning och så vidare är integritetskränkande. Men hemliga tvångsmedel används inte bara för att utreda brott och sätta dit dem som är skyldiga. De kan även användas för att avfärda misstankar mot personer. Att avskrika folk som är misstänkta, och som därmed kan råka ut för än det ena och än det andra, är också en integritetsvinst i stället för att låta detta fortgå.

Inte heller får den kränkning som avlyssningen utgör anses vara större än kränkningen det innebär att utsättas för grova brott eller att brotten inte blir utredda och att man inte hittar någon som begick brottet.

Självklart anser vi att hemlig teleavlyssning även i fortsättningen ska avse grova brott, men vi menar att gränsen för när detta ska få ske är för hög i dag. Därför vill vi sänka gränsen till att gälla brott som kan ge minst ett års fängelse.

Vi har en annan reservation som handlar om inhämtning av abonnemangsuppgifter. I och med denna proposition vill regeringen göra det lättare för polisen att få ut personuppgifter om abonnemangsinnehavare. Det ställer vi oss positiva till. Ökade krafter mot brottsligheten är en hjärtefråga för Sverigedemokraterna, och det brottsbekämpande arbetet måste effektiviseras såväl ute på gatan som på internet. Men när det gäller upphovsrättsfrågorna har vi reserverat oss.

I ett antal rättsfall under senare år har domstolarna gjort bedömningen att fildelning för privat bruk inte är ett allvarigare brott än att det genererar böter. Enligt dagens lagstiftning krävs det dock att brottet kan ge fängelse för att polisen ska få tillgång till dessa personuppgifter.

Jag anser, tvärtemot regeringen, att immaterialrättsliga brott på en sådan nivå att de enbart kan leda till bötesstraff även i fortsättningen inte bör kunna leda till utlämning av abonnemangsuppgifter. Det är av främst praktiska skäl. Vi har en upphovsrättslagstiftning som vi ska värna, och det är viktigt att skydda dem som på olika sätt använder sin kreativitet för att skapa något.

Samtidigt begår dagligen hundratusentals svenskar brott mot denna lag. Det är så klart illa och ingen ursäkt i sig. Men eftersom handlingarna genomförs i så pass stor utsträckning blir det godtyckligt och slumpartat vem som kommer att dömas för handlingen.

Att utöka polisens möjligheter att jaga småskaliga fildelare kommer att leda till att både anmälningarna och polisresurserna kommer att öka på detta område. En sänkning av gränsen när det gäller vilken påföljd detta kan leda till ger signalen att detta bör prioriteras samtidigt som

De brottsbekämpande myndigheternas tillgång till uppgifter om elektronisk kommunikation

film- och skivbolagen kommer att se möjligheter att sätta fast enstaka personer. I dagsläget när vår polis patrullerar våra gator ungefär 1 procent av sin arbetstid och förmår lösa endast ungefär 18 procent av antalet anmälda brott ser vi det som konstigt att prioritera att polisen jagar privatpersoner som laddar ned filmer för enskilt bruk. Vi vill inte bidra till en polisiär resursförskjutning mot småskaliga fildelare samtidigt som folk känner sig otrygga i vardagen för att polisen redan har mer arbete än de klarar av, alltså arbete mot riktigt allvarlig brottslighet.

Därför anser jag att brott som går under upphovsrättslagen och annan immaterialrätt fortsatt måste vara så allvarliga att de kan leda till fängelse för att polisen ska få ta del av dessa uppgifter.

Vi har också en reservation som handlar om överskottsinformation. Det har vi diskuterat tidigare i detta utskott. Vår hållning är fortsatt densamma.

Dagens regler säger att en förundersökning om ett mindre allvarligt brott får inledas endast om fängelse i ett år eller däröver är föreskrivet för brottet.

Vi finner att det är orimligt att brottslingen ska slippa åtal för brottslighet trots att bevisning har kommit till polisens och rättsväsendets kännedom. Att använda överskottsinformation för att utreda och väcka åtal är inte så integritetskränkande som underlåtenheten att använda den är kränkande för brottsoffret.

Med dagens reglering hindras till exempel polisen från att inleda förundersökning om det framkommer att en person illegalt innehar en pistol, som inte utgör grovt vapenbrott, där straffet är högst ett år men alltså kan vara lägre.

I jakten på organiserad brottslighet och illegala vapen vill vi därför att riksdagen tillkännager för regeringen att det i stället bör lagstiftas att överskottsinformation ska få användas om det antas att brottet inte föranleder endast böter.

Slutligen har vi en reservation om lokaliseringssuppgifter om minderåriga. I propositionen står det ingenting om det som vi tar upp i vår motion, nämligen att dessa lokaliseringssuppgifter ska få användas om minderåriga anmäls saknade av vårdnadshavare. I betänkandet har emellertid regeringspartierna nu gjort en sådan skrivning att de tillgodoser det som vi efterfrågade i vår motion.

Vi skrev i vår motion att minderåriga som försvinner utan att de direkta omständigheterna kring försvinnandet vittnar om att det föreligger någon fara för liv eller hälsa bör omfattas av lydelsen.

Allianspartierna förde sedermera in följande skrivning i betänkandet: ”Om den försvunna personen är underårig eller har nedsatt mental hälsa kan man dock enligt regeringen alltid utgå från att det finns en sådan fara eller risk.”

I och med denna skrivning anser jag att vår reservation är tillgodosedd och att utskottet instämmer i den.

Med detta sagt yrkar jag bifall till samtliga reservationer från Sverigedemokraterna med undantag för reservation 8 som har blivit tillgodosedd av de andra partierna.

Anf. 4 JENS HOLM (V):

Herr talman! Den nya tekniken ger oss fantastiska möjligheter att kommunicera och att sprida information till varandra. I detta läge kan man välja två vägar. Man kan välja att bejaka den nya tekniken och se till att ny teknik är tillgänglig för det stora flertalet, att det ska vara lätt att kommunicera och att man ska känna sig trygg när man kommunicerar. Eller också kan man välja att vara rädd för den nya tekniken. Man kan se hoten och farorna, och man kan försöka bekämpa den så mycket som möjligt.

Vi i Vänsterpartiet väljer att bejaka den nya tekniken. Vi tycker att det är bra att människor fildelar för personligt bruk. Vi tycker att det vore bra om vi kunde inrätta till exempel digitala bibliotek så att människor kan få tillgång till böcker, musik, filmer och annat via internet på ett smidigt sätt.

Vi vill ha en allmän lag om kommunikationshemlighet. I stället för att gå den väg som man har gått under de senaste åren, nämligen att människor känner sig osäkra när de kommunicerar, vill vi ha en lag som garanterar den elektroniska kommunikationens hemlighet på precis samma sätt som brevhemligheten. Vi vill ha en helt ny integritetsmyndighet som ska värna integriteten för våra medborgare. Det står exempelvis i reservation 9.

Tyvär är Socialdemokraterna tillsammans med de borgerliga partierna överens om att den nya tekniken i stället ska bekämpas. Vi har tidigare exempel på FRA som öppnar upp för storskalig signalspaning. Vi har också Ipredlagen som klubbades igenom för några år sedan och som handlar om att jaga fildelare. Vi har det internationella avtalet ACTA som i princip är Ipred men på global nivå.

För några veckor sedan debatterade vi datalagringsdirektivet och det klubbades igenom i denna församling. Det handlar om att alla trafikdata ska lagras.

Det sista tycker jag är intressant, alltså datalagringsdirektivet. Jag kommer ihåg ganska väl hur det lät i denna debatt. Det var grova brottslingar som skulle jagas och registreras med hjälp av datalagringsdirektivet.

Men nu när vi debatterar de föreslagna ändringarna i lagen om elektronisk kommunikation går man ifrån denna princip mycket tydligt. Nu är det inte längre bara grova brottslingars användaruppgifter som ska kunna lämnas ut, utan nu ska det räcka med misstanke om brott som kan leda till bötesstraff.

Vad kan det handla om för brottslighet? Det kan till exempel handla om fildelare. Ungefär en och en halv miljon av svenskarna – i princip hela vår ungdomsgeneration – fildelar på nätet på det ena eller andra sättet. Det är en brottslig verksamhet, men det är absolut inte grov brottslighet som det handlar om.

Med de föreslagna ändringarna i 6 kap. 22 § i lagen om elektronisk kommunikation ska polisen kunna få ut uppgifter om fildelare. Detta tycker jag är helt i strid med det som har debatterats tidigare då datalagringsdirektivet debatterades. Detta kan leda till att polisen lägger alltmer av sina redan nu knappa resurser på att jaga fildelare i stället för att fokusera på det som är det verkligt stora problemet, nämligen den grova brottsligheten.

Jag tycker att vi i Sverige de senaste åren har tagit många små steg mot vad jag tycker är ett övervakningssamhälle. Det handlar om det som jag tidigare nämnt, nämligen om FRA, om Ipred, om ACTA som jag hoppas inte går igenom och nu senast om datalagringsdirektivet. Med ändringarna i lagen om elektronisk kommunikation tas ytterligare ett steg mot ett övervakningssamhälle.

Intentionerna må vara goda, men innehållet blir tyvärr detsamma, nämligen att människor upplever ett obehag av att känna sig övervakade och av att integriteten kränks. Det här innebär också att storföretagen ges alltmer makt över det vi gör på internet och när vi talar i mobiltelefonen och så vidare.

Detta tycker jag är oacceptabelt. Jag skulle önska att fler i denna församling än Miljöpartiet och vi i Vänsterpartiet stod upp för integriteten. Därför yrkar jag bifall till reservationerna 1, 2 och 9.

I detta anförande instämde Maria Ferm (MP).

Anf. 5 EWA THALÉN FINNÉ (M):

Herr talman! Att polisen klarar upp brott är viktigt. Att brott klaras upp är grunden för att skydda brottsoffer. Det är också grunden för ett fungerande rättssamhälle.

Det vi debatterar i dag, de brottsbekämpande myndigheternas tillgång till uppgifter om elektronisk kommunikation, styr vilka lagrade uppgifter telekom- och internetföretag kan tvingas lämna ut till myndigheterna och när. Detta är inget nytt, utan lagstiftning om detta finns redan i dag.

Att lösa allvarliga brott genom att spåra misstänkta via hur de ringt eller via avlyssning är ett av flera verktyg för utredning som polisen i dag har och självklart behöver även i framtiden.

Dagens ärende handlar om förändringar som den lagstiftning kommer att få som träder i kraft den 1 juli 2012. I lagförslaget finns det vissa förändringar som jag senare återkommer till. Men det jag tycker är väldigt viktigt är att man förstärker och förtydligar rättssäkerheten och integritetsskyddet.

Rättssäkerheten och integritetsskyddet stärks genom att:

- inhämtning får ske bara i vissa särskilt angivna syften
- det ställs krav på betydelsen av uppgifterna och i vilket syfte de inhämtas
- en proportionalitetsbedömning ska göras i varje enskilt fall
- rättegångsbalkens reglering om underrättelse till enskild vid hemlig tvångsmedelsanvändning ska gälla
- Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden löpande ska utöva tillsyn över inhämtningen
- det införs en reglering av hanteringen av överskottsinformation samt bevarande och behandling av inhämtade uppgifter.

Vad är det då vi pratar om? Jo, det handlar om att användning av hemlig övervakning kan ske hos polismyndighet eller Tullverket i under-

rättelseverksamhet – detta efter beslut av myndigheten med en anmälan till Säkerhets- och integritetsskyddsmyndigheten.

Detta kan användas för att förebygga, förhindra eller upptäcka brott där straffet är minst två års fängelse. För att information som man får fram i underrättelseverksamheten sedan ska kunna användas i en förundersökning krävs det tillstånd för hemlig övervakning, vilket prövas i domstol.

Hemlig övervakning kan användas i en förundersökning efter prövning i domstol. Hemlig övervakning får användas vid brott som föreskriver fängelse i sex månader eller längre.

Hemlig avlyssning används vid förundersökning efter prövning av domstol. Där gäller att detta får användas bara för brott som föreskriver fängelse i två år eller längre.

Avlyssning och övervakning vid förundersökningar får ske enbart om någon är skälig misstänkt och åtgärden är av synnerlig vikt.

Den lagstiftning jag talar om skiljer sig inte stort från dagens regler. Men förtydliganden görs när det gäller information som man får fram i underrättelseverksamheten.

Herr talman! Under senare år har vi sett en ökad brottslighet på nätet. Det gäller framför allt personer som utsätts för hot, förföljelse eller förtal. Det gäller också vuxna som tar kontakt med barn i sexuella syften. Listan kan tyvärr göras lång.

Många av dessa brott är grovt integritetskränkande för brottsoffret. Det som finns på nätet finns där för alltid. De flesta av dessa brott har böter i straffskalan, vilket i dag innebär att polisen inte kan få fram vilken person som finns bakom ett namn eller ett IP-nummer. Det tycker vi är ett problem, så utifrån det ändras lagstiftningen så att brottsbekämpande myndigheter får utökad rätt att få fram abonnemangsuppgifter.

Abonnemangsuppgifter är uppgifter om namn, telefonnummer och/eller IP-nummer som faktura skickas till. Därefter måste brottet utredas. Det är inte självklart att den som får fakturan har begått brottet. Därför måste man göra en brottsundersökning efter det här. Men man måste ha en möjlighet att veta vart man ska vända sig.

Andra uppgifter än identitetsuppgifterna får man inte plocka ut, så man kan inte få andra IP-nummer som är använda. Inte heller kan man få fram vilka andra hemsidor som det kommunicerats med eller som besökts. Detta tycker jag är en väldigt viktig del. Jag vet att mina vänner i Alliansen kommer att ta upp delar av de här frågorna.

Herr talman! Vi i Alliansen anser att förslagen är väl avvägda. Att lösa grova brott är viktigt för brottsoffret och för samhället. Därför yrkar jag bifall till utskottets förslag i betänkandet och avslag på samtliga reservationer.

(Applåder)

Anf. 6 JENS HOLM (V) replik:

Herr talman! Egentligen har jag en huvudfråga till dig, Ewa Thalén Finné. Jag vet att din partiordförande Fredrik Reinfeldt för ett par år sedan sade att vi inte ska jaga en hel generation. Jag tror att han med det menade att vi inte ska lägga en massa tid, kraft och resurser på att jaga ungdomar som fildelar.

I ditt anförande talade du själv om vikten av att bekämpa grov brottslighet. Det instämmer jag i, för det är mycket viktigt.

Men de ändringar som nu föreslås avseende 6 kap. lagen om elektronisk kommunikation handlar om att man sänker kraven på när man ska få ut känsliga användaruppgifter. Man går ifrån detta med grov brottslighet. I stället handlar det bara om bötesstraff. Då hamnar man i att polisen ges möjlighet att jaga fildelare.

Jag tycker att man då hamnar snett eftersom man släpper den mer strikta avgränsningen – att det är grova brott som ska bekämpas – och går över till att det i princip kan gälla vilket brott som helst. Exempelvis kan en hel generation av fildelande ungdomar känna sig hotade av detta.

Tycker verkligen Moderaterna att det här är ett steg i rätt riktning? Anser inte Moderaterna att det här riskerar att leda till att en hel generation nu kommer att jagas av polisen?

Anf. 7 EWA THALÉN FINNÉ (M) replik:

Herr talman! Det blir en väldigt underlig debatt när detta med abonnementsuppgifter blir till att få ut känsliga uppgifter. Väldigt ofta har vi i dag våra abonnementsuppgifter i telefonkatalogen i och med vårt telefonnummer. Vi kan gå in på eniro.se och få ut uppgifter.

Jag kan inte se att abonnementsuppgifter är känsliga uppgifter. I de allra flesta fall är det väldigt öppna uppgifter. Jag tycker alltså inte att det är att få ut känsliga uppgifter.

Dessutom tycker jag att det är oerhört väsentligt att polisen får dessa verktyg för att kunna följa upp de andra delar som pågår på internet och som jag tycker är mycket värre. Det är kränkningarna av yngre som pågår, eller grovnyttighetsbrott. Vi vet att folk på nätet emellanåt känner att slussdörrarna är öppna, att man får uttrycka sig precis hur man vill. Detta är oerhört kränkande för många människor. Jag hoppas, om det över huvud taget blir så att polisen jobbar med detta, att det är det man prioriterar. Jag har svårt att se att polisen kommer att prioritera illegal fildelning på bötesnivå, men det är naturligtvis någonting vi får följa.

Att vi får ut abonnementsuppgifter som i många sammanhang är helt offentliga uppgifter tycker inte jag är känsliga uppgifter.

Anf. 8 JENS HOLM (V) replik:

Herr talman! Oj, Ewa Thalén Finné! Ditt svar tycker jag inte känns betryggande utifrån ett integritetsperspektiv, måste jag säga. Visst är det så att våra IP-adresser är hur lätta som helst att ta reda på; du kan med bara några knapptryck ta reda på vad du har för IP-adress. Men poängen är om polisen kan få ut din IP-adress och veta vad du gjorde på nätet vid vilket tillfälle. Det är då integriteten kränks, och det är detta det handlar om – att man ska kunna jaga människor ute på nätet.

Sedan finns det en del andra personer man också kan jaga, men den stora risken är att det är en hel generation av fildelare som kommer att drabbas i detta. Det låter bra när du säger att du inte tror att fildelare ska behöva jagas av polisen, men hur vet du egentligen det? Ifall Moderaterna verkligen hade värnat integriteten på nätet kanske ni åtminstone hade kunnat lägga fram några förslag för att skydda fildelare, men så är det inte. Ni har i stället svält detta rakt av. Ja, det är till och med ert förslag.

Jag måste alltså säga att jag utifrån det svar jag nu hörde känner mig mer oroad än tidigare, utifrån ett integritetsperspektiv. Detta ger nämligen polisen alla möjligheter att se vad människor har gjort på nätet.

Anf. 9 EWA THALÉN FINNÉ (M) replik:

Herr talman! Vad polisen kan begära ut är ett IP-nummer vid ett givet tillfälle och vem som stod bakom detta IP-nummer vid det givna tillfället. Man kan inte fråga vad de har gjort mer och plocka fram all historik, och det är väl det som är den stora skillnaden. Sedan får polisen avgöra om man ska gå vidare med en förundersökning, och utifrån den aspekten kan man komma in på andra delar. Min upplevelse av polisen är dock att man i regel inte prioriterar bötesbrott när man prioriterar vilka brott man jobbar med.

Jag har en liten reflexion och en kommentar till det du sade i talarstolen, Jens Holm. Du sade att man ska bejaka den nya tekniken. Ja, det ska man absolut. Du sade också att det är bra med fildelning. Ja, det tycker jag också, men jag tycker inte att det är bra med illegal fildelning. Jag tycker att man måste ha respekt för dem som har skapat ett verk. Om de inte vill att deras verk delas tycker jag att det är väldigt viktigt att vi visar den respekten. Den nya tekniken och möjligheten att ha kontakt med människor över hela jorden är dock helt fantastisk, och självklart ska vi alltid bejaka den.

Anf. 10 JOHAN PEHRSON (FP):

Herr talman! Vi ska nu prata om hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation och hemlig övervakning av detsamma.

Detta är saker som per definition är lite lätt obehagliga. Det innebär att vi också på detta område – på det elektroniska torget och i det elektroniska samhället – måste reglera när, var och hur polisiära myndigheter och andra myndigheter ska få kliva in och skapa den balans som är så viktig mellan människors rätt till frihet, rätt till trygghet och skydd för integriteten. Detta står mot varandra.

När man lyssnade på Jens Holm från Vänsterpartiet nyss kändes det som att internet, telefonkommunikation eller kommunikation i största allmänhet är något som ska vara helt laglöst. Så är det inte. Det är extremt reglerat, alltifrån hur man får trycka skrifter till vad man får säga i riksdagens kammare eller på torget. Man får inte maskera ansiktet hur som helst om man ska demonstrera. Det finns mängder av regleringar, som vi har för att se till att vi har ett rättssäkert samhälle som balanserar olika intressen.

Det är det som är integritet. Integritet är inte en enskild position där man kan säga: Jag är för integritet. Ja, det är väl alla? Integritet i praktiken handlar om balans.

Vi håller på att diskutera omregleringen av dagens regelverk, som i dag är för otidsenligt och för rättsosäkert. Begreppen behöver förtydligas, och vi ser nu till att rättegångsbalkens tuffa regelverk blir huvudarena när man ska avgöra dessa svåra och mycket viktiga ärenden. Det innebär också att det som huvudregel blir domstolar som blir arenan – att polisens i praktiken lite för fria förhållningssätt snävas in. Det tycker vi liberaler är väldigt viktigt.

Prot. 2011/12:112
10 maj

*De brottsbekämpande
myndigheternas
tillgång till uppgifter
om elektronisk
kommunikation*

Det ska också erkännas att det faktiskt, vilket var uppe i replikskiftet nyss, finns brott som de facto begås på nätet eller elektroniskt som också måste klaras upp och lagföras men som inte når upp till den höga, strikta reglering som krävs för att vi ska kunna gå in och kontrollera och dessutom avlyssna telefonsamtal.

Min slutsats är dock, precis som sades när vi lagstiftade om Ipred – det var uppe då – att vi rimligen måste komma fram till att polisen ska ha möjlighet att ta reda på uppgifterna vem som har en viss adress, på samma sätt som polisen kan kolla upp andra uppgifter vid misstanke om brott. Här låter det som att polisen ska kunna börja trakassera människor hur som helst. Det är dock noga reglerat när polisen får börja utreda brott; det får de inte göra för att de känner för det hur som helst. Det är väldigt tydligt i bland annat rättegångsbalken.

Jag tycker att det kommer fram bra i diskussionen här att det finns människor som kränks väldigt mycket. Inte sällan är det unga människor som får sina liv kanske förstörda av det som händer, eller om det finns sjukt äckliga gubbar som håller på och jagar småflickor, för att ta det vanligaste exemplet. Lösningen kan inte alltid vara längre och hårdare straff för att vi ska komma upp till att kunna använda oss av denna kontrollmöjlighet.

Jag menar att om det är unga som håller på och förstör livet för andra ska det klaras upp och klarläggas. Vi ska säga: Så här gör du – det är inte tillåtet, och eventuellt är det ett brott. Då ska personen kunna dömas. Det kan ju inte vara så att den gapigaste eller mest brutala personen ska få härja på internet och att vi andra ska kliva tillbaka. Vad är det för frihet? Det är inte frihet; det är våldets anarki Vänsterpartiet står här och förespråkar, tillsammans med andra som tycker att frihet är laglöshet.

Jag tycker faktiskt att detta är häpnadsväckande, och rätt okunnigt om hur verkligheten ser ut och hur unga människor i dag kan drabbas på internet när inte polisen kan utreda brott. Jag tycker att det är polisen som ska utreda brott i vårt land. Det ska inte vara någon annan. Det ska inte vara någon privatdetektiv, det ska inte vara Jens Holm och det ska inte vara jag. Det ska vara polisen.

Jag vill säga att arbetet med lagpaketet har varit komplicerat. Avvägningarna är många, och jag tycker att vi har hittat en bra balans. Det är människovärdet vi någonstans vill värna, där man balanserar effektivitet, integritet och trygghet.

Historien är lång. Detta började år 2000 med Beredningen för rättsväsendets utveckling. Det kom ett delbetänkande 2005. Polismetodutredningen har ett delbetänkande som vi också har plockat upp. Vi har hållit på i tio år. Det är inte så att vi har kommit på att vi nu ska ändra något och att det inte är berett. Det är väldigt väl förankrat i fem partier i Sveriges riksdag. Jag tycker att det visar hur komplext det är när man ser alla de lagar vi måste ändra.

Vi har valt att jobba med rättssäkerhet och integritet på ett mycket bra sätt i det här landet. Då ändrar man hela tiden lagstiftningen. Det handlar om brottsbalken, och det är rättegångsbalken. Det är internationell rättslig hjälp i brottmål när det är gränsöverskridande. Det är elektronisk kommunikation, som nämndes förut. Det handlar om hur vi ska utreda särskilt samhällsfarliga brott – det är ju inte alla som håller på med lite

förtal på internet, utan en del håller på att planera ganska obehagliga saker som att spränga något eller mörda massor av människor.

Allt det där går vi igenom i propositionen och får stöd för i betänkandet.

Vi är också tydliga med att de avvägningar som har gjorts klarar vår egen regeringsform, Europakonventionen, FN:s konvention om de medborgerliga fri- och rättigheterna, och det är viktigt. Men vi har också med allt om offentliga ombud, detta om rapporter till riksdagen, den breddade uppgiften för Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden. Vi reglerar när uppgifterna ska få sparas, hur länge de ska få sparas och när människor ska underrättas. Det här finns med för att hitta en balans i ett så här komplicerat ärende. Det är väl balanserat.

Slutligen, herr talman, kan vi konstatera att det nu pågår en slutspurt i Sveriges så kallade största gangstermål i Södertälje. Här vet vi att dessa uppgifter har spelat en mycket stor roll i den våldsspiral som nu rullas upp i Malmö. Man har kunnat inhämta och bearbeta elektronisk information. Det kommer förhoppningsvis att leda till att färre människor i framtiden drabbas av mycket våldsamt brottslighet. Det innebär också att de personer som har begått brottsligheten, hoppas jag, blir inlåsta ganska länge, för det är oacceptabelt.

Vi värnar integritet, vi skyddar människor. Men det är svårt, för det är väl självklart så att ingen vill att vi ska ha dessa regleringar om de inte behövs.

Jag tycker att propositionen är välformulerad och att vi har redovisat de krav vi har på garantier för integritet och medborgerliga rättigheter i övrigt.

När Folkpartiet liberalerna kan stå bakom detta tillsammans med resten av regeringen och Socialdemokraterna är vi ärliga med en sak, att framtiden kommer att möta nya utmaningar. Vi har hållit på att reglera det här området i 30 år, och vi kommer att reglera det i 30 år till, för internet och ny teknik är ingen frizon. Det är inget High Chaparral där du gör vad du vill. Vi måste uppnå en balans och skapa ett fritt rum där alla får tillgång, inte den som är mest våldsamt, mest kraftfull och som tänker begå värst brott.

Herr talman! Jag yrkar bifall till betänkandets förslag till beslut och till propositionen.

(Applåder)

Anf. 11 JENS HOLM (V) replik:

Herr talman! Johan Pehrson sade någonting väldigt sant i sitt anförande, i alla fall en sak, att det handlar om avvägningar, helt enkelt vad som ska väga tyngst.

Det är väldigt lätt att säga att jag är för integritet. Det kan vem som helst säga. Och jag instämmer i att det är viktigt att göra avvägningar från fall till fall.

Vi i Vänsterpartiet tycker att teleavlyssning är ett stort intrång i en människas integritet, men om det handlar om misstanke om väldigt grova brott ska polisen efter beslut av åklagare kunna avlyssna grova brottslingars telefoner. Det är också någonting som används alltmer av polisen. Det är ett exempel. Men den generella avlyssningen, registreringen av helt vanliga människors vanor på internet, är det som vi vänder oss emot.

Jag räknade upp FRA, Ipred, ACTA på global nivå och nu senast data-lagringsdirektivet. Det är alla exempel på det som vi tycker leder till en form av övervakningssamhälle.

I det här fallet tycker vi, precis som Datainspektionen, att ifall nu bara bötesbrott ska räcka för att man ska få hämta ut information om människor är det oproportionerligt. Det kommer att leda till en stor risk för att polisen kommer att lägga resurser på att jaga människor som i princip begår väldigt ringa brott, när de borde lägga sitt fokus på den grova brottsligheten. Det är därför som vi är emot ändringarna i lagen om elektronisk kommunikation.

Anf. 12 JOHAN PEHRSON (FP) replik:

Herr talman! Naturligtvis kan man vara emot detaljer i det här och tycka att vi ska reglera annorlunda. Jag har full respekt för det. Jag vill bara säga att mitt anförande gick ut på att frågan är beredd under ganska lång tid. Det är liksom ingenting som någon kom på för två veckor sedan och skrev en proposition, utan frågan är prövad under en mycket lång tid. Därmed har också beredningen varit ytterst seriös, tycker jag.

När det gäller balansfrågan kan jag bara konstatera att Vänsterpartiet i stort sett alltid säger nej. Varenda gång vi har en debatt i den här frågan säger Vänsterpartiet nej, nej, nej och med samma argument. Men det är bra att du erkänner att den som är misstänkt för att systematiskt mörda små barn ska kunna telefonavlyssnas. Det är ett steg framåt. Så måste jag i alla fall tolka ditt inlägg. Men några gränser i övrigt vet jag inte om ni är beredda att dra, för varje gång som vi har ändrat den här gränsen och utökat möjligheterna till telefonavlyssning har Vänsterpartiet varit emot det. Men någon massmördare ska kunna avlyssnas. Det är ett steg framåt från Vänsterpartiet.

Här är det balans. Vi hörde på inläggen här att det finns de som tycker att det här är för menlöst. Propositionen är en strömskena som vi försöker gå på. Vi balanserar människovärde, integritet, effektivitet och rättssäkerhet. Någon tycker att det är helt menlöst, att här behöver det blåsas på. Sverigedemokraterna hade ju ett sådant inlägg här nyss: Här ska det registreras mer. Ni säger att här ska det inte registreras.

Ursäkta, jag är en tråkig mittenpolitiker. Jag försöker balansera. Det är en liberal tradition att väga argument mot varandra, att hitta balans i samhället och se till att det blir så öppet, så tryggt och så fritt som det bara är möjligt. Men det går ju alltid att angripa varenda detalj och säga att det är för lite eller för mycket.

Jag konstaterar att Vänsterpartiet tycker att det är för mycket. Sverigedemokraterna tycker att det är för lite. Och jag är väldigt nöjd, Jens Holm.

Anf. 13 JENS HOLM (V) replik:

Herr talman! Jag tycker nog att Johan Pehrson i den här frågan ligger närmare Sverigedemokraterna än Vänsterpartiet. Det är lite av en ytterlighetspolitik som man bedriver när man vill registrera alltmer av vad människor gör på internet. Även om det har sin grund i polismetodutredningen förstår jag inte poängen med att polisen ska få ut abonnentuppgifter när det handlar om ringa brott och när vi vet att en och en halv miljon människor fildelar. Det är dessa människor som kan drabbas av de änd-

ringar som Johan Pehrson och andra i eftermiddag, tyvärr, troligen kommer att rösta för.

Du talade med stor entusiasm och trovärdighet, Johan Pehrson, om att komma åt äckliga gubbar på nätet, hatbrott och sådana saker, och det ska man verkligen ta på stort allvar. Men det jag tycker att du och många andra glömmar bort i den här debatten är utgivarna och vad de har för ansvar. Allt fler tidningar går nu mot modererade kommentarsfält och inlägg, alltså att man ser att det inte är något angrepp på någon person innan man släpper ut det eller att man snabbt som attan i efterhand rensar bort attacker på enskilda. Det tycker jag är helt rätt.

Vi måste se till att de som lägger upp hemsidor och de som har tidningar på nätet tar ett större ansvar. Man kan inte hela tiden ropa på polisen och tro att polisen ska lösa allting. Jag tror nämligen inte att det här kommer att leda till något större verktyg för polisen.

I dagens Svenska Dagbladet säger Björn Sällström från Rikskriminalen att de har den information som de behöver redan i dag när det handlar om att bekämpa barnporr och andra hemska saker på nätet.

Anf. 14 JOHAN PEHRSON (FP) replik:

Herr talman! I vår argumentation i både proposition och betänkande är vi tydliga med att när det gäller grövre barnporrbrott är det inget problem i dag. Men det här handlar om grooming, förtal, olaga hot och den typen av förföljelser som förstör livet för mängder av unga människor, och Folkpartiet står på deras sida.

Vi tycker att alla ska ha tillgång till internet, inte bara den som är störst, fränast och värst utan också människor som utsätts för hot. Vi ser det som en del av samhället, och vi älskar verkligen ny teknik. Men Jens Holm sade förut att vi ska bejaka den. Vadå bejaka? Det är ungefär som att säga att jag bejakar bilen, men vi har inga trafikregler, eller att vi har uppfunnit yxan, så nu kan vi använda den utan att vara olagliga. Det är ju jättekonstigt.

Om man utsätts för ett brott, oavsett om det är i kammaren, på Sergels torg eller på internet, har jag ingen annan lösning än att det är polisen i vårt land som ska lösa det. Det är en del av det liberala samhällskontraktet att vi tror att detta sköter myndigheterna, och vi har kommit ifrån tiden när det var öga för öga, tand för tand och vi trodde på våldsmonopolet. Då måste polisen ha den möjligheten. Dessutom blir det motsägelsefullt när Jens Holms säger att vem som helst kan ta reda på en IP-uppgift i dag, så det kan ju inte vara så svårt.

Det är väl anonymiteten i det här som Jens Holm ytterst är ute efter. Ska internet vara till för alla är det viktigt att polisen vid misstanke om brott kan bekämpa det. Vi tycker olika. Jag tycker att fildelning är dåligt, och jag tycker att snatteri är dåligt. Jag tycker att det är fel att inte hålla sig till upphovsrättsinnehavarnas regler. Jag tycker också att det är fel att stjäla småsaker på Åhléns. Jag tycker att båda sakerna är fel.

Polisen kommer aldrig att ägna sig åt att jaga dem som stjälar dubbeldajm eller felaktigt laddar ned två filmer. Men det är väl ändå rimligt att de *kan* utreda båda brotten?

Anf. 15 JOHAN LINANDER (C):

Herr talman! I dag debatterar vi, och ska fatta beslut om, ett antal viktiga frågor. Jag trodde inte att det här skulle bli en fildelningsdebatt. Det är inte riktigt det som betänkandet handlar om, men det finns tydligen en del som har för avsikt att debattera fildelning i stället.

De frågor som vi fattar beslut om är viktiga för att polisen ska kunna utreda brott, men de är också viktiga för att öka rättssäkerheten. Precis som föregående talare var inne på har det här behandlats och utretts i en rad olika utredningar de senaste åren. Jag kan också berätta att jag själv satt med i en politisk referensgrupp 2006–2007. Vi försökte ta reda på i vilken omfattning som polisen använder den här typen av uppgifter.

Det är inte så svårt att titta på hur polisen får ut trafikuppgifter enligt rättegångsbalkens regler. Vi får varje år en skrivelse från regeringen. Där står hur ofta man har använt den här typen av uppgifter och om det har varit effektivt. Vi kan tycka att vi ska förbättra detta, och det pågår också. Det är inga problem. Men det finns ytterligare en lag, nämligen lagen om elektronisk kommunikation, och polisen kan få ut precis samma uppgifter genom den lagen. Det är två olika lagar, men man kan få ut samma uppgifter.

Då försökte vi ta reda på hur ofta polisen använde sig av lagen om elektronisk kommunikation för att få ut den här typen av uppgifter. Svaret var att det inte fanns någon sådan statistik. Varje polismyndighet sköter det här för sig, och det förs ingen statistik över det totala. Till slut fick vi fram en bedömning. Det var inget säkert resultat men en bedömning att polisen hade fått ut ungefär 8 000 uppgifter under ett år. Då ska man komma ihåg att samma år fick polisen ut ungefär 1 000 uppgifter enligt rättegångsbalkens regler, det vill säga det som vi får den årliga skrivelsen om. Åtta av nio gånger som polisen får ut den här typen av uppgifter finns inte med i den årliga skrivelsen.

Vi som satt i den politiska referensgruppen hade alla samma syn: Det här är inte rättssäkert. Åtta av nio gånger som de här uppgifterna kommer ut går polisen direkt till teleoperatören och får ut uppgifterna. Det görs ingen rättslig prövning för att de ska få ut dem.

Sedan har ytterligare utredningar tittat på detta. Det är för väl att vi äntligen kommer fram till en ny lagstiftning där vi plockar bort möjligheten att få ut den här typen av uppgifter via lagen om elektronisk kommunikation. Det är rättegångsbalken som ska gälla, och därmed ställs det krav på att domstol ska avgöra huruvida polisen ska få tillgång till uppgifterna. Det är en klar förbättring ur rättssäkerhetssynpunkt.

Det kan man visserligen säga nej till om man vill, men då ska man komma ihåg att dagens lagstiftning kvarstår. Då kommer polisen även fortsättningsvis att kunna plocka ut de här uppgifterna genom lagen om elektronisk kommunikation utan rättslig prövning.

En annan sak som man säger nej till om man säger nej till dagens förslag är den ökning av rättssäkerheten som också kommer att ske genom att Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden ska utöva tillsyn över den här inhämtningen av trafikuppgifter.

Herr talman! Sedan måste jag också göra en liten utläggning om detta med trafikuppgifter. I debatten, och inte minst i medier inför vår debatt här i dag, har det varit en beklaglig sammanblandning av vad som är

trafikuppgifter och hur man kan få ut den typen av uppgifter och vad som är abonnemangsuppgifter och hur man kan få ut den typen av uppgifter.

Trafikuppgifter är till exempel vem som ringer vem och var en person befinner sig när man ringer samtalet. Det är en typ av trafikuppgifter. Det är klart integritetshotande om sådana uppgifter kommer ut, det vill säga precis var jag befann mig och vem jag hade kontakt med.

Abonnemangsuppgifter eller, som de ibland kallas, kataloguppgifter är vem som har vilket telefonnummer. Det kan även handla om hemliga telefonnummer. Det kan också handla om vem som har vilket IP-nummer vid ett bestämt tillfälle. Det är alltså redan i dag olika regler för när polisen kan få ut trafikuppgifter och abonnemangsuppgifter. Så kommer det även fortsättningsvis att vara. Blanda inte ihop det och säg att i dag får man bara ut uppgifter när det gäller mord och grova narkotikabrott och i framtiden får man ut uppgifter när det gäller fildelning. Så har det låtit, men då har man totalt blandat samman två olika sorters uppgifter.

Jag ser att klockan går snabbt, så jag ska fortsätta med det jag hade tänkt säga. Detta har också Johan Pehrson varit inne på. Vi har inte samordnat våra inlägg här i dag. Det finns personer i samhället som tror att internet ska vara en plats där man får göra vad man vill. Vi ska ha ett fritt och öppet internet, och så tror man inte att vi ska ha några regler.

För mig är det så att vi ska ha ett fritt och öppet internet, och vi ska ha samma regler där som vi har i den vanliga världen. Det tycker jag är jätteviktigt att påpeka. Ska vi ha ett långsiktigt hållbart internet där vi alla kan känna oss hemma och där barn kan få söka runt måste vi också ha regler för hur vi får bete oss mot varandra.

Tyvär ser vi att den typen av brott där man använder internet för till exempel bedrägerier växer fram, och det gäller också försäljning av narkotika. Det finns också en annan typ där internet blir själva brottsplatsen. Man lägger ut smygtagna bilder på varandra. Vuxna söker sexuella kontakter med barn, så kallad grooming. Förtal, förolämpning och annan typ nätmobbning blir allt vanligare och är allt jobbigare för många.

Jag är själv småbarnsförälder. Mina barn är ännu för små för att surfa runt på nätet själva, men jag kan tänka mig hur fruktansvärt svårt det måste vara att se kränkande bilder på sitt barn eller falska kränkande påståenden cirkulera runt på internet, och man kan ingenting göra för att få bort dem för gott. Det måste vara en fruktansvärd känsla för barnet men också för föräldern.

Problemet i dag med den här typen av brott är att även om man vänder sig till polisen kommer polisen med all sannolikhet att lägga ned undersökningen eftersom man inte kan få ut vem som hade det IP-numret. Även om man vet från vilket IP-nummer som inlägget gjordes, som bilder lades ut eller påstående gjordes kan polisen inte få ut den typen av uppgifter, och undersökningen läggs ned. Kvar står barnet som kränkts och den maktlösa föräldern som också lider, precis som barnet.

Vi ska ha ett fritt och öppet internet. Det ska vara ett internet utan censur, men vi ska inte ha ett internet utan regler. Och om man har regler måste reglerna kunna följas upp, och de som begår brott måste också kunna utredas och i slutändan straffas för detta.

Visst kan man, som Miljöpartiet och Vänsterpartiet, säga att abonnemangsuppgifterna inte ska lämnas ut. Det är klart att man kan göra den bedömningen, men då ska man också rakryggat stå för att man inte vill

göra det möjligare för polisen att utreda grooming, det vill säga när vuxna söker kontakt med barn. Man vill inte göra det enklare för polisen att utreda den typen av förtal, kränkningar och nätmobbning som tyvärr pågår.

Man kan också göra som Sverigedemokraterna och säga att gränsen för när abonnemangsuppgifter ska lämnas ut ska sänkas men inte för ett visst brott. Det är helt i strid med svensk rättstradition. Låt mig gissa att Lagrådet skulle sparka bakut inför en sådan lagstiftning.

Herr talman! Jag beklagar att jag har överskridit min talartid. Jag vill yrka bifall till förslaget i betänkandet och avslag på samtliga reservationer.

(Applåder)

Anf. 16 CAROLINE SZYBER (KD):

Herr talman! De senaste åren har vars och ens rätt till sitt privatliv och frågan om människors integritet i ett alltmer digitaliserat samhälle debatterats flitigt. Mycket av integritetsdebatten kretsar kring nationella och internationella bestämmelser som syftar till att stärka rättsväsendets kamp mot brott, terrorism och fientliga angrepp. Här är det särskilt viktigt med avvägningar utifrån integritetsperspektivet till följd av de tvångsmedel och det våldsmonopol staten har till sitt förfogande.

Fokus i betänkandet är att öka rättssäkerheten och integritetsskyddet vid avvägningen av användningen av de brottsbekämpande myndigheternas inhämtning av uppgifter om elektronisk kommunikation samtidigt som effektiviteten i brottsbekämpningen upprätthålls. Genom uppgifter, exempelvis från mobiltelefoner, kan polisen bland annat kartlägga hur ett brott planerats och hur misstänkta personer agerat under och efter brottet.

Tillgång till sådana uppgifter är ofta avgörande för att polisen ska kunna klara upp allvarliga brott. Det finns flera exempel där polisen använt dessa uppgifter för att kartlägga och lösa brott, bland annat när det gällde självmordsbombaren i Stockholm och det kända helikopterrånet.

För all inhämtning kommer följande att gälla: inhämtning ska bara få ske i vissa särskilt angivna syften, det ställs krav på betydelsen för uppgifterna i det syfte för vilka de inhämtas och en proportionalitetsbedömning ska göras.

Det tål att upprepas: Tillstånd till hemlig övervakning av elektronisk kommunikation kommer även framöver att kräva domstolsbeslut. I polisens och Tullverkets underrättelseverksamhet ska beslut om inhämtning fattas av myndigheten. För att uppgifter som inhämtats i underrättelseverksamhet ska få användas i en förundersökning krävs dock tillstånd.

Herr talman! Förra veckan bjöd ministrarna Maria Larsson och Beatrix Ask in till ett seminarium om barnpornografi och barnsexhandel. Dessa brott gör oss väldigt upprörda. På seminariet berättade representanter från Rikspolisstyrelsen om det arbete de gör. De berättade hur arbetet kunnat förbättras avsevärt genom internationellt utbyte av bilder som hjälper till att lokalisera både offer och förövare.

Dessutom finns nu ett rättsfall där det är tydligt att tele- och internetavlyssning spelat en avgörande roll. I december 2011 dömdes en man i Kristianstads tingsrätt för fem grova sexbrott mot barn. Polisen tipsades om mannen när amerikanska FBI avslöjade en stor pedofilhärva med förgreningar i 14 länder. Polisen satte då in hemlig telefon- och internet-

avlyssning. När den misstänkte höll på att planera fler barnvåldtäkter i Filippinerna slog polisen till.

I dag har de brottsbekämpande myndigheterna ofta begränsade möjligheter att effektivt kunna utreda dessa brott. Med denna lagändring kommer de att ges bättre redskap, vilket är viktigt för att kunna lösa brotten.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag i betänkandet och avslag på reservationerna.

(Applåder)

Anf. 17 ANTON ABELE (M):

Herr talman! När riksdagen i dag fattar beslut om den nya lagen om elektronisk kommunikation får polis och åklagare äntligen de verktyg som de så länge efterfrågat just för att kunna hjälpa alla dem som årligen utsätts för brott på internet. Det är ett stort steg framåt.

Vi talar ofta om hur internet och den digitala utvecklingen påverkat våra dagliga liv. De positiva aspekterna, såsom den snabba kommunikationen via sociala medier, internets roll som ett demokrativerktyg och andra fantastiska möjligheter i samband med den digitala världens utveckling, är många.

Samtidigt börjar allt fler att se och förstå de utmaningar som den snabba utvecklingen fört med sig. Numera får vi allt oftare läsa om baksidorna med den digitala utveckling som skett de senaste åren. Brotten som begås på internet ökar ständigt. Kränkningar, förtal och hot på internet hör för många numera till den krassa vardagen. Kommentarsfälten på ett antal stora svenska tidningar är numera förhandsmodererade då situationen blivit ohållbar vad gäller anonyma och kränkande inlägg.

Herr talman! Det är tydligen att många tar sig större friheter på internet än i verkligheten. Självklart är det betydligt lättare att skriva kränkande saker sittandes bakom en datorskärm, och dessutom göra det anonymt, än att skriva dem i verkligheten. Samtidigt är det viktigt att påpeka att det som är olagligt att säga eller skriva i verkligheten också är det på internet. Det verkar dock inte alla ha förstått. Alltför många på internet verkar totalt sakna kunskap om etik och moral samt om de lagar som faktiskt gäller.

Dessutom har det faktum att lagstiftningen under många år släpat efter öppnat upp för ett slags anonym arena där man kan skriva och göra nästan vad man vill utan att bli straffad för det – så länge brottet straffas med enbart böter. Fram till i dag har nämligen i princip alla polisanmälningar av brott på bötesnivå, såsom kränkningar, hot och förtal på internet, lett till att förundersökningen lagts ned. Ingen gärningsman kan bindas till brottet eftersom polisen saknar befogenheter att spåra förövarna. Lagen, som den sett ut fram till i dag, medger nämligen inte att abonnemangsuppgifter lämnas ut vid brott som straffas med endast böter.

I och med den nya lagen som riksdagen i dag fattar beslut om kommer polisen att äntligen ges möjlighet att begära ut abonnemangsuppgifter även för brott med bara böter på straffskalan. Det är en konkret åtgärd och precis den förändring som behövs för att de brottsbekämpande myndigheterna effektivt ska kunna spåra personerna bakom dessa brott.

Herr talman! När vissa i denna kammare hävdar att yttrandefriheten nu är i fara kan man inte annat än ta sig för pannan. Det kommer inte att bli någon skillnad vad gäller friheten att yttra sig. Det som alltid varit olagligt att skriva och säga i verkligheten kommer även fortsättningsvis att vara det, så också på internet. Skillnaden blir att de brottsbekämpande myndigheterna ges möjligheter att utreda och därefter lagföra den som begått brottet, något som hittills inte varit möjligt.

Avslutningsvis vill jag, herr talman, ställa två frågor till dem som tänker rösta nej till detta viktiga lagförslag. Har ni mött någon av de personer som dagligen hängs ut, kränks eller hotas på internet? Vad är ert råd till de drabbade personerna för att härda ut? Att rösta nej i dag är verkligen ett svek mot alla dessa människor. Om man inte får kränka eller hota någon på gatan, tala då om för mig varför det skulle vara tillåtet på internet.

(Applåder)

Anf. 18 MATHIAS SUNDIN (FP):

Herr talman! Jag skulle vilja börja med att yrka avslag på propositionen. Trots att jag yrkar avslag vill jag dock säga att det är positivt att lagen reformeras. Det har beskrivits på ett bra sätt av bland annat Johan Linander varför den nuvarande ordningen inte på något sätt är optimal. Mitt nej i dag är därför inte något evigt nej, att lagen aldrig ska reformeras, men det är ett nej till det som vi har att ta ställning till i dag.

Låt mig så kortfattat som möjligt förklara detta. Det handlar om att när staten i form av datalagringsdirektivet sett till att en mängd trafikuppgifter, en mängd uppgifter om vårt privatliv, lagras och sparas, och vi nu diskuterar hur staten ska få tillgång till dessa uppgifter, är det rimligt att vi höjer ribban något för det. Datalagringsdirektivet innebär att det lagras och sparas vem vi ringer till, vilka vi sms:ar med, varifrån vi ringer, när samtalet ägde rum och vem som har abonnemanget. Man behöver inte ens vara uppkopplad för att lagringen ska ske. Samma sak gäller för mejl och för andra aktiviteter på internet.

Det är alltså en mängd information samt allt det andra som regleras genom den kommande lagstiftningen. En mängd information sparas och lagras, och då tycker jag att det är rimligt att något höja ribban för när staten och de brottsbekämpande myndigheterna ska få tillgång till den informationen. Detta ska ses i ljuset av, och det är mycket viktigt, alla de lagar som på senare år klubbats igenom – FRA-lagen, Ipred, datalagringsdirektivet och så vidare. Allt i de lagarna behöver inte vara dåligt, värdelöst och kasst. Men tillsammans blir det en väldigt tydlig trend av mer övervakning, vilket är oroväckande.

Det betyder inte att man ska avskaffa allt detta eller att man ska ha det på precis motsatt sätt. Men jag tycker att balansen har tippat över åt fel håll till för mycket övervakning. Vi måste hitta den balansen igen. Vi kan delvis göra det via den här lagstiftningen genom att höja ribban något för när man ska få tillgång till dessa uppgifter.

Jag ska ta två exempel på vad det skulle kunna innebära att skärpa lagstiftningen.

Om man olovligen ser till att få tillgång till några av dessa uppgifter trots att man inte fått tillstånd till det är det böter eller två års fängelse på straffskalan. Jag tycker att det vore rimligt att skärpa straffen för ett sådant brott för att visa allvaret. När nu staten har tillgång till det här ska det vara väldigt hårt bestraffat om någon inte följer till exempel de lagar som vi stiftar här i dag. Det tycker jag är en mycket rimlig skärpning.

Sedan har vi en annan fråga som är väldigt komplicerad – vilket hela det här är. Det är frågan om skäligen misstänkt person. Det har många gånger tidigare i debatten, framför allt när det gäller datalagringsdirektivet, hänvisats till att det måste finnas en skäligen misstänkt person och att det ska beslutas i domstol. Så är inte fallet i dag, och så kommer inte fallet att vara framöver till exempel i delar av polisens verksamhet. Det kan vara rimligt i vissa fall. Det är väldigt bra om polisen kan ha koll på mc-gäng till exempel. Men polisen borde inte ha exakt samma tillgång till information om oss som inte tillhör mc-gäng. Det är inte något lätt-reglerat område; jag är fullt medveten om det. Men jag tycker att vi har hamnat lite snett här i dag.

Jag respekterar er som drar gränsen på ett annat ställe för den här lagstiftningen. Ni har varit inblandade i frågan länge, som många har beskrivit. Den har beretts och man har gjort avvägningar. Men för mig landar den så pass snett att jag måste rösta nej. Politik handlar väldigt mycket om kompromisser inom och mellan partier och över blockgränser, och så måste det naturligtvis vara, annars kommer vi inte framåt någonstans utan sitter bara och röstar hur som helst. Men politik är också att säga ifrån när man tycker att något har gått för snett, och det gör jag nu, herr talman.

Anf. 19 JOHAN PEHRSON (FP):

Herr talman! Jag vill bara för tydlighetens skull yrka avslag på Mathias Sundins yrkande och klarlägga att jag yrkar bifall till propositionen.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 10 §.)

6 § Subsidiaritetsprövning av förslag till Monti II-förordning

Föredrogs
arbetsmarknadsutskottets utlåtande 2011/12:AU14
Subsidiaritetsprövning av förslag till Monti II-förordning
(COM(2012)130).

Andre vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under 10 §.)

Anf. 20 HÅKAN BERGMAN (S):

Herr talman! Vi ska i dag diskutera utbildningsutskottets betänkande rörande förskolan. Vi står självfallet bakom alla de socialdemokratiska reservationerna i betänkandet, men jag yrkar för tids vinnande bifall endast till reservationerna 1 och 3. Jag vill också markera att vi med glädje står bakom den majoritet i utskottet som finns när det gäller punkt 10 i betänkandet.

Förskolan ska erbjuda barn en god pedagogisk verksamhet där omsorg, fostrande och lärande bildar en enhet. Svensk förskola betraktas internationellt som ett föredöme. Vi är flera som har rest till andra länder och fått höra deras berömmande ord om den svenska förskolan. OECD och en rad internationella jämförelser visar att förskolan i Sverige har en mycket hög kvalitet.

Vi har en förskola som rustar barnen tidigt med goda kunskaper och lägger grunden för en bra skolstart samtidigt som den gör det möjligt för föräldrar att kombinera föräldraskap med arbete och studier. Vi har en hög andel högskoleutbildad personal och en pedagogisk verksamhet som utgår från en nationell läroplan och som gör förskolan till det första steget i ett livslångt lärande. Förskolan garanterar att alla barn oavsett föräldrarnas utbildningsbakgrund får rätt till de nödvändiga grunderna för kunskapsinhämtande.

Man kan säga att en kvalitativt bra förskola, väl utbyggd över hela landet, också aktivt har bidragit till att vi har haft en bra sysselsättning och tillväxt. Tillsammans med en bra föräldraförsäkring är förskolan kanske den viktigaste anledningen till att andelen sysselsatta kvinnor i Sverige är bland de högsta i världen.

Ibland när man i dag hör statsråd, statssekreterare och andra alliansföreträdare tala på nationella och internationella konferenser om den uppmärksammade svenska förskolan får man nästan intrycket att det är de borgerliga partierna som har tagit initiativ och byggt upp förskolan. Därför är det kanske på sin plats att påminna om att den stora utbyggnaden av svensk förskola genomfördes i slutet av 60-talet men framför allt under 70-talet. Det var den politiska vänstern i samhället, nationellt och i många av landets kommuner, som drev på och möjliggjorde utbyggnaden av den svenska förskolan, inte den svenska högern.

I dag finns det en bredare politisk uppslutning kring förskolan. Jag tycker att det är mycket bra. Svensk förskola är bra för barnen, bra för familjerna och bra för samhället.

Jag skulle vilja lyfta fram några punkter som vi socialdemokrater ser som särskilt viktiga.

Rätten till förskola är viktig. Det är viktigt att föräldrar kan lita på att de verkligen får en förskoleplats inom de fyra månader som platsgarantin utlovat. Antalet kommuner som inte lever upp till platsgarantin har ökat kraftigt de senaste åren. Därför är det viktigt att kommunerna har tydliga krav på sig men också goda förutsättningar för att klara platsgarantin.

Föräldrarnas möjlighet att hävda sin rätt till förskoleplats ska vara tydlig. Vi har noterat att regeringen avser att göra en översyn av frågan. Det välkomnar vi. Vi har också i vår kommittémotion lyft fram att det behövs en bred översyn av den här frågan.

Vi måste utöka rätten och tillgängligheten till förskola. Föräldrar som arbetar skift, helger och nätter har i dag inte möjlighet i alla kommuner att få sitt behov av barnomsorg tillgodosett. I över hälften av Sveriges kommuner finns det inte någon barnomsorg på kvällar, nätter och helger. Föräldrar som arbetar eller skulle kunna arbeta ska, tycker vi, naturligtvis få sitt behov av barnomsorg tillgodosett under trygga former. Det måste anses som en ganska rimlig förutsättning för att stärka arbetslinjen och möta kraven i ett modernt arbetsliv.

I en intervjuundersökning som Kommunalarbetareförbundet gjorde bland sina medlemmar uppgav 30 procent av de tillfrågade att de inte kunde arbeta heltid med de öppettider som förskolorna hade. Var femte uppgav att förskolans öppettider inte motsvarade de behov som föräldrarna hade. 67 procent sade att de aldrig hade blivit tillfrågade om vilka behov de hade av öppettider inom förskolan. Så visst finns det behov som inte syns och önskemål om en högre tillgänglighet.

Glädjande finns det nu en majoritet i utskottet för att regeringen inom ramen för budgetprocessen ska återkomma till riksdagen med förslag till ett stimulansbidrag så att kommunerna i ökad utsträckning ska kunna erbjuda barnomsorg på kvällar, nätter och helger. Men Moderaterna, Folkpartiet, Centerpartiet och Kristdemokraterna säger nej till det, vilket jag tycker är beklagligt.

Jag nämnde inledningsvis att det i dag finns en bredare politisk uppslutning kring förskolan, och det är mycket bra. Jag tror att de flesta av de efterföljande talarna kommer att lyfta fram förskolans olika kvaliteter. Den är bra för barnen. Den ger barn viktiga förutsättningar att lyckas senare i skolan.

Det är då lite märkligt och förvånande att samtidigt skapa ekonomiska incitament eller drivkrafter för familjer att inte sätta sina barn i förskola eller drivkrafter för att barn ska lämna en kvalitetssäkrad förskoleverksamhet och gå över till andra och enklare omsorgslösningar.

Det är särskilt förvånande eftersom vi i dag vet att barns närvaro och deltagande i den pedagogiska verksamheten i förskolan starkt påverkar deras möjligheter att lyckas bra senare i livet och i skolan.

Vi tycker att reformer som vårdnadsbidrag och barnomsorgspeng är problematiska eftersom de för bort pengar från förskolan och en kvalitetssäkrad verksamhet till olika former av omsorgslösningar som inte har samma krav på utbildad personal, att följa läroplan eller dokumenterad verksamhet.

Det kan leda till att de barn som kanske bäst behöver förskolans kvaliteter, barn med stora behov, inte kommer in i förskolan. Både vårdnadsbidrag och barnomsorgspeng riskerar att bidra till att försämra barns framtida skolprestationer. Vi tycker att de bör avskaffas.

I vår kommittémotion har vi föreslagit andra punkter som vi tycker är viktiga. Det är viktigt att vi stärker och utvecklar det pedagogiska arbetet i förskolan. Vi har i vår budgetmotion föreslagit ganska omfattande resursförstärkningar till just förstärkning av personalens kompetensutveckling inom både förskola och skola.

Vi lyfter fram att det är viktigt att all förskoleverksamhet måste vara kvalitetssäkrad. Vi måste också fortsätta att utveckla förskolans kunskapsuppdrag.

Herr talman! Med de orden yrkar jag bifall till reservationerna 1 och 2 under punkt 3 samt sluter upp kring punkt 10 i betänkandet.

Anf. 21 CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M):

Herr talman! Som förälder med två barn i förskola och ett tredje som nyligen passerat den är det en glädje att kunna berätta hur fantastisk svensk förskola är och att känna tryggheten i att lämna mina skatter där under dagarna i förvissning om att de får leka och lära, ses och utvecklas, stimuleras och utmanas i sitt eget tempo och utifrån sina egna förutsättningar av engagerad och kompetent personal. Att få ta del av deras berättelser från sin förskolevardag är just nu en av livets stora höjdpunkter.

Alliansregeringen förstår vikten av en riktigt bra förskola. Därför har förskolan haft en tydlig plats på dagordningen och varit föremål för en rad reformer, varav de flesta sjösattes under förra året. Sedan förra året är förskolan en egen skolform, och det pedagogiska uppdraget är förtydligat.

Förskolan ska erbjuda barnen en god pedagogisk verksamhet där omsorg, fostran och lärande bildar en helhet. Därtill kommer bland annat allmän förskola för treåringar, skärpta krav på behörighet, införande av lektorat också i förskolan, förskolechefs roll och förskolelyft som en rad av de reformer Alliansen genomfört för att ytterligare höja kvaliteten på den svenska förskolan.

Ambitionen är inte slut här. Alliansens omsorg om förskolan riktar sig nu vidare och framåt. Det handlar om alltifrån olika aspekter av arbetsmiljö till ett fortsatt fokus på att stärka kvaliteten i den svenska förskolan. Som ett exempel kan nämnas den utredning som regeringen tillsatte i april tillsatte som ska föreslå åtgärder för hur barns säkerhet i förskolan kan förbättras och säkerställas.

I dagens betänkande finns en reservation från Alliansen. Den politiska oppositionen kommer troligen att försöka misstolka och felanvända den. Den handlar om barnomsorg på obekvämt arbetstid – eller kvällar, nätter och helger, som det står i lagtexten – eller nattis som det lite slarvigt kommit att kallas.

Varför reserverar sig då Alliansen mot något så viktigt som nattis? Svaret är att det gör vi inte. Vi är hängivna, övertygade anhängare av nattis. Vi vet att en absolut förutsättning för arbetslinjen är att det finns barnomsorg under tider som inte betraktas som ordinarie arbetstid. Därför har vi gjort något som ingen annan regering tidigare gjort; vi har skrivit in i lagtext, i skollagen, att kommunerna är skyldiga att utreda och erbjuda barnomsorg på kvällar, nätter och helger om behov finns.

Nattis – jag kan däremot kanske tycka att detta uttryck inte riktigt rättvisar Alliansens ambitioner och strävan. Det kan kanske vara lätt att med ordet nattis se den där fyrkantiga nattöppna förskolan och ingenting annat.

När vi i Alliansen pratar om omsorg på obekvämt arbetstid ser vi inte bara en lösning. Vi ser en rad olika lösningar. Det kan vara nattöppna förskolor. Men det kan också vara andra lösningar som till exempel barnvårdare i egna hemmet eller nattöppna familjedaghem. I många

kommuner som jag varit i kontakt med diskuteras olika lösningar, och det är bra.

Ett exempel är där man diskuterar en grupp yngre pensionärer som vill göra en insats och ställa upp i barnens hem när föräldrarna arbetar sena kvällar eller nattetid. Ett annat är kommunerna där beredskapen nu finns att till exempel anställa vad vi tidigare kallade för dagmamma fast nu då en nattmamma. Det är bra att olika kommuner hittar olika lösningar utifrån efterfrågan och de förutsättningar som finns i just den kommunen. Det gäller att kombinera aspekter av arbetslinjen men också att ha ett barnperspektiv.

I Skolverkets nyligen redovisade statistik är det tydligt att den nya lagen har fått effekt. På bara några få månader har andelen barn som har omsorg på så kallad obekvämt arbetstid ökat med 13 procent och antalet kommuner med 10 procent. Då sträcker sig Skolverkets mätning bara till den 15 oktober 2011. Det finns all anledning att tro att den siffran har ökat ytterligare sedan dess. Intressant att notera är också att en majoritet av de kommuner som erbjuder barnomsorg på kvällar, nätter och helger är alliansstyrda.

Vad gör då socialdemokrater tillsammans med sverigedemokrater, vänsterpartister och miljöpartister? Jo, utan att ha någon större kunskap om behoven av barnomsorg på obekvämt arbetstid – eller nattis, om man så vill – lägger man nu fram ett ofinansierat förslag där man vill att regeringen ska återkomma med förslag till stimulansbidrag. Detta är ett sätt att försöka vinna kortsiktiga politiska poäng. Det är *inte* att ta ett politiskt och ekonomiskt ansvar. Det är därmed inte ett sätt att ta ansvar för våra barn.

Sedan mitten av 1990-talet har det funnits en bred parlamentarisk förankring kring behovet av sunda offentliga finanser och hur det finanspolitiska ramverket ska användas för att uppnå detta. Detta har varit en starkt bidragande faktor till den goda utvecklingen av de offentliga finanserna sedan dess. Det var därför glädjande att se att socialdemokraterna i finansutskottet var av en annan uppfattning än socialdemokraterna i utbildningsutskottet.

Att vissa partier i denna koalition lägger fram detta förslag är mindre förvånande. Men att Socialdemokraterna väljer att visa prov på sådant ansvarslost agerande är i högsta grad förvånande. Skulle samtliga utskott i Sveriges riksdag välja att agera på ett liknande sätt skulle hela uppgörelsen runt ramverket falla och möjligheten att upprätthålla sunda statsfinanser raseras. Tankar i grekisk riktning känns plötsligt inte så avlägsna.

Vad gör då alliansregeringen? Jo, man fortsätter naturligtvis att ta ansvar för att använda resurser på absolut bästa sätt. Man har för att påverka kommunerna i rätt riktning skrivit skollagen så att det blir klart vilket ansvar kommunerna har för att skapa barnomsorg på obekvämt arbetstid. Men detta räcker inte. För att bilda sig en uppfattning om hur behoven ser ut i våra 290 kommuner beslutade man den 22 mars att ge Skolverket i uppdrag att genomföra en enkät bland vårdnadshavare till barn i åldern ett till tolv år för att bland annat belysa i vilken utsträckning vårdnadshavarna upplever att den erbjudna omsorgen svarar mot de behov och önskemål som de har, bland annat utifrån deras respektive arbetstider. Detta uppdrag ska redovisas senast den 15 september 2013.

Det är bara genom att veta hur behoven ser ut som man kan hitta verkningsfulla och långsiktiga förslag till lösningar. Det enda vi med säkerhet vet i dag är att behoven ser olika ut – oerhört olika. Min lilla hemkommun har en helt annan bild än den som finns i till exempel Göteborg. Medan min hemkommun klarar att erbjuda barnomsorg inom stipulerade tiden fyra månader har det socialdemokratiskt styrda Göteborg *aldrig* klarat detta. I dag står 486 barn i Göteborg utan plats. Det är allvarligt.

Herr talman! Jag vill tro att kommunerna kan och förmår ta ansvar för att lagen uppfylls. De statistiska siffrorna talar för att man arbetar för det. Men samtidigt som jag har en tilltro till kommunernas vilja, ambition och förmåga att göra detta vet jag också hur det lokala arbetet med den kommunala ekonomin går till. Jag kan därför inte låta bli att oroas över att Socialdemokraternas med fleras förslag här i dag kommer att hämma utvecklingen. Vankas statliga pengar kan det bli en stillastående avvaktan. Det vore förödande, och det skulle helt motverka det som ändå är syftet.

Jag vill därför yrka bifall till Alliansens reservation nr 7 och under övriga punkter yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet.

Herr talman! Sverige har världens bästa förskola. Den är så känd för hur bra den är att politiker, föräldrar och människor som på olika sätt arbetar med barnomsorg och förskola – ja, samhällsintresserade över hela världen – uppmärksammar den och vill ta efter. Det skulle göra mig ont om de resurser som alliansregeringen så hårt hushållar med skulle gå till en oplanerad och ogenomtänkt nattissatsning i stället för att man ytterligare höjer ribban och säkerställer att vi fortsätter att höja kvaliteten och ha världens bästa förskola.

(Applåder)

I detta anförande instämde Ulrika Carlsson i Skövde (C) och Annika Eclund (KD).

Anf. 22 HÅKAN BERGMAN (S) replik:

Herr talman! Det är roligt att höra att Camilla Waltersson Grönvall och Moderata samlingspartiet är hängivna nattis och tycker att det är viktigt. Samtidigt säger de nej till ett stimulansbidrag som syftar till att kommunerna i ökad utsträckning ska kunna erbjuda denna tjänst. Det är märkligt.

Du säger att vi i majoriteten i denna fråga försöker vinna kortsiktiga politiska poäng och att vi inte har någon kunskap om frågan. Mig veterligt har de rödgröna partierna under lång tid drivit just frågan om en utbyggd barnomsorg på obekväma tider. Det är viktigt.

Grundfrågan är ändå att när förskolan i dag stänger i Sverige har arbetsdagen för många föräldrar inte ens börjat. De arbetar på obekväma arbetstid inom exempelvis vården, restaurangbranschen, handeln, stora delar av servicenäringen eller industrin.

I takt med att allt fler verksamheter i samhället kräver bemanning dygnet runt ökar också behoven av barnomsorg på kvällar, nätter och helger. Men i över hälften av Sveriges kommuner saknar småbarnsföräldrar helt tillgång till barnomsorg på sådana tider.

Nu finns det en majoritet i utbildningsutskottet för att regeringen inom ramen för budgetprocessen återkommer till riksdagen med ett förslag till stimulansbidrag så att vi kan öka utbudet av barnomsorg på kvällar, nätter och helger. Men ni säger nej.

Min fråga till dig är: Är det acceptabelt att över hälften av landets kommuner saknar barnomsorg på obekväma tider? Är detta någonting som gynnar arbetslinjen? Och är det en barnomsorg som är i takt med hur samhället och arbetslivet har förändrats?

Anf. 23 CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M) replik:

Herr talman! Vi inom Alliansen förstår verkligen vikten av att vi har en barnomsorg som svarar mot behoven, Håkan Bergman. Det var därför vår regering, alliansregeringen, var den första regering som skrev in detta i skollagen. Er tidigare regering hade samma möjlighet. Men varför hände inte det då, Håkan Bergman?

Vi ser att bland de kommuner som har infört nattis är en majoritet alliansstyrda. Vi delar oron och bekymren över dagens situation, och vi måste jobba vidare med detta. Men det är glädjande att vi ser att den lag som infördes den 1 juli 2011 har haft effekt. Mätningen sträckte sig fram till den 15 oktober, och den visade 13 procents och 10 kommuners ökning.

Vi tror på ordning och reda i statsfinanserna, och vi vill fortsätta att ta ansvar för det. Det säger också er nye partiordförande att han vill liksom er ekonomiska talesperson. Men denna insikt verkar inte ha smittat socialdemokraterna i utbildningsutskottet. Tycker inte också du, Håkan Bergman, att det är svårt att bara skjuta från höften innan man vet hur behoven ser ut. Visst kan väl och du och jag åtminstone vara överens om att det ser oerhört olika ut i olika kommuner i olika delar av landet. Vi vill först ha en kunskap om situationen innan vi agerar ytterligare för att med säkerhet veta att pengarna används på rätt sätt och för att kunna ha en långsiktighet och en hållbarhet i det vi föreslår. Det handlar också om kraften att genomföra detta, herr talman.

Anf. 24 HÅKAN BERGMAN (S) replik:

Herr talman! Det är riktigt att den nya skollagen säger att kommunerna ska sträva efter att erbjuda detta. Förändringen är att orden ”verka för” har ersatts av ”sträva efter”. Men fortfarande finns det ingen skyldighet i att erbjuda eller rätt att kräva. Faktum är att det avgörande för om en kommun ska erbjuda barnomsorg på andra tider fortfarande är en individuell prövning av föräldrarnas situation och deras reella möjligheter att ordna omsorgen på ett annat sätt. Om man har en mamma, en pappa eller andra släktingar som kan hjälpa en som förälder och passa barnet föreligger det alltså ingen självklar skyldighet, trots förändringen i skollagen, för en kommun att erbjuda omsorg på andra tider. Detta är ett bekymmer.

Visst kan man vara glad att det har tillkommit tolv kommuner som erbjuder nattis i Sverige. Men faktum är att 160 kommuner inte erbjuder någon barnomsorg alls på obekväma tider. Det har skett en ökning på ett år eller mindre än ett år om man ska dra in skollagen, men ni drar höga växlar på statistik för ett år. Fortfarande är det så att i 160 av landets kommuner erbjuder man inte någon form av barnomsorg på obekväma tider.

Ni säger att ni vill prioritera att fler ska arbeta. Men om man har jobb men ingen barnomsorg – vad ska man göra då? Om man får jobb men inte kan ta det för att det inte finns omsorg på de tider då man ska arbeta – vad ska man göra då?

Anf. 25 CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M) replik:

Herr talman! Jag börjar med att konstatera att Håkan Bergman nogsamtidigt undviker att svara på mina frågor. En rad frågor tornar upp sig när man hör Socialdemokraternas förslag.

Är ni överens om att det är en rättighetslagstiftning vi ska diskutera? Det är faktiskt inte det som ni socialdemokrater har föreslagit till skillnad från en del av dina koalitionskompisar på vänsterkanten. Är det detta som Socialdemokraterna nu kommer att gå fram med? Då är det intressant att se hur man tänker finansiera det hela, för då talar vi om helt andra pengar.

Hur ska Håkan Bergman finansiera sina förslag om bidrag? Vem ska få dem? Hur ska Socialdemokraterna ta diskussionen med de kommuner som redan har infört barnomsorg på obekvämt arbetstid? Ska de inte få bidrag? Om de inte får det – hur tror Håkan Bergman att det kommer att tas emot? Det gäller till exempel det socialdemokratiskt styrda Göteborg som förvisso har nattis – det ska sägas – och som naturligtvis bekostar det inom kommunens budget. Men de har aldrig någonsin klarat av att leva upp till kraven på barnomsorg på fyra månader.

Vi pratar då, enligt de beräkningar som gjordes i det då socialdemokratiskt styrda Utbildningsdepartementet, om 2–3 miljarder. Det är oerhört mycket pengar, Håkan Bergman! Hur stora delar av dessa miljarder tänker ni er som stimulansbidrag, och på vilket sätt tycker du att det ska finansieras?

Återstår gör att Alliansen fattar beslut utifrån kunskap om de skiftande behoven i kommunerna. Därför vill vi avvakta denna enkät.

Återstår gör det faktum att vi kan konstatera att lagen har fått effekt. 13 procents ökning på några månader visar faktiskt detta.

Återstår gör att bland kommuner som erbjuder barnomsorg på obekvämt arbetstid är en majoritet allianskommuner.

Återstår gör att Alliansen tar ansvar för ekonomin och fattar ansvarsfulla beslut baserade på kunskap.

Anf. 26 AGNETA LUTTROPP (MP):

Herr talman! Den svenska förskolan är fantastisk. Precis som Håkan har jag varit ute i Europa och tittat på förskolor. Många från andra länder, som vi har haft som besökare, som har varit och tittat på förskolor här i Sverige har varit synnerligen imponerade. Det här är någonting som jag hör att vi alla är eniga om.

Jag ställer mig naturligtvis bakom Miljöpartiets reservationer, men för tids vinnande lyfter jag fram reservation 6. Naturligtvis yrkar jag också bifall till utskottets förslag under punkt 10.

Varför omsorg på obekvämt arbetstid? Ja, därför att det finns föräldrar som arbetar på obekvämt arbetstid, och det finns barn till föräldrarna, barn som är i behov av omsorg när föräldrar arbetar.

Det finns barn som inte har tillgång till mor- eller farföräldrar eller övrig släkt eller vänner som kontinuerligt kan barnvakta barnen på kväl-

lar, nätter eller helger. Därför anser Miljöpartiet att även barn i de kommuner, vilket är drygt hälften, som i dag inte har tillgång till omsorg då föräldrarna arbetar på obekvämt arbetstid ska få den rättigheten.

År 2010 var det 4 035 barn mellan ett och tolv år inom omsorgen på obekvämt arbetstid. Antalet barn som finns där har ökat mellan 2004 och 2010. Däremot ökade inte dessa kommuner i antal fram till 2010, utan de sjönk från 130 kommuner till 118 kommuner. Vi har alltså ett år där det i så fall har gått upp, men de siffror som jag har fått från RUT är de jag redovisar nu.

I skollagen står det att kommunen ska sträva efter att erbjuda omsorg för barn under den tid då förskola eller fritidshem inte erbjuds i den omfattning det behövs med hänsyn till föräldrars förvärvsarbete eller familjens situation i övrigt.

Flera remissinstanser, bland annat Barnombudsmannen, Länsstyrelsen i Stockholm, Riksförbundet Hem och skola och ett flertal kommuner, anser att kommuner ska vara skyldiga att erbjuda omsorg.

Den undersökning som Kommunal gjort visar att bara 67 procent av föräldrarna blivit tillfrågade om behovet av förskola på obekvämt arbetstid. Det här är alltså någonting som alla kommuner är skyldiga att göra, men det är långt ifrån alla som gör det.

Det finns också i lagen att barn ska erbjudas förskola i den omfattning som behövs. Där säger 30 procent att de inte kan arbeta heltid på grund av att öppettiderna på förskolan inte stämmer.

Det som jag tycker oroar allra mest är de överklaganden som föräldrar har gjort till kommunerna. De anser att de har rätt till förskola på obekvämt arbetstid, men alla överklaganden har gått i stöpet. Det är alltså aldrig föräldrarna som har fått rätt, utan domarna hävdar hela tiden att detta inte finns lagstadgat. Kommunerna har rätt att säga nej, och det är det som egentligen oroar mig mest av allt.

Omsorg på obekvämt arbetstid kan naturligtvis ha olika utformning. Det kan lika gärna vara en dagmamma som ett nattis. Formerna är inte det centrala men däremot att möjligheterna och rättigheten finns.

Herr talman! Mat och måltider är centrala i våra liv, som njutning, som källa till glädje, som mötesplats och kulturbärare. Matvanorna har också stor betydelse för hälsan, såväl för barn som för vuxna. Bra mat och fysisk aktivitet gör dessutom att barnen blir pigga och får lättare att leka och lära.

Att mat är avgörande för barns hälsa, utveckling och välbefinnande belyses också i FN:s barnkonvention, där det står att barn har rätt till näringsriktiga livsmedel i tillräcklig omfattning och rent dricksvatten och undervisning i näringslära.

Förskolan har enastående möjligheter att på ett positivt och naturligt sätt främja en hälsosam livsstil med bra matvanor hos barn.

Skolbarn har rätt, enligt skollagen, till näringsriktig mat. Det är toppen, och det välkomnas av barnen. Men det gäller bara dem som är sex sju år och äldre, de som går i den obligatoriska skolan. Är det inte lika viktigt att barn under sex sju år också får näringsriktig mat? Självklart är det så. Därför vill Miljöpartiet att skollagen revideras så att även barn i förskolan tillförsäkras näringsriktig mat.

(forts. 9 §)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 13.56 på förslag av andre vice talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 14.00 då frågestunden skulle börja.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 14.00.

Frågestund

8 § Frågestund

Anf. 27 TALMANNEN:

Vi övergår till dagens frågestund, och jag vill hälsa statsråden välkomna. Statsrådet Tobias Billström besvarar såväl allmänpolitiska frågor som frågor inom sitt ansvarsområde.

Utbildningskontrakt för unga arbetslösa

Anf. 28 PIA NILSSON (S):

Herr talman! Jag vill fråga statsrådet Tobias Billström varför regeringen inte vill ställa krav på unga arbetslösa att skaffa sig den kompetens som behövs på dagens arbetsmarknad.

Regeringen har avvisat den modell för utbildningskontrakt som vi socialdemokrater föreslår. Utbildningskontraktet innebär att en ung arbetslös som saknar gymnasieutbildning erbjuds en individuell mix av utbildning, praktik och jobb som syftar till att den arbetslöse ska få en färdig gymnasieexamen. Samtidigt villkoras olika ersättningar från det offentliga med att planen fullföljs.

Vi vet att sannolikheten att få ett arbete ökar kraftigt om man har en gymnasieexamen jämfört med om man inte har det. Man skulle kunna förvänta sig att en regering som säger sig vilja förstärka arbetslinjen skulle ställa sig positiv till vårt förslag.

Så varför, Tobias Billström, är regeringen motståndare till att ställa krav som innebär att man faktiskt får möjlighet till ett arbete?

Anf. 29 Statsrådet TOBIAS BILLSTRÖM (M):

Herr talman! Att ungdomsarbetslösheten har varit hög i Sverige de senaste 20 åren är ett belagt faktum. I mars 2012 var den ungefär 25,5 procent. Men då måste man komma ihåg, i relation till Pia Nilssons fråga, att nästan hälften av de arbetslösa ungdomarna är heltidsstuderande.

Att det här problemet är stort är jag den första att erkänna, men det kanske inte alltid är så stort som det görs gällande. Grundorsaken till den höga ungdomsarbetslösheten är också teoretiseringen av grundskolan. Här vill jag gärna slå ett slag för regeringens reform när det gäller att skapa den nya gymnasieskolan, där våra reformer kommer att råda bot på detta på lång sikt.

Det tycker jag är viktigt och angeläget att tala för, därför att om vi inte förändrar skolan och accepterar det faktum att det också har skett förändringar i elevsammansättningen så kommer det här problemet att bestå, och det är inte regeringens uppfattning att det ska vara på det viset.

Anf. 30 PIA NILSSON (S):

Herr talman! Tobias Billström säger att problemet inte är så stort. Men 2006, när ni tog över, var tydligen ungdomsarbetslösheten ett gigantiskt problem. Nu, fem sex år senare, är problemet inte alls så stort som vi socialdemokrater menar att det visst är. Var fjärde ungdom är arbetslös, och det finns all anledning att ta det på största allvar. Framför allt gäller det dem som saknar gymnasieutbildning.

Det är intressant att se hur kritiken från regeringen spretar när det gäller vårt förslag till utbildningskontrakt, där alla under 25 år ska garanteras en gymnasieexamen. I den ena stunden hävdar vissa av era företrädare att det här är något slags bidragslinje, att av våra 2 satsade miljarder skulle 1 miljard bestå av bidrag i olika former. Javisst – om fler studerar är det oftast fler som använder sig av studiestöd, men är det någonting negativt att fler studerar?

En annan angreppslinje från regeringen är att vi skulle slå in öppna dörrar med det här utbildningskontraktsförslaget, att detta är en politik som regeringen redan har infört. Är det så att det ni anklagar oss för har ni redan infört själva?

Anf. 31 Statsrådet TOBIAS BILLSTRÖM (M):

Herr talman! Jag vill inte märka ord, men jag sade faktiskt i mitt inlägg att problemet är stort och att jag är den första att erkänna detta, men att det kanske inte alltid är så stort som man vill göra gällande. Det är där skiljelinjen också går mellan oppositionen i form av Socialdemokraterna i det här fallet och regeringen.

Grundorsaken till att vi har problem på det här området är och förblir den teoretiseringen av grundskolan som har ägt rum. Om vi inte förändrar, genom gymnasieskolan, förutsättningarna för det här kommer vi också att fortsatt ha problem.

Utöver de åtgärder som regeringen har vidtagit på det här området har vi också vidtagit fler reformer för att förbättra ungas möjligheter till jobb och vägar till jobb. Vi har till exempel sänkt trösklarna in på arbetsmarknaden för ungdomar genom att göra det billigare att anställa unga. Det har också blivit enklare genom det vi kallar för Alva, det vill säga nystartsjobb för unga. Vi har infört jobbgaranti för ungdomar och folkhögskolesatsningen. Vi har sänkt restaurangmomsen för att hjälpa fler ungdomar in på arbetsmarknaden, och vi har infört tidiga insatser för ungdomar som riskerar långtidsarbetslöshet.

Se där ett axplock av allt som regeringen gör för att förändra och förbättra för ungdomar som i dag saknar arbete!

Frågestund

Anf. 32 KEW NORDQVIST (MP):

Herr talman! Jag tänkte be att få ställa en fråga, hämtad från vårt hemlän, till näringsminister Annie Lööf.

Utanför Gränna finns en betydande fyndighet av sällsynta jordartsmetaller. Oro finns, inte bara att till exempel lakvatten ska leta sig ned till Vättern, denna nationaljuvel och dricksvattentäkt för så många människor, utan också för den omdaning Gränna som samhälle kan utsättas för. Jag tänker exempelvis på turistnäringen.

Min fråga är: Vad ger staten för förutsättningar för det lokala samhället att klara påfrestningar vid kraftiga förändringar?

Anf. 33 Näringsminister ANNIE LÖÖF (C):

Herr talman! En viktig fråga som Kew Nordqvist belyser handlar om just mineralutvinning kopplat till oron hos lokalbefolkningen och hur en landsbygd eller en naturbygd kan utvecklas om man inte gör detta med sunt förnuft.

I Sverige har vi i dag en lagstiftning på det här området, där både miljöbalken och de lagar som reglerar utvinning är med. Det är viktigt att just ha en dialog med sakägare och markägare till exempel. Just nu pågår ett utredningsuppdrag om hur man kan förstärka dialogen mellan sakägare och utvinnings- eller prospekteringsbolag. Den utredningen kommer att presenteras för mig inom kort.

Anf. 34 KEW NORDQVIST (MP):

Herr talman! Oron handlar också om att man har gruvdrift under en viss tid, och när den sedan försvinner har man kanske slagit sönder det som bär upp ett samhälle i dag. Det var anledningen till min fråga.

En annan fråga jag har i anslutning till det här är vilket ansvar näringsministern har för att Vättern inte påverkas negativt vid gruvdrift.

Anf. 35 Näringsminister ANNIE LÖÖF (C):

Herr talman! Jag bor ju i Jönköpings län och ser den vackra Vättern titt som tätt, och det är ju en fantastisk naturmiljö i och omkring sjön Vättern.

Det gör att det är viktigt att ha lagstiftningar som talar om vilka miljöhänsyn och sociala hänsyn man ska ta men där vi inte stänger dörren för utvinning där det är möjligt. Vi ser i norra delen av Sverige en gruv- och mineralutvinning som är väldigt framgångsrik och som skapar jobb. Vi ser det även i Bergslagen.

Jag kan inte det här ärendet i detalj, men principen är den att det är viktigt att de här intressena vägs emot varandra, att en landsbygdsutveckling och en skön naturmiljö är en viktig del men att vi också måste bruka de mineraler som finns. Då finns det en lagstiftning och en prövning som ska göras väldigt noggrant i varje enskilt fall.

Anf. 36 EVA LOHMAN (M):

Herr talman! Jag har en fråga till statsrådet Billström. Främlingsfientliga krafter här i Sverige är tyvärr inte något nytt. Intolerans och främlingsfientlighet ska vi bekämpa varje dag på alla sätt vi kan; det är självklart.

Jag läste nyligen om ett attentat mot ett blivande boende för ensamkommande barn i Eslöv. Någon eller några personer hade tänt eld på boendet. Som tur var hade barnen inte hunnit flytta in ännu.

Det är obehagligt och skrämmande att vi har krafter i samhället som är kapabla att med berått mod bränna ned ett boende för barn och ungdomar som kommer hit för att söka skydd. Men det är också ett sätt att försöka påverka Eslövs kommun, i det här fallet, eller andra kommuner och i förlängningen också att påverka vår demokrati. Jag tycker att det är väldigt obehagligt och väldigt allvarligt.

Min fråga till statsrådet är: Hur ser statsrådet på detta och vad kan man göra?

Anf. 37 Statsrådet TOBIAS BILLSTRÖM (M):

Herr talman! Jag delar naturligtvis Eva Lohmans upprördhet över det här. Det tror jag att alla människor gör som ser framför sig hur man med berått mod försöker anlägga bränder.

Den här frågan är under polisutredning. Vi får väl se vad man kommer fram till, men det kan, precis som Eva Lohman är inne på, inte uteslutas att det finns ett starkt politiskt motiv. I så fall tycker jag att det är fullständigt missriktat av två skäl.

Dels drabbar det en väldigt utsatt grupp som har rätt att få bra och goda förutsättningar under den tid som deras asylansökningar prövas i Sverige, det vill säga de barn och ungdomar som kommer till Sverige, dels kommer ingenting att få varken Sverige eller den svenska regeringen att vika ned sig i upprätthållandet av de internationella konventioner som vi har undertecknat och som säger att människors asylansökningar ska prövas och att vi ska ha värdiga och bra mottagandeförhållanden, vilket naturligtvis också inkluderar ett samarbete och samverkan med landets kommuner i de här frågorna.

Vi tar den här frågan på stort allvar. Jag har själv för avsikt att nu i helgen besöka Eslövs kommun för att själv bilda mig en uppfattning i den här frågan.

Anf. 38 EVA LOHMAN (M):

Herr talman! Det är riktigt; kommunerna arbetar både seriöst och ambitiöst med att göra ett så bra mottagande som möjligt, både för vuxna och barn som kommer till Sverige. Nyckelorden är just värdighet och helhet, att försöka se hela människorna. Därför är det väldigt beklämmande när det blir ett sådant här attentat. Det gör att inflyttningen för de här barnen fördröjs, och det får i sin tur konsekvenser för andra som väntar på en kommunplats. Vad jag förstår är det väldigt många som väntar på en kommunplats nu.

Min följdfråga till statsrådet är: Hur fort går arbetet med att hitta nya kommunplatser?

Frågestund

Anf. 39 Statsrådet TOBIAS BILLSTRÖM (M):

Herr talman! Inte tillräckligt fort, naturligtvis, för att man ska kunna täcka de behov som finns av att kunna erbjuda en bra förstaplacering för de barn och ungdomar som kommer till Sverige och söker asyl. Det är ett mycket stort problem där jag skulle önska att fler av landets kommuner ställde upp och tog sin del av ansvaret. Jag tycker att det är helt beklämmande ibland när man ser en brist på solidaritet i de här frågorna som har funnits under flera års tid.

Det är också viktigt att komma ihåg att ibland sprids myter om de här barnen och ungdomarna. De måste naturligtvis bekämpas. Bästa sättet att göra det är att föra ut detta på kommunal nivå. Jag ser många goda exempel, bland annat en kommun som Östra Göinge, inte så långt från Eslöv faktiskt, som bjuder in sina kommuninvånare när man öppnar boendet, visar upp verksamheten och visar upp dem som bor där. De ser också till att avliva en hel del av de påståenden som annars tenderar att florerat kring vem det egentligen är som kommer och söker asyl, vad de har för motiv eller hur verksamheten fungerar. Det tror jag också kanske kan bidra till att på sikt skapa en större förståelse och acceptans samt fler boenden och fler avtal med Migrationsverket.

Integrationsprojekt

Anf. 40 BJÖRN SÖDER (SD):

Herr talman! Järvalyftet, som sjösattes 2007, var ett prestigeprojekt som skulle lyfta områden som Rinkeby, Tensta och Hjulsta. Man har plöjt ned miljardbelopp i det här projektet som nu har visat sig vara fullständigt misslyckat.

Svenska Dagbladet har gått igenom de fyra delmål som politikerna satte upp. Resultatet är nedslående på de viktigaste punkterna, utbildning och arbete. Arbetslösheten är fortfarande dubbelt så hög som i andra delar av staden. Den öppna arbetslösheten har ökat sedan projektet sjösattes 2007. Skolresultaten har försämrats, och någon magnet för inflyttning har det heller inte blivit.

Statsrådet Ullenhag har tidigare lyft fram just Järvalyftet som ett bra exempel på hur integrationsproblemen bör angripas. Min fråga till statsrådet är därför: Står statsrådet fast vid sin övertygelse att Järvalyftet är ett bra exempel?

Anf. 41 Statsrådet ERIK ULLENHAG (FP):

Herr talman! Tack till frågeställaren! Här beskrivs Järvalyftet, som för dem som inte känner till det är en kommunal satsning i Stockholm för att lyfta mer utsatta områden. Det har funnits en granskning av detta i medier där man har ifrågasatt delar av satsningen. Självklart kan inte jag säga att varje enskilt projekt har varit bra. Men jag kan lyfta fram delar av Järvalyftet som är helt rätt tänkt.

Det är helt rätt tänkt att man nu i Stockholm under alliansmajoriteten ser till att unga människor som vill ha ett sommarjobb får sommarjobb om man kommer från Tensta eller Rinkeby och får in foten på arbetsmarknaden.

Helt rätt tänkt är den satsning som görs på Rinkebyakademien. Det är en tuff skola – jag tycker att Björn Söder borde åka ut och besöka den –

där många elever går en tuff utbildning. De läser matematik på gymnasienivå när de är 14 år gamla. En del av de eleverna hade nog inte stannat i Rinkeby och gått på Rinkebyskolan om man inte hade haft den möjligheten att bli riktigt duktig. Det finns delar i den här satsningen som är riktigt bra.

Däremot har vi också ett ansvar från statens sida. Det vore intressant om man från Sverigedemokraternas håll någon gång hade en idé om vad som skulle göras.

Anf. 42 BJÖRN SÖDER (SD):

Herr talman! Vi har sett både nuvarande och tidigare regeringar satsa på olika former av integrationsprojekt. Vi har sett Välfärd åt alla i Malmö och nu Järvalyftet här i Stockholm. Det är visserligen kommunala satsningar, men också med gott samvete uppbackade från regeringens sida. Det handlar om såväl nationella som regionala och kommunala projekt. Några saker har de gemensamt. De har kostat åtskilliga miljoner, närmare bestämt miljarder, och de har varit fullständigt misslyckade.

Integrations-satsningar har blivit en miljardindustri, och min följdfråga till statsrådet är: Hur många miljarder ytterligare ska behöva rulla i väg innan regeringen förstår att ingen integrationspolitik i världen kan lyckas om man fortsätter att bedriva den omfattande och till och med utökade massinvandring till Sverige som äger rum i dag?

Anf. 43 Statsrådet ERIK ULLENHAG (FP):

Herr talman! Då landar vi till slut där vi alltid brukar landa. Allt som rör sociala utmaningar i Sverigedemokraternas värld är invandringens och invandrarnas fel. Där tycker vi olika. Jag har en övertygelse om att invandringen till Sverige har spelat väldigt stor roll för att bygga det Sverige vi har. Vi hade över hundra människor från Finland som varje dag kom till tekoindustrin. De kom till industrin i Sverige och hjälpte till att bygga upp Sverige. Att vi hade människor från Italien, att vi hade människor från Jugoslavien, att vi senare har fått människor från Balkan och att vi har fått människor från Mellanöstern gör Sverige rikare.

Sedan har vi en grundläggande skillnad i människosyn. Jag menar att det är en medmänsklig skyldighet för oss att ge människor som flyr undan förföljelse en fristad. Det handlar om vilket Sverige vi vill leva i.

Men verkligheten, herr talman, är den att skulle man likt Sverigedemokraterna skära ned på alla integrationsinsatser, göra det svårare att komma i jobb, göra det svårare att lära sig svenska och dessutom försöka stänga våra gränser skulle Sverige bli fattigare. Dessutom skulle vi vara i en situation där färre invandrare hade ett jobb att gå till och färre invandrare lärde sig svenska, om det var så att man drog ned alla integrationsinsatser.

Lufikvaliteten i svenska städer

Anf. 44 JENS HOLM (V):

Herr talman! Jag har en fråga till statsrådet Catharina Elmsäter-Svärd. Luften i våra svenska städer blir allt sämre. Inte minst i Stockholm är

halterna av partiklar, kvävedioxid och andra föroreningar stundtals alldeles för höga och ett väldigt stort problem.

I maj för ett år sedan fälldes Sverige i EU-domstolen därför att luften i våra svenska städer inte uppfyller EU-kraven. Mellan 2010 och 2011 har faktiskt utsläppen av partiklar i Stockholm och ett par andra svenska städer växt kraftigt. Därför vill jag veta vilka nya åtgärder som Catharina Elmsäter-Svärd avser att vidta för att luften i våra svenska städer, i synnerhet i Stockholm, ska bli bättre.

Anf. 45 Statsrådet CATHARINA ELMSÄTER-SVÄRD (M):

Herr talman! Tack, Jens Holm, för frågan! Det här är naturligtvis en fråga som många som bor framför allt i de centrala delarna av Stockholm, som nämns som exempel, också kan fundera på och oroas över. Det har funnits diskussioner om det beror enbart på trafiken och vad man ska göra åt den. Hur man styr och planerar trafiken blir också en mycket lokal fråga.

Det handlar även om attityder, hur man kan göra det möjligt för fler att åka kollektivt på ett bra sätt eller gå och cykla och hur man gör sådana saker möjliga.

Som det ser ut just nu räcker inte det. Därför har ett uppdrag givits av länsstyrelsen, om vi pratar Stockholm, som nu är ute på remiss för att vi ska se vilka fler åtgärder man kan vidta. Svaren ska komma tillbaka till regeringen, till Miljödepartementet, som äger frågan i miljödelen, i slutet av juni. Där nämns redan åtskilliga diskussioner, alltifrån dubbdäcksdiskussionen och trängselskatteproblematiken.

Anf. 46 JENS HOLM (V):

Herr talman! Det är akut att någonting görs som verkligen leder till att utsläppen från vägtrafiken går ned. De har ökat med ungefär 10 procent sedan 1990.

Jag tycker att det är bra att statsrådet tar upp vikten av att vi reser mer kollektivt och att vi till exempel cyklar mer, men för att främja det krävs stora satsningar på just kollektivtrafik och en cykelpolitik i synnerhet. Det är någonting som vi inte ser i regeringens politik.

I stället aviserar regeringen att man ska plöja ned ungefär 30 miljarder kronor på något som kommer att leda till ökade utsläpp, nämligen Förbifart Stockholm. Jag undrar hur Catharina Elmsäter-Svärd tycker att Förbifart Stockholm, som kommer att leda till ökad trafik enligt Naturvårdsverket och andra bedömare, rimmar med de växande utsläppen av partiklar och andra föroreningar i Stockholm. Kommer inte det att leda till att utsläppen blir ännu större i framtiden?

Anf. 47 Statsrådet CATHARINA ELMSÄTER-SVÄRD (M):

Herr talman! Låt oss koppla till den delen som gäller Förbifart Stockholm. För den som inte känner till den vägdragningen gäller den från södra delen av Stockholms län för att gina över till den norra delen. Det innebär i grunden att man inte får in trafiken i den centrala delen av Stockholm. Det skulle i det här sammanhanget vara positivt, en fantastisk möjlighet för hela Stockholmsregionen att hålla ihop i en tid när Stockholm växer.

När det gäller cykling ger regeringen i bland annat den nationella satsningen över landet bättre förutsättningar för kommuner att satsa. Lokalt i Stockholm sker en cykelsatsning på närmare 1 miljard, om inte jag har hört fel. Man organiserar cykelvägar så att de hänger ihop inte bara inom Stockholms stad utan också till anslutande kommuner, så att man kan cykla från Solna eller Nacka på ett smidigt sätt. Cyklingen blir mer attraktiv. Man ska även kunna ta med sig cykeln på buss eller pendeltåg, vilket också ökar förutsättningarna för att cykla.

Sjöfarten

Anf. 48 LARS TYSKLIND (FP):

Herr talman! Jag har också en fråga till statsrådet Catharina Elmsäter-Svärd, och den handlar om sjöfart.

Vilka konkreta åtgärder kan ministern i dag se som kan genomföras för att säkerställa att sjöfartens potential verkligen tas till vara för att frigöra transportkapacitet från både väg och järnväg? Det handlar naturligtvis om inre sjöfart, kustsjöfart och närsjöfart.

Bakgrunden till frågan är att vi allt oftare hör påståendet att sjöfarten har en stor potential. Vi kan se att Västra Götalandsregionen har utrett Vänersjöfartens betydelse, och det maritima klustret, genom Sjöfartsforum, har utarbetat en strategi för detta. Nu senast har den så kallade kapacitetsutredningen konstaterat att våra vattenvägar ska ges större tyngd. Det här är också en klimatfråga, det vill säga att effektivisera transporter.

Anf. 49 Statsrådet CATHARINA ELMSÄTER-SVÄRD (M):

Herr talman! När det gäller sjöfarten är det alltid lika fascinerande hur få som har insikt i och kunskap om vilken betydelse sjöfarten har. Mer än 90 procent av allt det gods och alla de varor som går in eller ut ur landet har någon gång gått på båt.

När vi tittar på kapacitet och förutsättningarna för att transportera finns i dag brister i kapacitet på väg och järnväg, men i våra sjöar, i våra vatten, finns inte kapacitetsbrist.

Just nu håller regeringen på att arbeta med en sjöfartsstrategi i diskussion med branschen. En sådan del är vad Lars Tysklind frågade efter, nämligen hur och på vilket sätt vi kan använda de inre vattenvägarna eller våra kustnära vattenvägar. Kan vi införa den EU-lagstiftning som finns? Vi har påbörjat arbetet i en del som vi måste känna till, nämligen våghöjden i norra Vänern. Resten behöver vi inte mäta. Där har vi redan kunskap. Det är ett sätt att gå vidare.

Anf. 50 LARS TYSKLIND (FP):

Herr talman! Tack för svaret! Vi är eniga om att det finns outnyttjad kapacitet på sjön, ingen trängsel, att det inte förorsakar slitage att transportera på hav, i sjöar och vattendrag.

Vi ska nu jobba vidare med detta. Vi diskuterar ofta gränssnittet mellan väg och järnväg, och vi diskuterar vad som ska flyttas från väg till järnväg. Jag kan tänka mig att gränssnittet mellan land och sjö kommer att bli nog så intressant i diskussionen.

Jag ska inte gå händelserna alltför långt i förväg, men jag dristar mig ändå till att ställa frågan om statsrådet vill säga något redan i dag om det faktum att det finns en stor potential och hur den kommer att speglas i den kommande infrastrukturpropositionen.

Anf. 51 Statsrådet CATHARINA ELMSÄTER-SVÄRD (M):

Herr talman! Jag tror att ett sätt att signalera vikten av sjöfart är kanske inte bara att tolka in den som ett transportslag utan att se den som något mycket bredare. Hela havet som resurs kan vara bas för en näring av olika slag. Just det som tema kommer Sverige att stå värd för i Göteborg i samband med European Maritime Day. Den delen är viktig.

Det som kommer att märkas i infrastrukturpropositionen är snarare betydelsen av att staka ut viktiga stråk och noder där såväl väg som järnväg och ibland flygplatser har en bra koppling till och från hamnar – noder. Om det är något som behövs i ett smidigt godsflöde är det bra omställnings- och omlastningsmöjligheter. Det innebär att vi troligtvis kommer att se ett antal hamnar som kommer att vara strategiskt utmärkta, där staten tillsammans med det lokala och regionala satsar för att få det så effektivt som möjligt och där sjöfarten spelar stor roll.

Meddelarskyddet i den privata äldreomsorgen

Anf. 52 CATHARINA BRÅKENHJELM (S):

Herr talman! Jag har en fråga till äldreomsorgsminister Maria Larsson.

I samband med höstens alla rapporter i medierna om skandaler på våra äldreboenden sade Maria Larsson att personalen måste visa civilkurage och slå larm när de upptäcker missförhållanden på boendena. Om det ska vara möjligt krävs att alla anställda har möjlighet att slå larm, alltså även de inom den privata äldreomsorgen. Samma meddelarskydd ska gälla både privat och offentlig omsorg.

Maria Larsson har tidigare varit helt emot att utvidga skyddet, men hon lovade i höstas att regeringen skulle se över frågan. Nu undrar jag hur det blir med meddelarskyddet för personalen i den privata äldreomsorgen.

Anf. 53 Statsrådet MARIA LARSSON (KD):

Herr talman! Tack för frågan! Vanvård eller missförhållanden i äldreomsorgen kan aldrig accepteras. Därför är det glädjande att se att de flesta äldre är nöjda med den äldreomsorg de får.

Men det är viktigt att missförhållanden kommer fram. Då är de som finns närmast de äldre en viktig källa för den informationen. Därför har vi gjort om lex Sarah så att alla missförhållanden, inte bara de av allvarlig art, ska anmälas. Till och med risk för missförhållanden, innan något har inträffat, ska anmälas. Här är personalen central. Vi måste få bort kulturen att saker ska sopas under mattan. Jag vet att det är vad många i personalen uppfattar som positiva signaler. Vi måste diskutera kvalitetsfrågor och hela tiden ha ett systematiskt kvalitetsarbete. Där är meddelarfriheten viktig.

Jag är glad att kunna säga att Justitiedepartementet arbetar med direktiv till en utredning som förhoppningsvis ska tillsättas inom en inte alltför avlägsen framtid.

Prot. 2011/12:112
10 maj

Frågestund

Anf. 54 CATHARINA BRÅKENHIELM (S):

Herr talman! Sedan 2006 har antalet privata äldreboenden ökat snabbt. För de kommuner som har infört LOV, lagen om valfrihetssystem, råder en helt fri etablering. Privatanställda i vården har inte fullt meddelarskydd. Jag håller med ministern om att det naturligtvis är viktigt med kontroll, att alla har möjlighet att rapportera, att det inte ska ske någon vanvård. Vi har egentligen en bra äldreomsorg, men varje fall där en äldre hanteras illa eller vanvårdas är ett fall för mycket.

Här finns möjligheten till meddelarskydd så att alla, även i privata sektorn, vågar meddela utan att riskera repressalier i form av avsked och annat som de kan råka ut för. Så är det faktiskt i dag.

Det är bra att frågan utreds och utreds, men jag vill ha svar på min konkreta fråga. Vi pratar om våra äldre, mest utsatta och sköra. När blir det en lagstiftning på området?

Anf. 55 Statsrådet MARIA LARSSON (KD):

Herr talman! Jag skulle också önska att vi hade kommit längre i frågan. Varje fall är ett fall för mycket. Då kan meddelarfriheten spela en roll.

Jag ställer en fråga tillbaka till Catharina Bråkenhielm: Varför gjorde inte ni socialdemokrater något av den utredning ni beställde en gång? Det finns en utredning gjord. Frågan är komplex. Det är därför det inte blev något resultat av ert arbete då.

Vi är beredda att se över frågan igen. Det är därför vi kommer att tillsätta en ny utredning som får vända och vrida på frågan och försöka ta fram ett förslag.

Frågan är komplex, och det ska man ha respekt för. Vi har för avsikt att likställa villkoren för alla som jobbar i äldreomsorgen. Det är för de äldres skull.

Utbyggnad av tunnelbanan i Stockholm

Anf. 56 YILMAZ KERIMO (S):

Herr talman! Jag skulle vilja ställa en fråga till statsrådet Catharina Elmsäter-Svärd.

Socialdemokraterna vill på både nationell och regional nivå bygga ut tunnelbanan i Stockholm. Vi har i vår budgetmotion en plan för statlig medfinansiering av tunnelbanan till Hagastaden. Nu har även både Trafikverket och era moderata kolleger i landstinget i Stockholms län pekat ut utbyggnaden av tunnelbanan till Nacka som en avgörande fråga för Stockholms utveckling och sagt att frågan är av nationellt intresse.

Därför är min fråga till statsrådet om det finns någon plan från regeringens sida för statlig medfinansiering av en utbyggd tunnelbana till Nacka.

Anf. 57 Statsrådet CATHARINA ELMSÄTER-SVÄRD (M):

Herr talman! Som Yilmaz Kerimo väl vet är Stockholmsregionen en region som växer så det knakar. Man skulle kunna säga att här behövs mer av allt, och frågan är om det ändå kommer att räcka inom den närmaste tiden. Då är fokuseringen: Hur kan man göra planeringen så effektiv och så smart som möjligt att det räcker för de behov som människor har att förflytta sig, inte minst till arbetet?

Det pågår just nu mellan landstinget, som är ansvarigt för regionplaneringen av trafiken, Nacka kommun och Stockholms stad som kommun men även Värmdö ett arbete med att ta fram en förstudie när det gäller tunnelbana till Nacka. Den behöver finnas först för att ge svar på frågan: När kan man göra någonting och vad kommer det att kosta? Sedan kommer frågan om finansiering. Staten har tidigare varit med och kommer säkert framöver att vara med i finansieringen. De förutsättningarna finns även enligt lagstiftningen.

Anf. 58 YILMAZ KERIMO (S):

Herr talman! Tack för svaret! Jag är jätteglad att vi är överens om att Stockholm växer och att vi bör göra mycket mer.

Moderaterna i Stockholms läns landsting har länge visat ett motstånd mot en utbyggnad av tunnelbanan. Nu verkar de dock ha insett att tunnelbanan är en viktig förutsättning för Stockholms tillväxt och ansluter sig till vår linje om en utbyggd tunnelbana till Nacka. Däremot har de inte gett några besked om fler planer på att bygga ut tunnelbanan i Stockholmsregionen, detta fastän behovet är stort.

Därför undrar jag om statsrådet tycker att tunnelbanan i Stockholms län ska byggas ut och om hon i så fall är beredd att påverka sina partivänner regionalt för att göra detta till en prioriterad fråga för hela Stockholmsregionen.

Anf. 59 Statsrådet CATHARINA ELMSÄTER-SVÄRD (M):

Herr talman! Oavsett vilken region vi pratar om måste man börja från grunden: Vad är man överens om är viktigt i sin region när det gäller framtid, framkomlighet, miljömässighet och inte minst transportlösningar? Kollektivtrafiken är en viktig del i våra större städer. Då blir frågan: Vad behöver göras? När kan man göra det? Vad kostar det? Hur ska det finansieras? Vi gör det i precis den ordningen över hela landet. Stockholm har påbörjat den delen, som en fortsättning.

Vad jag dock tycker är intressant, som man måste ha med sig, är frågan om finansieringen när man vet vad det kostar. Då är det en sak att i budgetmotioner, som Socialdemokraterna gör, föreslå en peng som kommer att räcka till att sätta spaden i backen. Men vi måste ha finansiering även för att klippa bandet när invigningen ska göras. Då räcker inte några hundra miljoner till ett mångmiljardprojekt.

Innovationer i näringslivet

Anf. 60 EMIL KÄLLSTRÖM (C):

Herr talman! Jag har en fråga till näringsminister Annie Lööf angående innovationsfrågor, som har blivit mer och mer heta i den politiska

debatten. Det krävs ju mer än bara prat när det gäller innovationsfrågorna, och regeringen har ett antal processer i gång, däribland en innovationsstrategi som kommer att presenteras senare i år. Detta kompletteras med initiativ på regional nivå och även på europeisk nivå med Horizon 2020 och Grand Challenges och hur Europa ska tackla dessa.

Min fråga till näringsminister Annie Lööf är: Hur sammankopplas de olika processerna på regional, nationell och europeisk nivå för att ge mesta möjliga nytta?

Anf. 61 Näringsminister ANNIE LÖÖF (C):

Herr talman! Tack för frågan! Innovation är A och O för att Sverige ska stå sig i den globala konkurrensen. Men ska vi klara den globala konkurrensen handlar det också om att det måste bygga på lokal initiativkraft och att det är den enskilda innovatören och entreprenören som bygger just den globala konkurrenskraften.

I arbetet med att ta fram en nationell innovationsstrategi har vi haft tematiska och regionala dialoger runt om i landet där vi har samlat näringsliv och akademi. Kärnordet i innovationsstrategin är samverkan – samverkan mellan näringslivet, akademien och det offentliga.

När vi tittar på hur exempelvis Västerbotten, som jag besökte för en månad sedan, arbetar ser vi att det är just en samverkan mellan skogsindustrin och de kulturella, kreativa näringarna för att skapa nya innovativa lösningar.

Det är viktigt att det vi gör på nationell nivå följs upp med regionala innovationsstrategier och ett regionalt arbete oerhört tätt sammanflätat.

Anf. 62 EMIL KÄLLSTRÖM (C):

Herr talman! I likhet med många andra här i dag visste jag delvis svaret på min egen fråga. Jag kommer i dag från Sundsvall, där jag har deltagit i Innovation Art, ett sammanhang där olika aktörer har mötts för att tala om innovationsfrågor.

Du nämner samverkan, Annie Lööf, som är väldigt viktigt, men detta gäller även inom regeringens olika departement. Innovationsstrategin är tänkt att vara en inspiration för andra, kanske mer konkreta propositioner. Hur kommer de slutsatser som innovationsstrategin kommer fram till, som presenteras i höst, att realiseras i forsknings- och innovationspropositioner, i nästa infrastrukturproposition och så vidare, där det faktiskt blir verklighet? Hur kommer det arbetet att ske?

Anf. 63 Näringsminister ANNIE LÖÖF (C):

Herr talman! Arbetet med innovationsstrategin, som jag i egenskap av näringsminister kommer att presentera tidigt i höst, hade sin uppstart i februari 2011. Under drygt ett år har vi arbetat intensivt just med att skapa en strategi som är väl förankrad i näringslivet och akademien.

Det som är det unika med den här processen är att alla departement i Regeringskansliet är involverade. Vi arbetar brett med innovationsstrategin, för den berör innovationer både inom sociala frågor och inom försvarsfrågor men givetvis också inom näringsfrågor. Det är viktigt att ha det breda perspektivet när vi pratar om samverkan internt i Regeringskansliet men också ute i landet.

En annan positiv del när vi pratar om innovationer är att det är viktigt att koppla samman det med de europeiska processer som nu pågår. Horizon 2020 och sammanhållningspolitiken har ett tydligt fokus på just innovationer, som Sverige välkomnar i de förhandlingar som vi deltar i nu under 2012.

Utvisning av asylsökande romer till Kosovo

Anf. 64 ANNIKA LILLEMETS (MP):

Herr talman! Sverige utvisar romska asylsökande till Kosovo trots att tunga bedömare, som Europarådet och UNHCR, varnar för att myndigheterna i Kosovo inte förmår skydda dem som tvingas tillbaka mot hot, våld och trakasserier.

Migrationsminister Tobias Billström har sagt att han förlitar sig på att den lag och ordning vi har ger goda förutsättningar för att de som söker asyl i Sverige får det skydd de behöver och att han därför inte tänker göra något för att stoppa utvisningarna.

Men enligt Thomas Hammarberg, som tills nyligen var Europarådets kommissionär för mänskliga rättigheter, har flera av Kosovos grannländer slutat utvisa romer till Kosovo. Han kräver att Sverige också ska göra det.

Jag undrar om även migrationsministern nu tar varningarna på allvar och vad han i så fall tänker göra för att asylsökande romer inte ska utvisas från Sverige till Kosovo och riskera att få sina mänskliga rättigheter kränkta.

Anf. 65 Statsrådet TOBIAS BILLSTRÖM (M):

Herr talman! Vi har en grundläggande princip i vår rättsordning när det gäller handläggningen av asylärenden, och den utgår från att människor alltid ska få sin asylansökan prövad individuellt. Vi ska aldrig fatta kollektiva beslut, utan vi ska alltid låta myndigheter och domstolar granska de enskilda fallen.

Av detta följer, utan att jag går in på Annika Lillemets resonemang kring enskilda grupper, att det förekommer att människor som individer får stanna inom ramen för grupper som bedöms men att kanske inte hela gruppen får stanna.

Det här är någonting som är väldigt viktigt att komma ihåg. Jag har flera gånger under min tid som statsråd fått höra att Sverige utvisar den ena eller den andra gruppen, och när man sedan går in och tittar ser man att vi faktiskt beviljar uppehållstillstånd till ganska många inom de grupper som tas upp.

Det viktiga är emellertid att människor måste kunna visa att de har asylskäl, och asylskäl är någonting som är definierat i svensk lagstiftning. Det är någonting som handlar om att man är utsatt för hot eller hot om förföljelse, och det måste man kunna styrka i en rättsprocess. Man kan inte bara säga att man upplever detta, utan man måste också kunna leda det i bevis. Det är det som asylprocessen handlar om.

Anf. 66 ANNIKA LILLEMETS (MP):

Herr talman! Situationen för många romer i Kosovo och de romska asylsökande i Sverige är akut. Självklart är regeringen inte maktlös utan har ansvar för att tydliggöra direktiven till Migrationsverket när så krävs, för att lagens grundtanke att den som behöver skydd ska få det också efterlevs.

Rapporterna om kränkningar av romernas mänskliga rättigheter måste naturligtvis tas på allvar och komma med i bedömningarna även i Sverige när man bedöms individuellt.

Mot bakgrund av detta anser jag att migrationsministern fortfarande är mig – men framför allt de asylsökande – svaret skyldig. Jag undrar om migrationsministern avser att inleda någon som helst dialog med Migrationsverket utifrån de här rapporterna och utifrån det faktum att man i vissa andra länder har slutat utvisa romer till Kosovo.

Anf. 67 Statsrådet TOBIAS BILLSTRÖM (M):

Herr talman! Annika Lillemets var inte ledamot av riksdagen när denna år 2005 bestämde sig för att ändra den dåvarande ordningen, som innebar just att regeringen kunde fatta vägledande beslut. Det kan regeringen inte längre.

Vi har inrättat något som kallas Migrationsöverdomstolen, som numera fattar de vägledande besluten. Det skedde på initiativ av den socialdemokratiska regeringen med stöd av Vänsterpartiet, Miljöpartiet och samtliga övriga då existerande oppositionspartier i riksdagen, varav mitt eget parti var ett, så enigheten var total kring inrättandet av Migrationsöverdomstolen.

Därför finns det inte några möjligheter för mig som statsråd att, som Annika Lillemets uttrycker det, skicka direktiv till Migrationsverket om vad de ska göra, tycka och tänka. Vi har en domstolsprocess för att avgöra asylärenden, och det tycker jag är väldigt bra.

Jag tror egentligen inte att någon med handen på hjärtat skulle vilja gå tillbaka till den extremt politiserade ordningen där politiker i Utlänningsnämnden fattade beslut om vem som fick lov att stanna och vem som inte fick lov att göra det. Det ska enskilda, självständiga domstolar göra inom ramen för en rättssäker asylprocess.

Det är så vi ska ha det, och det är min avsikt att som migrationsminister fortsätta med den politiken.

Inrättandet av ett innovationsråd

Anf. 68 CARINA ADOLFSSON ELGESTAM (S):

Herr talman! Min fråga går till näringsminister Annie Lööf. Den handlar om att vi socialdemokrater har föreslagit införandet av ett innovationsråd, där vi i dialog med näringslivet, akademin och fackliga organisationer vill utveckla en samverkansmodell som tar sin utgångspunkt i de centrala framtidsutmaningarna i vårt samhälle.

Detta har vi hört statsministern kalla att sitta och fika med näringslivet, vilket känns ganska allvarligt mot bakgrund av den globala konkurrens som vi är en del av men också de stora utmaningar som finns inför framtiden angående miljö, transport och en åldrande befolkning.

Min fråga blir: Delar Annie Lööf statsministerns syn på att det är att sitta och fika när man vill samverka med näringslivet?

(TALMANNEN: Jag påpekar att det även här gäller tjänsteutövningen.)

Anf. 69 Näringsminister ANNIE LÖÖF (C):

Herr talman! Regeringen har ett antal kommissioner där vi arbetar med konkurrenskraft, den demografiska utmaningen och hållbar tillväxt till exempel. Framtidskommissionen har arbetat i regeringens namn, när vi samlar olika perspektiv för att diskutera angelägna framtidsutmaningar.

Som jag sade i ett tidigare inlägg arbetar regeringen intensivt med att arbeta fram en tydlig nationell innovationsstrategi. Det viktigaste där handlar om samverkan och god förankring – förankring med olika aktörer.

Därför har jag som näringsminister alltid min dörr öppen för att ha samtal med näringslivet om hur vi ska stärka innovationskraften. Vi har också haft ett antal fysiska möten.

Det viktigaste tror jag inte är att se till att få ett innovationsråd på plats, utan det viktigaste är att nu se till att det efter alla de små råd och möten som vi har haft runt om i landet blir en konkret handlingsplan, en strategi framåt som vi kommer att presentera under tidig höst. Sedan är det viktigt att följa upp det med återkommande samlingar som vi har haft under processens gång.

Anf. 70 CARINA ADOLFSSON ELGESTAM (S):

Herr talman! Jag konstaterar att ministern inte ger något svar beträffande själva synen att sitta och fika med näringslivet i förhållande till att faktiskt samverka.

(TALMANNEN: Jag vill påminna om att en fråga under frågestunden enligt statuterna ska gälla ansvarsområdet eller tjänsteutövningen.)

Jag utgår från att det är en enig regering som statsministern ingår i, och om statsministern har använt uttrycket ”att sitta och fika” om de socialdemokratiska förslag som vi har i vår vårmotion måste detta ändå vara en fråga som angår näringsministern.

Mot bakgrund av det vill vi faktiskt få det klargjort hur regeringen ser på detta, och då måste man få möjlighet här i kammaren att ställa den frågan.

Åter till frågan: Vi får signaler om att näringslivet inte upplever att de har fått tillträde till näringsministern och kunnat diskutera de här frågorna. Frågan kvarstår alltså.

Anf. 71 Näringsminister ANNIE LÖÖF (C):

Herr talman! Då bjuder jag på stående fot in det svenska näringslivet. Jag har regelbundna möten med enskilda företrädare för näringslivet någon gång i veckan. Jag har regionala dialoger ett flertal gånger i månaden på olika ställen i landet där jag också deltar. Jag träffar hundratals

företagare varje månad, för det är viktigt att ha den täta dialogen och lyssna in.

Det som är intressant med Socialdemokraternas förslag på innovations- och näringspolitik är att de föreslår att vi ska ha en innovationsstrategi, som redan är i gång och ska presenteras inom kort, att vi ska inrätta innovationsupphandlingar, som vi redan har gjort och investerat pengar i, och dessutom att det ska vara ett innovationsråd.

Det är möjligt att vi ska införa ett sådant råd i framtiden. Men det viktigaste är de verktyg och den strategi som vi nu har arbetat fram tillsammans med akademien och näringslivet och som vi ska presentera inom kort. Där efterfrågar de samverkan och handfasta verktyg före just ett innovationsråd.

Ekonomisk ersättning till vanvårdade barn

Anf. 72 YVONNE ANDERSSON (KD):

Herr talman! Jag har en fråga till statsrådet Maria Larsson.

Vi berördes starkt av de berättelser som presenterades i utredningen om vanvårdade barn, barn som samhället hade tagit hand om för att de skulle få ett bättre liv. De har utsatts för de värsta missförhållanden.

Jag är därför glad att se att regeringen är beredd att göra något. Utöver den ceremoni som var i höstas är man beredd att låta dem få ekonomisk ersättning.

Under de månader som har gått har jag träffat enskilda. En dam från Motala sade för lite sedan: Tror du möjligtvis att jag kommer att hinna dö innan det går att ansöka om ersättningen?

Min fråga till Maria Larsson blir: När kommer all lagstiftning att vara på plats, så att människor som har varit utsatta för missförhållanden som barn kan ansöka om ersättning?

Anf. 73 Statsrådet MARIA LARSSON (KD):

Herr talman! Tack för frågan! Jag är glad att vi i dag har en lagrådsremiss färdig som säger att möjlighet ska finnas till en ersättning på 250 000 kronor, möjlig att söka för dem som har varit placerade och utsatta för vanvård av allvarlig art under tidsperioden 1920–1980.

Jag vet att många av de drabbade har väntat och undrat. Då är det väldigt glädjande att vi i dag kan ge besked om att detta – förutsatt att Lagrådet och riksdagen behandlar förslaget välvilligt, där jag är glad att vi har en sjupartiuppörelse bakom lagrådsremissen – ska kunna vara på plats den 1 januari 2013. Då tillsätter vi en ny myndighet som är en nämnd som kommer att hantera ärendena.

Från den 1 januari finns det då möjlighet att lämna in sin ansökan till nämnden för prövning.

Anf. 74 YVONNE ANDERSSON (KD):

Herr talman! Tack för svaret!

En annan fråga som jag har fått är kanske svår, men många undrar hur man ska kunna bevisa att man har varit utsatt för de övergrepp som ger rätt till ersättning.

Anf. 75 Statsrådet MARIA LARSSON (KD):

Herr talman! Det är naturligtvis svårt med händelser som ligger långt tillbaka i tiden att ha en bevisföring enligt vanligt rättsförfarande. Det är därför som vi för den här särskilda ersättningen sätter beviskraven lägre. Vi har förståelse för den svåra situation det kan vara att få fram dokumentation.

Vi erbjuder också muntlig förhandling, där man kan få komma med sin berättelse, utöver att man har intyg om att man har varit placerad. För min personliga del tror jag att många kommer att välja att använda sig av muntlig förhandling.

Det kan också finnas stödbevisning i form av att flera personer som har varit på samma institution har samma eller likartade upplevelser. Det kan också finnas vittnen att inkalla.

Men låt mig säga att detta inte är något vanligt rättsförfarande, där man ska utse en skyldig eller bedöma om brott har begåtts. Det handlar enbart om möjlighet för den enskilde som har varit utsatt att få sin rätt till ersättning prövad.

Näringsministerns engagemang för drabbad industri i Gävle

Anf. 76 RAIMO PÄRSSINEN (S):

Herr talman! Många Gävlebor kommer ihåg förra näringsministerns passivitet. När Stora Enso lade ned massafabriken i Norrsundet valde hon trots många inbjudningar att inte besöka fabriken. När Ericsson gjorde sin stora nedläggning visade hon samma ointresse.

Nu har vi begåvats med en ny näringsminister som kanske har en annan inställning till att besöka orter som råkar ut för omstrukturering.

Cloetta förvärvade Leaf, mer känt som Läkerol, enbart för att komma över varumärket, inte verksamheten, så vi har åter fått nya varsel om uppsägning och nedläggning i Gävle. Det vore därför lämpligt att näringsminister Annie Lööf gjorde ett besök på Läkerol för att prata med de anställda, träffa företagsledningen och allmänt finnas med i diskussionen.

Är Annie Lööf beredd att åka dit om hon får en inbjudan?

Anf. 77 Näringsminister ANNIE LÖÖF (C):

Herr talman! Socialdemokraterna har för vana att via interpellationsdebatter och frågestunder bjuda in mig till olika sammankomster. Carina Adolfsson Elgestam bjöd in mig till Glasriket för någon månad sedan, och jag åkte dit. Jag hade också planerat det sedan tidigare.

Som regeringsföreträdare är det viktigt att vara ute och lyssna på företagsledningar men framför allt på de anställda som känner stor oro för vad som ska hända och för framtiden. Jag åker så mycket det går runt om i landet. Två dagar i veckan reser jag runt och besöker arbetsplatser i hela landet.

Raimo Pärssinen vet säkert att även en ministers dygn bara har 24 timmar. Jag arbetar dock för högtryck för att lyssna in så många röster som möjligt och för att presentera vad regeringen gör för att stärka näringslivsklimatet i hela landet.

Anf. 78 RAIMO PÄRSSINEN (S):

Herr talman! Läkerol är en symbol för Gävle och en del av Gävles själ. Det är därför viktigt att statsråd och övriga politiker åker ut och tar del av verkligheten och känner in stämningarna för att kunna diskutera olika lösningar. På så vis kan man också bygga sin kompetens.

Jag tar svaret som ett ja. Det ska bli ett nöje att bjuda in Annie Lööf till Läkerol. Vi får komma överens om tid och så vidare. Och om Annie Lööf kommer till Gävle och besöker Läkerol ska vi bjuda på Gevalia kaffe.

Anf. 79 Näringsminister ANNIE LÖÖF (C):

Herr talman! Det är tur att jag har gott Gevaliakaffe hemma.

På tal om Gävle och besök har jag varit där under min tid som näringsminister. Vi har många exempel på där vi har åkt ut så snabbt som möjligt för att lyssna in arbetstagarna och företagsledningarna när det är kris – inte minst för att det skapar en stor oro och för att man vill ha någon som lyssnar och kan presentera vad som är på gång, till exempel att regeringen i höstas förstärkte arbetsmarknadsinsatserna med ett antal miljarder och att vi också står på tå för utbildningsinsatser och omställning.

Det är viktigt att kunna presentera alla de åtgärder som regeringen och kommunerna runt om i landet vidtar för att människor snabbt ska få en omställning och komma tillbaka om det värsta skulle inträffa.

Raimo Pärssinen bjöd in mig. Låt oss återkomma till vilka möjligheter som finns för mig eller mina medarbetare att besöka Gävle och Läkerol under året.

Trafikverkets fibernät

Anf. 80 MONICA GREEN (S):

Herr talman! Jag har en fråga till Catharina Elmsäter-Svärd som handlar om det långa och fantastiska fibernät som Trafikverket, tidigare Banverket, har byggt upp och driver. Det är ett fibernät längs banvallarna i hela Sverige, från Ystad i söder till Riksgränsen i norr. Det är 13 000 kilometer långt, når stora delar av befolkningen och är en fantastisk tillgång för Sverige som it-nation.

Tänker Trafikverket sälja sin del ICT? Vad tänker Catharina Elmsäter-Svärd i så fall göra åt det?

Anf. 81 Statsrådet CATHARINA ELMSÄTER-SVÄRD (M):

Herr talman! Jag kan ge ett kort svar. Det finns inget sådant beslut i dag.

I interpellationsdebatten i morgon kommer Monica Green och jag tala många fler minuter i just denna fråga.

Anf. 82 MONICA GREEN (S):

Herr talman! Det är Lars Johansson som Catharina Elmsäter-Svärd får tala med om det i morgon.

Jag vill veta vad ministern tänker göra om Trafikverket går vidare med sin påbörjade förstudie. Är det bra att vi säljer ut och blir av med

vårt fantastiska fibernät och det kunnande som driften av ett sådant nät medför? Ska vi fortsätta privatiseringen? Jag tycker inte att det är lämpligt.

Det finns dessutom en utredare som under hösten kommit fram till samma sak, nämligen att det vore bättre att driften hamnar i ett särskilt affärsdrivande verk som kan fortsätta vara en aktör på marknaden.

Anf. 83 Statsrådet CATHARINA ELMSÄTER-SVÄRD (M):

Herr talman! Det finns många delar som på ett eller annat sätt blir berörda när det gäller just den del av Trafikverket som är ICT och fibernätet. Det pågår undersökningar från såväl ett försvarspolitiskt perspektiv som ett driftssäkerhetsperspektiv vad gäller banhållning och annat. Det är därför jag säger att det i dag inte finns några beslut fattade hos Trafikverket eller regeringen. Vi kommer att använda tiden för att se vad det som är bäst för att få den mest optimala lösningen för alla parter.

Däremot har det funnits ett intresse i de delar som inte skulle vara direkt bara berörda av Trafikverket och där det finns en marknad i övrigt. En bolagslösning för ICT skulle där kunna göra det möjligt för fler att ta del av nätet.

Det finns dock inga beslut om detta i dag, utan vi inväntar underlagen som är på väg.

Främlingsfientlighet

Anf. 84 ABDIRIZAK WABERI (M):

Herr talman! Främlingsfientligheten och intoleransen ökar i Europa. I söndags kom ett främlingsfientligt parti in i det grekiska parlamentet. Det är ett parti som inte försöker bli rumsrent utan visar sina nazistiska sympatier ganska öppet.

I Sverige arrangerades i mars ett rådslag mot främlingsfientlighet och intolerans. Det var mycket uppskattat. Jag hoppas att det blir handling bakom orden.

Min fråga till statsrådet Erik Ullenhag är: Vilka åtgärder avser regeringen att ta för att motverka de intoleranta gruppernas inflytande i samhället oavsett om det är i skolan, i det lokala samhället, i det offentliga rummet eller på internet?

Anf. 85 Statsrådet ERIK ULLENHAG (FP):

Herr talman! Jag tackar för frågan. Jag är i likhet med frågeställaren rätt bekymrad över den utveckling i Europa som har gått i mer intolerant riktning. Vi ska ha respekt för demokratiska val, men det är djupt bekymmersamt att ett parti med dessa värderingar fick detta stöd i Grekland.

Det som har skett i flera länder är att ett missnöjesparti eller ett främlingsfientligt parti har kommit in i olika församlingar, och sedan har den övriga politiska kartan flyttats efter det partiet. Grundtanken är att man hoppas återvinna dessa väljare. Vi såg det nyligen i den franska valrörelsen. Detta flyttar hela det politiska klimatet i ett land.

Det är regeringens och min fasta övertygelse att det viktigaste är ett politiskt ledarskap som står upp mot främlingsfientlighet och rasism.

Vi vidtar också ett antal konkreta åtgärder, till exempel det rådslag som frågeställaren nämnde som vi höll för en tid sedan för att samla det civila samhället. Vi har också en statlig utredning under ledning av Bengt Westerberg som under hösten kommer med konkreta förslag på vad vi kan göra i skolan och på andra sätt för att möta främlingsfientlighet och intolerans.

Det absolut viktigaste är dock ett politiskt ledarskap som står upp för den grundläggande idén om människors lika värde.

Anf. 86 ABDIRIZAK WABERI (M):

Herr talman! Jag tackar statsrådet för svaret. Vi har också sett det som terrorister och massmördare gjort i Norge och Malmö. Dessa krafter har gått från ord till handling.

Vad kan regeringen konkret göra för att motverka detta så att till exempel rekryteringen till sådana grupper stoppas?

Anf. 87 Statsrådet ERIK ULLENHAG (FP):

Herr talman! Det var fruktansvärt i Malmö. I en hel stad var människor med utländskt utseende rädda för att bli beskjutna på öppen gata. Det var som med lasermannen i Stockholm för 20 år sedan. Och så har vi det fruktansvärda som hände på Utøya. Sådant är ytterst en fråga för de rättsliga myndigheterna. Det är polisens, säkerhetspolisens och justitieministerns ansvar.

Vi har från regeringens sida under statsrådet Birgitta Ohlssons ledning och tillsammans med justitieminister Beatrice Ask tagit fram en handlingsplan mot våldsbejakande extremism som handlar om att tidigare kunna identifiera extrema idéer och ge polis, säkerhetspolis, socialtjänst och andra den kunskap som behövs för att kunna identifiera de människor som verkligen ligger i riskzonen och kunna sätta in rätt åtgärder i tid. Det är centralt att göra.

Inom ramen för mitt ansvarsområde har vi avhopparverksamhet för högerextrem rörelse – det som är Exit på Fryshuset – och dem som har fastnat i den typen av rörelse som kan bli riktigt farlig. Vi måste ta all extremism, såväl våldsbejakande islamistisk terrorism som högerextrem terrorism och vänsterextrem terrorism, på samma allvar.

Förskolan

Anf. 88 TALMANNEN:

Därmed är dagens frågestund slut. Jag tackar deltagande ledamöter och statsråd.

9 § (forts. från 7 §) **Förskolan** (forts. UbU13)

Anf. 89 TINA ACKETOFT (FP):

Herr talman! Detta verkar bli en debatt om barnomsorg på oregelbunden arbetstid, eller vad vi väljer att kalla det.

Låt mig först säga några ord om förskolan i stort.

Aldrig tidigare har så många barn gått i förskolan som i dag. I dag är över 470 000 barn inskrivna i förskolan. Det innebär en ökning med 150 000 barn på tio år och drygt 14 000 barn fler än 2010, det vill säga

att 83 procent av alla 1–5-åringar går i förskolan. För 10 år sedan var andelen bara 68 procent och för 15 år sedan 56 procent. I åldersgruppen 3–5 år är nästan 95 procent inskrivna i förskolan. Nästan varenda unge går alltså i svensk förskola. Det är den mest uppskattade verksamhet vi har. Den ligger konstant i brukartoppen när vi frågar föräldrar och barn vad de tycker om förskolan. Den är internationellt erkänd och välkänd för sin höga kvalitet och goda tillgänglighet.

Förskolan är viktig av flera skäl, och den har flera uppdrag. I läroplanen för förskolan står det att förskolan vilar på demokratins grund. Skollagen slår fast att utbildningen i förskolan syftar till att alla barn ska inhämta kunskap och utveckla kunskap och värden. Den ska främja alla barns utveckling och lärande och ge en livslång lust att lära. Det är en fröjd att läsa sådana rader.

Förskolan har gått från att vara en del av familjepolitiken – en omhändertagande omsorg som skapade möjlighet främst för kvinnor att gå ut i arbetslivet – till att få en egen läroplan som markerar förskolans betydelse som det första steget i det livslånga lärandet. Förskolan har en nyckelroll för alla barn, men speciellt för de barn som kommer från inte studietraditionell bakgrund och för dem som kommer från en annan kultur. Förskolan ska vara en brygga. Den ska vara en kompenserande faktor för att skapa mer jämlika förhållanden för barnen i skolan. Undersökningar visar att elever som har gått i förskolan får bättre skolresultat än de som inte har gjort det.

Herr talman! Ingen verksamhet är bättre än de människor som finns i den. Därför är tillgången till utbildade förskollärare avgörande för förskolans kvalitet och likvärdighet. I dag råder det brist på utbildade förskollärare runt om i landet.

Jag tror mig veta att upplösningen av den särskilda förskolläraryt- bildningen 2001 ledde till att förskolans utbildningar förlorade identitet och attraktionskraft. En bra förskola är proffs på barn och deras utveckling. Därför är det glädjande att se att trenden nu har vänt. Redan nu är det fler sökande till förskolläraryt- bildningarna i den nya läraryt- bildningen. Det är tack vare att regeringen har lyft upp förskolans betydelse. Man satsar på kvalitet och på den pedagogiska verksamheten.

Jag är därför glad över att se att det satsas 120 miljoner kronor på den kompetensutveckling för förskollärare och förskolechefer som redan finns i förskolan, det så kallade Förskolläraryftet.

Vi har en ny skolform, läroplan, läraryt- bildning, fortbildning, forskarskolor och ett tydligt definierat ledarskap. Mycket är på gång för att kvalitetssäkra förskolan.

Jag har sagt det förut, och jag upprepar mig med en papegojas envis- het: Det samlade greppet om förskolan blir inte verklighet förrän kommunerna tar sitt ansvar och ser till att det inte bara blir vackra ord på ett papper utan att det omsätts i verkligheten.

Skolan är än så länge en kommunal angelägenhet. Har man rättighet- en har man också skyldigheterna. Se till att vi ute i kommunerna skapar möjlighet för lektorstjänster! Se till att vi använder Läraryftet och lever upp till skollagens krav och reglerna för barngruppernas storlek och lämplig sammansättning, och se till att barnen har en bra skolmiljö! Se till att skollagens skrivning om modersmålsstöd fullföljs så att barnen får möjlighet att utveckla både det svenska språket och sitt modersmål!

Jag fransäger mig inte ansvaret som riksdagsledamot. Jag fransäger mig inte ansvaret som folktopartist. Jag kommer att fortsätta att fajtats i mitt forum, men kommunerna måste verkställa.

Min allianskollega Camilla Waltersson Grönvall gick förtjänstfullt igenom de ställningstaganden som vi hade bakom oss när vi fattade beslut om hur vi skulle ställa oss till frågan om barnomsorg på oregelbunden arbetstid, men jag vill ändå säga några ord om det. Frågan har motionerats och debatterats långt innan jag kom in i riksdagen 2002. Det verkar som om vilken modell man väljer för att lösa problemet beror på om man sitter i regeringsställning eller i opposition.

Jag har tillhört dem som konstant har motionerat om barnomsorg på oregelbunden arbetstid. Jag tycker att man ska ha rätt till barnomsorg oavsett när på dygnet man behöver det. En tillgänglig och flexibel förskola är grundläggande om man ska kunna ställa krav på folk att ta ett arbete och om man ska kunna få ihop livspusslet, till exempel som ensamstående undersköterska.

Den nya skollagen från den 1 juli 2011 innehåller en helt ny bestämmelse om barnomsorg på oregelbunden arbetstid. Kommunerna ska nu göra individuella bedömningar och sträva efter att erbjuda omsorg. ”Sträva efter” är något som det ligger mycket tyngd i. Det kan man inte bortse från. Man kan inte heller bortse från att vi redan nu efter inte ens ett år har 13 procent fler platser i barnomsorg på oregelbunden arbetstid. Vi har alltså åstadkommit en förändring.

Agneta Luttröpp tog upp i sitt anförande att lagen prövats och att inga förändringar hittills har vunnit. Jag ställer mig tveksam till att det är den nya skollagen som har prövats. Jag tror mig veta att det är den gamla som har prövats.

Vi vet inte hur det är i de 161 kommuner som inte erbjuder barnomsorg på oregelbunden arbetstid som den socialdemokratiska företrädaren talade om. Vi vet inte om det finns något behov i de kommunerna. Det finns ingen anledning att erbjuda det om det inte finns något behov. Vi avvaktar den kartläggning som pågår för att få en tydlig bild av vilka behov som finns så att vi kan rätta kassan efter munnen.

Med de orden yrkar jag bifall till reservation 7 och i övrigt till förslaget i betänkandet.
(Applåder)

I detta anförande instämde Nina Lundström och Anna Steele (båda FP).

Anf. 90 AGNETA LUTTROPP (MP) replik:

Herr talman! Skrivningarna avviker inte så mycket från det som tidigare har stått i skollagen. När det gäller erbjudande av förskola är texten densamma.

I kap. 25 står det som nyligen refererades: ”Kommunen ska sträva efter att” –alltså sträva efter – ”att erbjuda omsorg för barn under tid då förskola eller fritidshem ...”

Det stämmer att de domar som jag har refererat till inte ligger i nutid. Däremot när det gäller den motivering som man använder tror jag inte att det kommer att bli någon skillnad med det nya.

Det man säger är nämligen att det inte finns någon sådan rätt och att det går för långt att uppställa generella krav på att verksamheten ska erbjudas även på andra tider än vad som kan anses som normal arbetstid under dagtid under vardagar.

Kammarrätten har i detta fall anfört att det inte finns någon anledning för kammarrätten att göra någon annan avvägning utifrån det som står i skollagen i dag, i den texten.

Anf. 91 TINA ACKETOFT (FP) replik:

Herr talman! Nu vet jag inte om Agneta Luttropp har en djupare insikt i juridikens snårskog. Det är möjligt att hon har det.

Men som jag har fått det förklarat av mycket goda och initierade källor innebär det en sällsynt stor skillnad bara att ändra denna ordalydelse. Detta innebär att kommunerna faktiskt inte kan – som de tidigare på ett enklare sätt har kunnat göra – vifta bort detta genom att säga att mormor eller morfar säkert kan lösa detta. Så kan de inte göra längre. De har en skyldighet att gå in i varje enskilt fall och pröva det. Då ska de ha det bästa för den enskilda individens verksamhet för ögonen.

Det kan synas torftigt att byta ut ett ord här eller där. Men i lagtext är det en stor skillnad om det står ”bör”, ”skall” eller ”verka för”.

Anf. 92 AGNETA LUTTROPP (MP) replik:

Herr talman! Det står ”ska sträva efter”. Som jag sade tidigare i mitt anförande är det flera ganska tunga remissinstanser som har tyckt till om detta och som vi får förmoda också har en juridisk kompetens.

De säger också att om man tittar på både kap. 12 och kap. 25 är det oklarheter. I det ena kapitlet sägs en sak, och i det andra kapitlet sägs en annan sak.

Det sägs här att det enligt motivtexten inte bör vara möjligt att avskaffa tillgång på omsorg under obekväma arbetstider.

Det är alltså många tunga remissinstanser som är kritiska på samma sätt som vi är.

Anf. 93 TINA ACKETOFT (FP) replik:

Herr talman! Vi kan stå och tvista om dessa ordval hur länge som helst. Till syvende och sist är det denna lagstiftning som har kommit fram. Där står det otvetydigt att man ska sträva efter detta. Kommunen har att se till individens bästa.

Jag tycker att Miljöpartiet går in i detta med en tydlig linje. Man vill ha en rättighetslagstiftning. De som ni har skrivit ihop er med är däremot inte alls ute efter en rättighetslagstiftning. I själva verket förstår jag inte riktigt vilken samsyn som ni har i denna fråga.

Är det en rättighetslagstiftning som man är ute efter tycker jag att Miljöpartiet är inne på rätt spår. Men jag ställer mig mycket frågande till de andra när de talar om stimulansbidrag och om att alla ska ha rätt till detta. Det skulle i så fall kosta 2–3 miljarder. Det är inte samma sak.

Först och främst vet vi inte hur stort behovet är i dag. Det kommer vi att veta efter den enkät som nu har gått ut till föräldrar. Då kommer vi att få en överblick. Efter ett tag kommer vi att se om denna trend – den 13-procentiga ökningen av platser – fortsätter. I så fall hoppas jag att Agneta Luttropp och jag kan vara lika lyckliga i fortsättningen.

Anf. 94 ULRIKA CARLSSON i Skövde (C):

Herr talman! Tack och lov att jag har allianskamrater som kan vara med och tala om förskolans betydelse på olika sätt politiskt eftersom min röst inte kommer att hålla så länge i dag. Men jag ska ändå kortfattat lyfta fram ett antal punkter som jag tycker är oerhört viktiga.

Vi sjunger på olika sätt förskolans lov i debatten. Jag tror att det är oerhört viktigt därför att det är det första steget i utbildningskedjan. Vi är stolta över den verksamhet som fungerar fantastiskt bra på många olika sätt.

Men det som alliansregeringen också står för är att det ska finnas flera möjligheter och olika vägar framåt. Vi har i politiken för förskolan och för barn i förskoleåldern visat att det finns många olika delar som är viktiga.

Jag vill redan nu vända mig till Håkan Bergman och tala om att det på 70-talet fanns en socialminister som hette Karin Söder. Håkan Bergman hänvisade till utbyggnaden av barnomsorgen på 70-talet. Bland annat under Karin Söders tid som socialminister byggdes barnomsorgen till stor del ut. Frågan är vem som har störst del i det hela. Men vi har en gemensam ambition att på olika sätt bygga ut barnomsorgen.

Sedan har barnomsorgen blivit en del av utbildningen där omsorg och lärande bildar en viktig enhet.

Det finns oerhört vackra skrivningar i presentationsmaterial från olika förskolor. Det känns riktigt gott i hjärtat när man också har gjort besök i dessa förskolor och vet att det som beskrivs i ord också omsätts i verksamhet. Man arbetar utifrån barns bästa, och man arbetar utifrån barnkonventionens intentioner där barn är med och bidrar med sina perspektiv på många olika sätt. Barn synliggörs i samhället och blir en tydlig del. Förskolan lägger också stor vikt vid IKT, eller it, som lärverktyg i tidiga åldrar. Det är en oerhört spännande utveckling som sker på olika sätt. Det finns många exempel på det.

Om jag går tillbaka till den valfrihet som jag inledde mitt anförande med att tala om blir jag bedrövad över att det kanske också i kommuner genomförs en klappjakt på valfriheten. Jag vet inte om jag ska dra exemplet med Håbo och föräldrakooperativ som togs upp på nyheterna i går. Det handlar alltså om möjligheten för föräldrar att tillsammans bedriva föräldrakooperativa förskolor eller pedagogisk omsorg och på olika sätt ha en bra verksamhet.

Det är också roligt att läsa hur Socialdemokraterna i sina reservationer ändå lyfter fram pedagogisk omsorg som en viktig del i fråga om barnomsorg och förskola.

Som redan har sagts i debatten är förskolan första steget i utbildningskedjan, och många grunder läggs på olika sätt. Vi har också talat om hur väl ansedd den är också internationellt och vilka olika studiebesök som görs. Det finns mycket som Centerpartiet har gjort tillsammans med alliansregeringen för att lyfta fram olika delar.

Jag har tittat på en av Socialdemokraternas reservation där de har fyra punkter för att höja kvaliteten i förskolan. Vi kan bocka av dem. Det handlar om redan öppnade dörrar.

Man vill att den pedagogiska kompetensen ska höjas. Det har alliansregeringen genomfört. Då kan vi bocka av det.

Man vill stärka förskolans kunskapsuppdrag. Vi har gjort stora satsningar både på språklig utveckling och på matematisk. Vi har genomfört det.

Man vill kvalitetssäkra förskoleverksamheten på olika sätt. Också där har vi på olika sätt både genom uppdrag till Skolverket och i andra delar säkrat förskoleverksamheten.

Man vill också utöka rätten till förskola utanför ordinarie arbetstid, på obekvämtid, eller vad man vill kalla det. Också där har skollagen bidragit till stora förändringar när det gäller möjligheten till barnomsorg på obekvämtid.

Det mesta av det som lyfts fram i detta betänkande och i dessa olika motioner är goda idéer, men det är sådant som alliansregeringen redan har snappat och genomfört.

Mina kolleger har tidigare mycket förtjänstfullt berättat om ökningen kopplad till skollagen. Självklart ser Centerpartiet det som en mycket viktig del i olika kommuner att föräldrar får möjlighet till barnomsorg också på obekvämtid om de har behov av det. Det står jag givetvis bakom.

Jag yrkar bifall till reservation 7. I övrigt yrkar jag bifall till utskottets förslag.

(Applåder)

I detta anförande instämde Camilla Waltersson Grönvall (M).

Anf. 95 RICHARD JOMSHOF (SD):

Herr talman! Det är intressant att lyssna här. Jag tror att de flesta här är överens om det mesta, även om man försöker slå in lite kilar här och där och slå åt endera hållet.

Det finns mycket att säga i sammanhanget. Jag vill koncentrera mig på valfrihet och mångfald i förskolan. Jag tycker att det är en rättvisefråga och nog något av det absolut viktigaste när vi talar om barnomsorg.

Jag menar att utgångsläget alltid måste vara att familjerna ska få så mycket tid som möjligt med sina barn. Jag tror att det är bra att föräldrar och barn spenderar tid tillsammans, åtminstone under barnens första år. Sedan kan man kanske diskutera saken.

Det finns många möjligheter och många varianter som kan vara bra, till exempel vårdnadsbidraget, även om det innehåller en del problem som det i dag ser ut. Men i grund och botten är vi mycket positiva till vårdnadsbidraget.

Jag tycker dock att vi ska se betydligt mer långtgående lösningar. För några år sedan diskuterades Nackamodellen som tyvärr visade sig vara olaglig, visade sig strida mot svensk lagstiftning. Det är tråkigt, för jag tycker att den modellen var en mycket bra väg att gå. Man kontrakterade föräldrarna – eller hur det nu ska uttryckas – och gav dem möjlighet att spendera mer tid med sina barn.

Modellen är, som sagt, inte förenlig med dagens lagstiftning. Men jag hoppas att exempelvis Sverigedemokraterna kan återkomma i frågan och försöka hitta en väg genom lagstiftningen så att vi åter kan öppna upp till exempel för Nackamodellen som jag tycker är mycket bättre än vårdnadsbidraget som detta i dag ser ut.

Dock är det inte så enkelt. Det finns en massa barnfamiljer som inte har några valmöjligheter. Som redan berörts här finns det ensamstående föräldrar som inte har några valmöjligheter och som är tvungna att arbeta på tid som vi tycker är obekvämt arbetstid – det gör i och för sig kanske också vi här.

Samhället måste då gå in och hjälpa till – det är en självklarhet – och göra det möjligt att arbeta på arbetsplatser där det till exempel nattarbetas.

Lite fram och tillbaka har här diskuterats om Socialdemokraternas förslag är bra. Jag tycker nog att det är det. Därför ställer vi sverigedemokrater oss bakom det. Det är bra att riktningen ibland lite grann pekas ut från statens sida, att det pekas lite extra. Det gör man ibland också från allianssidan. Man skjuter till lite pengar och pekar lite extra: Det här tycker vi att ni bör satsa på.

Förslaget är ganska bra. Därför ställer vi oss, som sagt, bakom det. Utgångsläget måste vara att vi alltid ser till barnfamiljernas bästa. Det är mycket bra om alla kommuner erbjuder det här. På något sätt är det så, menar jag, att det är först när någonting erbjuds som man kan se om det finns ett faktiskt behov.

Herr talman! Jag ska nu gå över till att tala om någonting annat.

När man lämnar sina barn till förskolan är det av största vikt att man kan förlita sig på verksamheten, att man vet att den fungerar som den ska fungera. Man måste veta att barnen blir omhändertagna, att omsorgen drivs på ett tryggt och säkert sätt.

Men det är också viktigt – det vill jag trycka på – att barnen utvecklas till självständiga och kritiskt tänkande individer. Därför har jag väckt en motion där jag föreslår några ändringar i läroplanen för förskolan, Lpfö 98.

För det första: I läroplanen står det att ”förskolan ska motverka traditionella könsroller och könsroller” samt att ”flickor och pojkar ska i förskolan ha samma möjligheter att pröva och utveckla förmågor och intressen utan begränsningar utifrån stereotypa könsroller”.

Jag menar att det ska strykas. Flickor och pojkar ska ha samma rättigheter och samma möjligheter att pröva och utveckla förmågor och intressen utan otillbörlig påverkan från vuxenvärlden. Att medvetet motverka så kallade traditionella könsroller och könsroller – vi kan självklart diskutera vad det innebär – är, menar jag, myntets andra sida mot att uppmuntra traditionella könsroller och könsroller.

Idealet måste naturligtvis vara att barn ges möjlighet att utvecklas fritt, till självständiga individer, utan påverkan av vare sig traditionella eller otraditionella könsroller.

Vidare vänder vi oss mot att det satsas pengar till exempel på genuspiloter och andra ovetenskapliga projekt där man genom ett uppifrånperspektiv försöker påverka barnen i en riktning som för barnen många gånger känns både obekvämt och onaturlig. Vill pojkar leka med dockor, låt dem då göra det! Vill de leka med bilar, låt dem då göra också det! Varför ska vuxenvärlden bry sig om det?

Enligt FN:s deklARATIONER har varje barn rätt till sin unika tankefrihet och samvetsfrihet – artikel 14. Barnet ska vidare skyddas mot olagligt ingripande i sitt privatliv – artikel 16.

Dessa artiklar är inte förenliga med många av de genusexperiment som förekommer i svenska förskolor; det är min bestämda uppfattning.

För det andra: Vi ser det som en självklarhet att inget barn ska tvingas utsätta sig för mobbning och kränkande behandling i den svenska förskolan. I dag radas en hel del exempel upp på sådant som man kan utsättas för: olika sorters diskriminering till exempel när det gäller trosuppfattning. När man radar upp sådana exempel ska man kanske också skriva in politisk uppfattning, eller också ska man inte ha med någonting alls. Man kan så klart diskutera om små barn i förskolan över huvud taget har en politisk uppfattning eller en trosuppfattning.

I läroplanen talas det om kulturell mångfald. Visst kan man tycka att detta är viktigt. Det tycker också jag – tro det eller ej! Dock är det, menar jag, ännu viktigare att barnen först och främst får en medvetenhet om och en förståelse för det egna kulturarvet.

Jag menar att en sådan medvetenhet och en sådan förståelse möjliggör en trygg identitet för våra barn och att denna är oerhört viktig. För att man över huvud taget ska kunna känna respekt för andra människor, för människor med en annan kulturell bakgrund, och förstå hur de känner och hur de resonerar måste man vara trygg i sig själv. Det måste alltid vara utgångsläget.

I läroplanen står det också att ”förskolan ska medverka till att barn med annat modersmål än svenska får möjlighet att utveckla både det svenska språket och sitt modersmål”. Jag menar att det är fel utgångsläge och att det förmodligen också förklarar varför det ser ut som det gör i många av våra förorter, varför det är så segregerat och splittrat som det är i många av våra förortsskolor.

Jag menar att man ska ha den inställning som fanns i Sverige fram till ungefär mitten av 1970-talet – en assimileringsprincip: att de här barnen ska bli svenskar. De ska utveckla en svensk identitet och en förmåga att kommunicera på svenska. Det måste vara utgångsläget. Som det i dag ser ut är, menar jag, en huvudförklaring till de problem vi har i många skolor där barn går ut skolan utan fullständiga betyg och utan att kunna hantera språket. Man går rakt ut i ett utanförskap som ibland gäller hela livet.

Barnen ska bli svenskar och kunna kommunicera på det språk som gäller här. Det måste vara utgångsläget.

Jag yrkar bifall till reservationerna 4 och 11.

Sedan en liten kommentar: Kanske missuppfattade jag lite grann Camilla Waltersson Grönvall. Vi sverigedemokrater har nu suttit i riksdagen i två år – jag kan, som sagt, ha gjort en misstolkning och ber i så fall redan nu om ursäkt för det – men fortfarande använder man Sverigedemokraterna som ett slagträ i debatten. Jag tror att båda sidor är glada över vårt stöd när man kan få igenom sin politik. Och så ska det väl vara, så det är väl positivt. Men har jag missuppfattat ber jag alltså redan nu om ursäkt. Jag kan också bocka lite grann.

Anf. 96 ROSSANA DINAMARCA (V):

Herr talman! Förskolan är en rättighet och en möjlighet för alla barn. Förskolan är det som lägger grunden för det framtida och det livslånga lärandet. Därför är det av oerhörd vikt att verka för att stärka kvaliteten i förskolan.

Vi har medverkat till att de senaste årens reformer när det gäller förskolan gett ökad tillgänglighet och förbättrad kvalitet. Bland reformerna kan jag nämna maxtaxan, statsbidrag till personalförstärkning, rätt till förskola för barn till arbetslösa och föräldralediga, allmän förskola för fyra- och femåringar, läroplan för förskolan, förtydligande av det pedagogiska ansvaret samt skyldighet för kommunerna att erbjuda förskola.

Den målmedvetna satsningen på förskolan har gjort att den internationellt sett intar en särställning vad gäller tillgänglighet, kvalitet och pedagogisk utveckling.

Förskolan är också viktig för att utjämna klasskillnader och för att öka jämställdheten. Dessutom tillhör den de institutioner i samhället som människor har störst förtroende för.

Vi har tidigare lämnat förslag för att förbättra kvaliteten. Bland annat behövs det mer personal för att minska gruppstorlekarna. Vi vill att kommunerna ska vara skyldiga att anordna barnomsorg på obekvämt arbetstid. Enligt skollagen har kommuner ingen generell skyldighet att erbjuda barnomsorg utanför det som kallas normal arbetstid på dagtid och under vardagar. I stället är det upp till varje kommun att välja om och i så fall på vilka villkor barnomsorg ska erbjudas på obekvämt arbetstid.

Lagens antaganden om vad som är normalt stämmer dåligt med verkligheten. Allt högre krav på service dygnet runt, sju dagar i veckan betyder att allt fler jobb måste utföras utanför kontorstid. Allra mest har arbetstidens förläggning ändrats för LO-medlemmarna, av vilka hälften av kvinnorna och en tredjedel av männen har obekvämt eller oregelbunden arbetstid. Dessutom växer en tredjedel av barnen i Sverige i dag upp med ensamstående föräldrar. Om det normala alltså antas vara att det i varje familj finns två föräldrar som jobbar mellan åtta och fem finns det ganska gott om undantag.

Statistiken talar sitt tydliga språk om hur pass illa anpassad den kommunala barnomsorgen är till de rådande förhållandena. Inte ens hälften av Sveriges 290 kommuner erbjuder barnomsorg på obekvämt arbetstid. 161 kommuner erbjuder ingen barnomsorg på obekvämt arbetstid. Så är det trots att regeringen och dess företrädare här klappar sig för bröstet och säger att man nu har stärkt skollagen. Man talar här i debatten om en ökning av antalet kommuner som erbjuder detta – men det är ju efter att det tidigare har sjunkit.

I vår höstbudgetmotion hade vi ett eget förslag om att utöka antalet platser inom barnomsorg på obekvämt arbetstid med 15 000 platser. Det finansierar vi med de pengar regeringen i stället använder för att finansiera RUT-avdraget. Det handlar om drygt 1,8 miljarder. För att ge lite perspektiv när vi hör de borgerliga företrädarna tala om hur mycket pengar det skulle handla om: Denna regering har sänkt skatter med över 100 miljarder kronor, vilket främst har kommit rika män till del. Det handlar om prioritering.

Det är ett viktigt steg utskottsmajoriteten tar i och med att vi nu uppdrar åt regeringen att ta fram förslag till stimulansbidrag så att kommunerna i ökad utsträckning erbjuder en barnomsorg som är anpassad till hur dagens arbetsmarknad ser ut och som ger alla barn rätt till en kontinuerlig och pedagogisk verksamhet. Vänsterpartiet hoppas att nästa steg ska vara att skollagen ändras och förstärks så att rätten till förskola på

obekväm arbetstid förstärks och att kommunerna ska vara skyldiga att erbjuda detta.

Herr talman! En av de mest centrala jämställdhetsfrågorna är hur kvinnor och män ska förmås fördela ansvar för hem och barn lika. Högerregeringen kallar det skattefinansierade vårdnadsbidraget valfrihet för barnfamiljerna att ordna sin barnomsorg. Det är självklart struntprat. Bidraget går inte att leva på, så i praktiken förutsätts att den som stannar hemma blir försörjd av någon annan. Det är alltså bara familjer med två föräldrar som kan ens överväga att utnyttja bidraget. All erfarenhet visar dessutom att det blir vi kvinnor som stannar hemma och därmed blir beroende av män för vår försörjning.

Bidraget stjäl resurser från den kommunala barnomsorgen, vilket självklart har effekter på kvaliteten. Ytterligare ett slag som undergräver kvaliteten i förskolan är den så kallade fria etableringsrätten, som tar viktiga ekonomiska resurser från barnen och försvårar kommunernas planeringsarbete. För oss i Vänsterpartiet är det centralt att använda samhällets resurser för att öka jämställdheten och den gemensamma välfärden. Därför är vi självklart emot denna typ av reformer, som så uppenbart motverkar de här målen.

Vänsterpartiet menar att fokus bör ligga på att förskolan ska vara avgiftsfri, tillgänglig och likvärdig för alla. Därför vill vi att avgiftsfri allmän förskola införs från ett års ålder. Vi vill dessutom utöka rätten till minst 30 förskoletimmar per vecka. Det skulle innebära att rätten till förskola stärks för barn till arbetslösa och föräldralediga. Vi vill också införa en maxgräns på 15 barn per grupp och 5 barn per personal i förskolan.

Lärarnas kompetens är också en mycket viktig faktor för kvaliteten i förskolan. För att den pedagogiska utvecklingen av förskolan ska fortsätta vill Vänsterpartiet genomföra en samlad satsning på fortbildning och kompetensutveckling för all personal i förskolan i syfte att minska kunskapsgapet och höja kvaliteten. Målet på sikt ska vara att alla förskollärare är pedagoger.

Därmed yrkar jag bifall till reservation 2 och ställer mig bakom utskottsmajoriteten i punkt 10 om barnomsorg på obekväm arbetstid.

Anf. 97 ANNIKA ECLUND (KD):

Herr talman! När vi diskuterar pedagogisk omsorg för våra barn är det alltid det som är bäst för det enskilda barnet och för den enskilda familjen som ska vara utgångspunkten. Förskolan ska vara ett komplement och stöd till föräldrarna, som har det huvudsakliga ansvaret för barns fostran, utveckling och växande. Jag tycker att det är viktigt att betona samverkan mellan förskola och barnens viktigaste personer i livet, nämligen föräldrarna. Det är viktigt att politiken kring barns omvårdnad utformas så att den utgår från föräldrarnas möjlighet till flexibilitet och fria val.

Under den föregående mandatperioden genomfördes en familjepolitisk reform bestående av ett frivilligt kommunalt vårdnadsbidrag, en jämställdhetsbonus, en barnomsorgspeng och ett ökat pedagogiskt uppdrag i förskolan. Syftet med reformerna är att valfriheten, mångfalden och kvaliteten ska öka så att vi bättre möter familjernas behov. Med

reformerna får föräldrarna ökade möjligheter att välja den typ av verksamhet som är lämplig för just deras barn, i deras situation.

Det är därför jag i går lyssnade med bestörtning till Rapports inslag om att Håbo kommun ämnar förbjuda den föräldrakooperativa förskolans verksamhet på grund av att de föräldrar som har valt den här omsorgsformen och själva är med och stöttar upp verksamheten vid behov inte får göra detta. De får alltså inte ta del av sina barns vardag på grund av att de inte har pedagogisk utbildning.

Nu ska detta ärende, som väl är, prövas i Förvaltningsrätten. Är det så att den nya skollagen skulle kunna tolkas på detta sätt, vilket jag inte tror, innebär det att vi har ett prejudikat som gör att 22 000 barn i Sverige står utan den omsorg som deras föräldrar vill ha för sina barn. Om det är förbjudet att vara med sina barn på dagtid om man inte har pedagogisk utbildning har vi stiftat omänskliga lagar, och då måste vi göra om och göra bättre.

Herr talman! Familjers valfrihet har drastiskt ökat i och med möjligheten att driva förskola i enskild regi. Detta är mycket bra. Att det är populärt ser vi genom att allt fler väljer att sätta sina barn på enskilda förskolor. Beslutet om barnomsorgsavgift 2009 innebär att kommunerna nu är skyldiga att godkänna andra pedagogiska omsorgsformer i enskild regi än förskolor och fritidshem. Med koppling till Håbofallet vill jag här påminna om att det räcker att man har erfarenhet av arbete med barn för att man ska få bedriva pedagogisk omsorg.

Kommunen har också skyldighet att informera barns vårdnadshavare om de olika pedagogiska omsorgsformerna. Jag vill verkligen betona hur angeläget det är att kommunen tar detta ansvar och verkligen underrättar barns vårdnadshavare om verksamheter som familjedaghem, flerfamiljslösning eller andra former av pedagogisk verksamhet, så att man har en ärlig chans att göra ett aktivt val.

Herr talman! För de alternativa pedagogiska omsorgsformerna är den öppna förskolan mycket viktig. Den betyder mycket för de barn som av olika anledningar inte går i förskolan. Barnen får viktig samhörighet med andra barn, och föräldrarna skapar betydelsefulla kontaktnät med varandra. Särskilt viktig är den öppna förskolan för de föräldrar som saknar ett naturligt socialt nätverk, till exempel familjer som nyligen kommit till Sverige.

Men utvecklingen av den öppna förskolan går åt helt fel håll. Antalet öppna förskolor har dess värre minskat kraftigt under de senaste åren. Vi kristdemokrater vill se en satsning för att vända trenden. Kommunerna måste ta sitt ansvar och garantera tillgången till en öppen förskola.

Herr talman! För oss kristdemokrater är det två viktiga ben som förskolan står på: omsorg och pedagogisk verksamhet.

De förändringar som gjorts på senare år av förskolan har skett med hänsyn till förskolans utmärkande drag och oförändrade uppdrag, där lärande, omsorg och trygghet bildar en helhet. Det är viktigt att betona för mig som kristdemokrat. Förskolan ska erbjuda god pedagogisk verksamhet i kombination med att trygga barnens omsorg. Det är ju trots allt barn vi pratar om. För dem är en trygg tillvaro med vuxna som prioriterar omsorgen mycket viktig.

För varje skolform och för fritidshemmet gäller en läroplan som utgår från bestämmelserna i skollagen. Läroplanen ska ange utbildningens

värdegrund och uppdrag. Den ska också ange mål och riktlinjer för utbildningen. Genom bestämmelsen finns nu en tydligare lagfäst värdegrund för alla skolformer. Det är viktigt att personalen väl kan tillämpa läroplanens värdegrund utan frågetecken.

Jag anser att arbetet med värdegrunden alltid är viktigt att utveckla och förbättra. Och personalen ska ständigt arbeta med dessa frågor. Jag menar därför att ett kompetenslyft för förskolans personal gällande värdegrunden borde prioriteras.

Herr talman! Förskolan är nu en egen skolform inom utbildningsväsendet. Det får till följd att kommunens skyldighet att ordna en förskoleplats inom fyra månader skärps. I den nya skollagen har detta förtydligats. Plats i förskola ska erbjudas inom fyra månader efter att vårdnadshavaren har anmält önskemål om förskoleplats. Det kommer även att införas en möjlighet för Skolinspektionen att vid vite förelägga kommuner att fullgöra sin skyldighet att erbjuda förskoleplats.

Vi kristdemokrater har arbetat med ett system som vill komplettera förskolegarantin och kommunernas skyldighet att erbjuda förskoleplats med en ekonomisk ersättning om garantin inte uppfylls.

För den enskilda familjen kan det innebära stora ekonomiska påfrestningar ifall kommunen av olika anledningar inte kan erbjuda barnomsorg inom de månader den garanterar. Det bör därför kunna utgå en ekonomisk ersättning till den familj som blivit drabbad. Vi tycker att ett sådant ekonomiskt skydd bör komplettera kommunens skyldighet att erbjuda förskola.

Herr talman! Till sist har jag som kristdemokrat några ledord att följa när det kommer till barn och barns utveckling: Föräldrarna har huvudansvaret för sina barn. Föräldrarna ska kunna välja det som är bäst för barnet och för den egna familjen. Oavsett vilken omsorgsverksamhet föräldrarna väljer för sina barn ska den hålla en mycket hög kvalitet.

Jag yrkar bifall till allianspartiernas reservation nr 7 och i övrigt till utskottets förslag till beslut i betänkandet.

(Applåder)

I detta anförande instämde Yvonne Andersson (KD) och Camilla Waltersson Grönvall (M).

Anf. 98 ROSSANA DINAMARCA (V) replik:

Herr talman! Jag ska inte vara så långrandig. Jag har en ganska enkel fråga som väcktes när Annika Eclund sade att det räcker att man bara har lite erfarenhet av att ha varit med barn.

Tycker du att det är rimligt att vi lägger samhälleliga resurser på verksamheter där man ställer knappt några krav alls på att följa någon läroplan eller ställa höga krav på personal? Är det verkligen rimligt att vi lägger pengar på sådant, samtidigt som ni här med näbbar och klor kämpar emot att göra en satsning på barnomsorg på obekvämt arbetstid? Är det rimligt att göra den typen av satsningar på sådant som inte styrs av några som helst krav, att i princip en au pair skulle kunna köra i gång en verksamhet?

Anf. 99 ANNIKA ECLUND (KD) replik:

Herr talman! Vi har hört många av de socialistiska representanternas tal i dag som handlar om att strypa valfriheten för våra barnfamiljer. Och jag välkomnar att man är så tydlig från det socialistiska hållet. Då vet vi vad vi har att kämpa emot.

I Socialdemokraternas och Vänsterpartiets värld vet man bäst från statens sida vad som är bäst för det enskilda barnet och för den enskilda familjen. Här ser vi på samhället på helt olika sätt. Det verkar som att vi lever på helt olika planeter.

Inom allianspartierna ser vi att människor är olika, unika. Även våra barn är det. Det behövs därför olika lösningar, unika lösningar, för att tillgodose barnomsorgen.

Vi vill att föräldrarna ska öka tiden med barnen. Vi vill att föräldrarna ska ha delaktighet i barnens liv. Om det är så att man vill utnyttja barnomsorgspengen och man därmed ska ställa krav på pedagogisk utbildning faller hela idén med valfrihet.

Anf. 100 ROSSANA DINAMARCA (V) replik:

Herr talman! Valfrihet är ett begrepp som man lätt svänger sig med. Jag menar att om det är någon som står för ökad valfrihet är det den här sidan. Det är vi som vill öka tillgången till förskolan. Det är vi som säger att vi vill ha rätten till 30 timmar per vecka i förskolan. Det är vi som säger att man ska ha rätt till barnomsorg på obekvämt arbetstid, för att alla barn ska ha rätten till pedagogisk verksamhet och utveckling. Det är vi som säger att vi ska ha en ökad kvalitet i förskolan.

Det är ingen som förbjuder någon att vara hemma med sina barn. Det finns ingenting som säger att man inte får ha sina barn hemma. Det är inget tvång att ha sina barn i förskolan. Man har sin fulla rätt att ha sina barn hemma om man känner för det. Men frågan är om vi ska lägga samhällsresurser, skattemedel, för att i princip vem som helst ska kunna sätta i gång en verksamhet som bara handlar om att tjäna pengar på att man inte följer någon läroplan och inte har någon utbildad personal. Jag tycker att det är ett helt orimligt sätt att använda pengar.

Samtidigt står ni här och undrar om vi ska lägga ett par miljoner på barnomsorg på obekvämt arbetstid, där det uppenbarligen finns ett enormt, riktigt behov.

Anf. 101 ANNIKA ECLUND (KD) replik:

Herr talman! Jag vill återigen påpeka att valfriheten är vårt viktigaste ledord, och här står Rosanna Dinamarca och talar om valfrihet från den socialistiska sidan bara genom satsningar på ett enda alternativ.

Här har vi människor som vill starta verksamheter och som i vissa fall har pedagogisk utbildning, och lagen kräver att man har arbetat med barn.

Valfrihet hör till den här sidan av politiken. Rosanna Dinamarca står för *ett* alternativ: Staten vet bäst vad som passar det enskilda barnet och den enskilda familjen.

(forts. 11 §)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 15.48 på förslag av talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 16.00 då votering skulle äga rum.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 16.00.

10 § Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde

JuU8 De brottsbekämpande myndigheternas tillgång till uppgifter om elektronisk kommunikation

Yrkande om avslag på propositionen i dess helhet

Under överläggningen hade yrkats dels avslag på propositionen i dess helhet (Mathias Sundin (FP)) dels avslag på yrkandet om avslag på propositionen i dess helhet (Johan Pehrson (FP)).

Votering:

298 för avslag på yrkandet om avslag på propositionen i dess helhet

1 för avslag på propositionen i dess helhet

1 avstod

49 frånvarande

Kammaren biföll Johan Pehrsons (FP) yrkande om avslag på Mathias Sundins (FP) yrkande om avslag på propositionen i dess helhet.

Partivis fördelning av rösterna:

För Johan Pehrsons (FP) yrk.: 93 S, 91 M, 21 MP, 20 FP, 18 C, 19 SD,
17 V, 19 KD

För Mathias Sundins (FP) yrk.: 1 FP

Avstod: 1 S

Frånvarande: 18 S, 16 M, 4 MP, 3 FP, 5 C, 2 V, 1 -

Punkt 1 (Avslag på regeringens förslag om utlämnande av abonnemangsuppgifter)

1. utskottet

2. res. 1 (MP, V)

Votering:

260 för utskottet

39 för res. 1

1 avstod

49 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 93 S, 91 M, 20 FP, 18 C, 19 SD, 19 KD

För res. 1: 1 S, 21 MP, 17 V

Avstod: 1 FP

Frånvarande: 18 S, 16 M, 4 MP, 3 FP, 5 C, 2 V, 1 -

Punkt 2 (Utlämnande av abonnemangsuppgifter vid misstanke om im-
materialrättslig brottslighet)

1. utskottet

2. res. 2 (MP, V)

3. res. 3 (SD)

Förberedande votering:

38 för res. 2

19 för res. 3

243 avstod

49 frånvarande

Kammaren biträdde res. 2.

Prot. 2011/12:112

10 maj

Huvudvotering:
241 för utskottet
58 för res. 2
1 avstod
49 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 94 S, 90 M, 20 FP, 18 C, 19 KD
För res. 2: 1 M, 21 MP, 19 SD, 17 V
Avstod: 1 FP
Frånvarande: 18 S, 16 M, 4 MP, 3 FP, 5 C, 2 V, 1 -

Punkt 3 (Registrering av abonnemangsuppgifter för kontantkort)

1. utskottet
2. res. 4 (S)
Votering:
206 för utskottet
94 för res. 4
49 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 91 M, 21 MP, 21 FP, 18 C, 19 SD, 17 V, 19 KD
För res. 4: 94 S
Frånvarande: 18 S, 16 M, 4 MP, 3 FP, 5 C, 2 V, 1 -

Punkt 4 (Brottslighetens svårhetsgrad för tillstånd till hemlig avlyssning i förundersökning)

1. utskottet
2. res. 5 (SD)
Votering:
279 för utskottet
20 för res. 5
1 avstod
49 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 94 S, 91 M, 20 MP, 20 FP, 18 C, 17 V, 19 KD
För res. 5: 1 MP, 19 SD
Avstod: 1 FP
Frånvarande: 18 S, 16 M, 4 MP, 3 FP, 5 C, 2 V, 1 -

Punkt 6 (Brottslighetens svårhetsgrad för tillstånd till inhämtning av uppgifter i underrättelseverksamhet)

1. utskottet
2. res. 6 (SD)
Votering:
280 för utskottet
19 för res. 6
1 avstod
49 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 94 S, 91 M, 21 MP, 20 FP, 18 C, 17 V, 19 KD

För res. 6: 19 SD

Avstod: 1 FP

Frånvarande: 18 S, 16 M, 4 MP, 3 FP, 5 C, 2 V, 1 -

Punkt 7 (Utökad användning av överskottsinformation)

1. utskottet

2. res. 7 (SD)

Votering:

280 för utskottet

19 för res. 7

1 avstod

49 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 94 S, 91 M, 21 MP, 20 FP, 18 C, 17 V, 19 KD

För res. 7: 19 SD

Avstod: 1 FP

Frånvarande: 18 S, 16 M, 4 MP, 3 FP, 5 C, 2 V, 1 -

Punkt 9 (En samlad integritetsskyddsmyndighet)

1. utskottet

2. res. 9 (MP, V)

Votering:

262 för utskottet

37 för res. 9

1 avstod

49 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 94 S, 91 M, 1 MP, 20 FP, 18 C, 19 SD, 19 KD

För res. 9: 20 MP, 17 V

Avstod: 1 FP

Frånvarande: 18 S, 16 M, 4 MP, 3 FP, 5 C, 2 V, 1 -

Tina Ehn (MP) anmälde att hon avsett att rösta nej men markerats ha röstat ja.

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

AU14 Subsidiaritetsprövning av förslag till Monti II-förordning

Kammaren biföll utskottets förslag.

11 § (forts. från 9 §) **Förskolan** (forts. UbU13)

Förskolan

Anf. 102 Statsrådet NYAMKO SABUNI (FP):

Herr talman! Utmärkelsen Svensk kvalitet 2011 gick till Condorens förskolor. Utmärkelsen är viktig, för den riktar ljuset mot en av välfärdens mest uppskattade verksamheter, den svenska förskolan.

Kvalitetsutvecklingen i den svenska förskolan har varit en lång resa, en resa som började 1836 med de så kallade barnkrubborna. Då erbjöds endast vård och omsorg av barn. De här verksamheterna riktade sig främst till barn från fattiga miljöer. Dessa barnkrubbor kom sedan att följas av kindergarten, en barnverksamhet med fokus på lärande som komplement till den vård och omsorg som man ansåg att mödrarna stod för i hemmen. På grund av de höga avgifterna var verksamheten i praktiken endast tillgänglig för de rika.

Först 1904 fick vi den första barnomsorgsverksamhet som kombinerade vård och omsorg med kindergartens pedagogiska verksamhet. Och under parollen ”Ropen skalla – daghem åt alla!” byggdes den svenska förskolan ut på 70-talet. Nu krävde kvinnorna samma tillgång till arbete och utbildning som män. Det är den framgång vi i dag har att förvalta.

Herr talman! Framgången för den svenska förskolan handlar till syvende och sist om förskolans personal, om dess utbildning och kompetens. Den handlar om förskolepersonalens sammansättning, där främst förskollärare och barnskötare bildar ett arbetslag. Mixen av förskollärare, barnskötare och ibland också andra pedagoger bildar en helhet som erbjuder barnen bästa möjligheter till utveckling och lärande. Det är i förskolan vi skapar mer likvärdiga förutsättningar för barnen inför skolstart.

Internationella undersökningar visar också att det finns ett samband mellan att ha gått förskolan och hur man presterar i skolan. Det är i förskolan vi kan sätta in de tidigaste insatserna för att underlätta framtida skolgång och för att skapa likvärdiga villkor också för barn från mindre privilegierade familjer.

Den 1 juli 2011 trädde den nya skollagen i kraft. Det innebar en viktig nystart för förskolan. Nu är förskolan en egen skolförmedel med en omarbetad läroplan. Målen för barnens språkliga, kommunikativa och matematiska utveckling förtydligas. På så sätt har ambitionerna för lärandet höjts, och det har blivit tydligare vad varje barn har rätt att få med sig av förskolans verksamhet.

Men förskolan fyller inte bara en funktion för barnens lärande. Den fyller också en funktion för föräldrarna, då förskolan gör det möjligt att kombinera familjeliv och yrkesliv. Därför blir det en viktig fråga att diskutera hur vi ökar tillgängligheten och ser till att vid sidan av förskolan också erbjuda kommunalt finansierad barnomsorg till de familjer som arbetar på obekvämt arbetstid och inte har möjlighet att lösa barnomsorgen på egen hand.

Därför är det en del av lagen att kommuner som huvudmän åläggs att ha beredskap för att kunna erbjuda omsorg på obekvämt arbetstid. Kommunerna ska eftersträva att tillhandahålla barnomsorg på obekvämt arbetstid. Håkan Bergman sade i ett replikskifte att många människors arbetsdag börjar när förskolan stänger. Det är sant, och detta ska gå att hantera. Men det faktum att en förälder jobbar obekvämt arbetstid är inte synonymt med att familjen behöver barnomsorg på obekvämt arbetstid. Detta tror jag är viktigt att hålla i minnet när vi debatterar denna fråga. Vi är alla anhängare av barnomsorg på obekvämt arbetstid, som Camilla Waltersson Grönvall var inne på.

Rossana Dinamarca ondöjer sig över vårdnadsbidraget och oroar sig över hur det dränerar resurser till förskolan. Det hon glömmer bort att säga är att det knappt är någon som använder sig av vårdnadsbidraget. I

teorin kanske det är ojämfälligt. I teorin skulle det inte vara bra. Men i praktiken, i verkligheten, är det få som använder sig av detta, beroende på det faktum att det handlar om för lite pengar. Man kan inte försörja sig på detta. Det är knappt några människor som tycker att det är värt att göra detta, även om de kanske skulle tycka att det var viktigt att vara hemma med sitt barn.

Det är också därför som Kristdemokraterna, som ändå är det parti som är grundare av idén, säger att det kanske är dags att hitta på andra sätt, andra alternativ för hur vi ska kunna skapa denna mångfald med utrymme och möjligheter för dem som vill vara hemma med sina barn. Det är den utveckling de går igenom. Detta måste vi erkänna. Vårdnadsbidraget har inte kommit att bli det problem som vissa inledningsvis trodde att det skulle bli, däribland jag och inte minst mitt parti, Folkpartiet.

När man oroar sig för att vårdnadsbidraget ska dränera förskolan, vad tror man då att en allmän rätt till nattomsorg för den vars förälder jobbar natt skulle innebära för förskolan och den pedagogiska verksamhet som bedrivs på dagtid? Rätt till nattomsorg skulle betyda att vare sig man behöver det eller inte måste det finnas en omsorgsverksamhet som är öppen och har personal.

Sedan är vi överens om att man också ska kunna få hjälp med omsorg på kvällstid och inte minst på helgerna, vilket landar i att förskolan tillsammans med barnomsorg på obekvämt arbetstid sammantaget skulle bli en dygnetruntöppen verksamhet. Det är vad det skulle innebära. Förstår Rossana Dinamarca och Vänsterpartiet vad detta skulle innebära för den dagliga förskoleverksamheten med de pedagogiska krav som ställs på den? Tala om att dränera en viktig verksamhet som håller hög kvalitet på resurser!

Jag lovade i denna kammare att den lag som vi i dag har och som säger att kommuner ska eftersträva att bistå med barnomsorg på obekvämt arbetstid skulle utvärderas och följas upp. Om det inte skulle fungera lovade vi att återkomma med hur vi ska förbättra lagen eller vidta andra åtgärder för att se till att de som behöver barnomsorg också får det. Detta trodde jag att hela denna kammare var överens om.

Återigen: Vi vill alla att de familjer som behöver barnomsorg på obekvämt arbetstid ska få det. Vi ser ändå en utveckling mot att fler barn skrivs in. Den kartläggning som man hänvisar till visar att vissa kommuner inte erbjuder nattomsorg. Men en del kommuner har barn inskrivna. Frågan har tydligen misstolkats. Vi får inte svar på om någon bett att få nattomsorg men inte fått det. De bara säger att de inte har det. Då kanske det inte heller har funnits någon som bett om det. Vi behöver få svar på dessa frågor.

Oppositionen med Socialdemokraterna i spetsen vill använda skattemedel utan att veta exakt hur problemen ser ut och till vem och till vad resurserna går, vilket blir väldigt märkligt. Det här är komplicerat. Det kommer att bli en väldigt komplicerad process för regeringen att hantera, fast vi vet att vi har möjlighet att hantera den när vi har kunskapen på plats. Och vi har snart kunskapen på plats, redan nästa år.

Vad detta innebär är inte att oppositionen vill göra någonting väl för barnfamiljer som behöver hjälp, utan detta är oppositionens sätt att vinna ett antal politiska poäng kortsiktigt. Långsiktigt innebär det att så fort vi

ser att det kommer stimulansbidrag kommer alla de kommuner som i dag erbjuder barnomsorg på obekvämlig arbetstid att säga: Stopp för utvecklingen – snart kommer pengar från staten! Men de vet inte hur mycket. Det är det som det handlar om. Sedan kommer skattemedel att användas på så sätt att vi inte riktigt vet hur och varför. Det är också ett problem.

Herr talman! Beslutet är inte fattat ännu. Jag skulle fortfarande vilja vädja till ledamöter i denna kammare som verkligen vill göra skillnad för de familjer som behöver barnomsorg på obekvämlig arbetstid att vänta tills vi vet hur behovet ser ut. Återigen: Regeringen lovar att återkomma med en lösning när vi vet hur problembilden ser ut.
(Applåder)

I detta anförande instämde Tina Acketoft och Nina Lundström (båda FP).

Anf. 103 ROSSANA DINAMARCA (V) replik:

Herr talman! Det var intressant att höra på Nyamko Sabuni och för den delen också de andra alliansföreträdarna. De talar om hur de värnar skattemedlen samtidigt som de bara kan kasta i väg dem på vad som helst.

Jag vet inte om Nyamko Sabuni försvarar vårdnadsbidraget eller vad hon gör. Hon säger: Det är inte så många som använder det. De som använder det är framför allt kvinnor. Vi har inte sett så många män som använder det. Om det nu är så att det inte var så bra, ta bort det då! Varför ska vi lägga skattemedel på någonting helt värdelöst?

Sedan talar hon fint och gör en historiebeteckning. Man skulle nästan kunna tro att det var de borgerliga som infört barnomsorg över huvudet på Sverige. Hon talar om hur allt detta kom till. Då var det bara vård och omsorg, och nu har det utvecklats till någonting annat.

Samtidigt har man barnomsorgspenget. Det är en tillbakagång till det som en gång var från början. Vi har förstått efteråt att förskolan kan vara mycket mer. Vi ska ställa höga krav. Då inför man någonting där man struntar fullständigt i kraven.

Vilka är det som då kommer i kläm? Det är så klart barnen. Det är de som går miste om en vettig pedagogisk verksamhet. Det är de som går miste om att kunna få en bra utveckling och ett riktigt avstamp i det livslånga lärandet som vi talar om.

Det är inte att dränera pengar att ha barnomsorg på obekvämlig arbetstid. Det är det däremot när man gör den här typen av dåliga reformer. Att ha barnomsorg på obekvämlig arbetstid är att se till att vi har en barnomsorg som motsvarar den arbetsmarknad som vi har i dag.

Det handlar om hur man använder resurser. För de 15 000 platser som vi har finansierat har vi använt RUT-avdraget. RUT-avdraget kommer i princip bara höginkomsttagare till del. Det är ett sätt att prioritera.

Anf. 104 Statsrådet NYAMKO SABUNI (FP) replik:

Herr talman! Jag försöker bara tala om för Rossana Dinamarca att om hon anser att vårdnadsbidraget dränerar pengar från förskolan bör hon tänka igen vad rätt till nattsorg gör vare sig man behöver den eller inte. Det är en verksamhet som måste finnas där.

Utformar man en lag som säger att barn har rätt till en förskola ska det finnas en förskola vare sig det är något barn som vill gå där eller inte. Det är vad det betyder. Tänk i så fall igenom hur mycket pengar som dräneras till den dagliga verksamhet som ändå är viktig.

Det är viktigt att komma ihåg att nattomsorg är nattomsorg. Det är inte någon förskoleverksamhet på natten. Det är inte så att barnen ska sitta uppe och lära sig saker. Barnen ska sova och ha tillsyn. Det är någonting helt annat.

Vill man ha rätt till nattomsorg måste man ställa sig frågan vad det innebär resursmässigt också för verksamheterna på dagtid som ändå innehåller pedagogiska inslag som är viktiga.

Barnomsorgspeng går till verksamheter som också ska följa den lag och den läroplan som finns. Den som bedriver verksamhet med hjälp av barnomsorgspeng ska vara en utbildad person. Man ska ha erfarenheter av eller utbildning för att arbeta med barn.

Man ska också ha skyldighet att kunna anlita konsulter i den mån man behöver, och man ska samarbeta med öppen förskola. Vi menar att det behövs pedagogiska inslag också i de verksamheter som föräldrarna väljer för sina barn för att de tycker att det passar bättre än den allmänna förskolan.

Jag vill ändå få svar från Vänsterpartiet om vad de menar med rätt till nattomsorg. Är det så att om ett barn har en förälder som arbetar natt men har en annan förälder hemma ska den andra föräldern bara kunna säga: Kommunen har nattomsorg, nu får du vara där?

Vad är ni ute efter? Det är väl ändå så att vi ska kunna hjälpa den förälder som inte kan lösa detta på annat sätt? Det är väl så att vi som föräldrar har det yttersta ansvaret för våra barn och omsorgen om våra barn?

Samhället kan vara där och stötta, men det är väl inte samhällets barn? Det är föräldrarnas barn. Vi måste kunna lösa problem med barnomsorg i den mån vi kan.

Anf. 105 ROSSANA DINAMARCA (V) replik:

Herr talman! Ni får ursäkta mig, men jag undrar om det egentligen är förskoleministern jag står och talar med.

Att lägga pengar på barnomsorgspeng och vårdnadsbidrag är ett slöseri med pengar. Att lägga dem på barnomsorg på obekvämt arbetstid är en satsning.

Det handlar naturligtvis om när behoven finns. Det ska inte finnas en förskola som är öppen på kvällar och helger om det inte finns ett behov. Det är dumheter som Nyamko Sabuni håller på med här.

Det talas om att man inte skulle ha en pedagogisk verksamhet. Det är inte så att barnen bara är där mitt i natten, utan det handlar om helger och kvällar.

Då är kanske Nyamko Sabuni och handlar på stormarknaden, eller hon kanske sitter på vårdcentralen på kvällen. Det är föräldrarna till barnen som behöver barnomsorgen som ska serva dig.

Det är de barnen de handlar om. De behöver också pedagogisk verksamhet dagtid på en helg eller på kvällen. Vi ska ställa höga krav på den verksamheten.

Vad gäller barnomsorgspengen får jag be Nyamko Sabuni att läsa den egna propositionen som regeringen lade fram för några år sedan. Där står det uttryckligen att man inte behöver följa någon läroplan.

Det finns inga krav på personalen över huvud taget annat än att man har lite erfarenhet. Jag skulle kunna sätta i gång en verksamhet eftersom jag har två barn. Det ger mig erfarenhet. Om jag har jobbat som au pair skulle jag kunna starta en verksamhet. Det är exakt det vi ser runt om i landet där dessa verksamheter har startats.

Vi har i Västsverige en ökänd man som har anlitat somaliska kvinnor för att sätta ihop barngrupper så att han kan tjäna pengar. Vad har det inneburit för utvecklingen av dessa barn när det gäller till exempel språk och integration? Det har inte varit särskilt lyckat.

Om vi ska använda våra skattemedel ska vi göra det på satsningar och inte slöseri.

Anf. 106 Statsrådet NYAMKO SABUNI (FP) replik:

Herr talman! Om Rossana Dinamarca på allvar menar – och jag tror faktiskt att du menar det – att det inte ska finnas nattverksamhet i den mån det inte finns barn som behöver det bör ni uttrycka er annorlunda. Då ska du inte säga att det ska vara *rätt* till nattomsorg.

Du uttryckte likadant att alla har *rätt* till förskola, men ingen måste vara där. Det är vad du sade i ett replikskifte. Om vi har lagstiftning som säger att alla har rätt till nattomsorg måste det finnas en verksamhet vare sig man behöver den eller inte. Det ska finnas personal som är redo där för den som behöver det.

Det är därför vi har valt modellen med individuell bedömning. Det är inte en öppen verksamhet. Men det ska finnas beredskap. I den mån någon kommer och ber om att få stöd med barnomsorg ska man göra en individuell bedömning.

Vi menar att vi måste följa upp om det är så att efter individuell bedömning får de som behöver nattomsorg det. Men de som inte behöver det ska inte få det. Vi har inte råd. Vi har inte hur mycket pengar som helst att lägga på dygnetruntverksamhet när vi vet att det inte finns barn som nyttjar den verksamheten.

Vi är alla anhängare av att de familjer som behöver barnomsorg ska få stöd. Det är vad vi nu kartlägger med hjälp av Skolverket. Vi ställer en direkt fråga. Använder du barnomsorg, och har du barnomsorg de tider du behöver?

Om det är så att du behöver barnomsorg på andra tider men kommunen inte har tillgodosett dina behov, och vi har denna kunskap och information, har jag lovat att vi återkommer till hur vi ska göra det bättre.

Jag tror att vi kan göra det bättre tillsammans i samförstånd än att i all hast säga att vi ska ha stimulansbidrag. Det sägs inte hur mycket det ska vara eller till hur många det ska ges.

Vilka kommuner är det? Är det de som i dag inte sköter sig, om det finns sådana som inte sköter sig, eller ska det ges till alla kommuner? Hur ska vi göra detta? Det blir en komplicerad situation som ni skapar bara för att vinna enkla politiska poäng.

Återigen: Ingen är emot barnomsorg på obekvämt arbetstid.
(Applåder)

Anf. 107 HÅKAN BERGMAN (S) replik:

Herr talman! Jag blir lockad att gå in i diskussionen om barnomsorg på obekvämtid. Jag noterar att regeringsföreträdaren anser det vara oansvarigt av oss att förespråka ett stimulansbidrag. Samtidigt har regeringen på flera andra politiska områden infört stimulansbidrag till kommuner, landsting och andra.

Nu senast var det stora stimulansbidrag för att stärka elevhälsan i Sverige. De kommuner som har byggt ut en elevhälsa blir då naturligtvis diskriminerade i förhållande till de som inte har gjort det. Men regeringen satsar väldigt stora pengar på att bygga ut elevhälsan. Jag tycker inte att det håller.

Egentligen var det inte detta jag ville fråga Nyamko Sabuni om. Det är ingen hemlighet att vi socialdemokrater av många skäl är kritiska till vårdnadsbidraget.

Men i ett perspektiv tycker jag att det är oroande. Det handlar om barns rätt till en god utveckling, språklig utveckling och lärande. Av forskningen vet vi, och många har sagt det, att barn som finns i förskolan blir bättre förberedda för skolan och får en bättre språkutveckling och en större social kompetens än barn som inte har haft denna typ av omsorg.

I dag vet vi att vårdnadsbidraget i hög grad utnyttjas av familjer i utsatta områden. Sökande med utländsk bakgrund är överrepresenterade. Det betyder också att barn från dessa familjer, som kanske har de största behoven av språkutveckling, integration och socialt samspel, inte kommer in i förskolan eller kommer in senare i förskolan. Det skapar risker för att de också ska få problem senare i sin skolgång.

Min fråga till Nyamko Sabuni är: Tycker du att det är bra för barnen att det blir så? Är detta en bra utveckling? Även om det är få som utnyttjar vårdnadsbidraget är det rätt många från den här gruppen.

Anf. 108 Statsrådet NYAMKO SABUNI (FP) replik:

Herr talman! Jag vill säga till Håkan Bergman att jag inte är emot stimulansbidrag. Jag är inte emot att hitta en lösning på det problem som eventuellt finns. Vad jag försöker säga är att traditionen ändå är att man tar reda på hur problembilden ser ut. Hur stort är problemet? På vilket sätt löser vi det bäst?

Stimulansbidrag kan användas. Min erfarenhet av stimulansbidrag till kommunerna är oftast den att bidragen först är öronmärkta och går till det de ska gå till. Några år senare lägger man antingen in pengarna inom potten för det stora statsbidrag som går till kommunerna – och då är det plötsligt stopp på att använda det till det man ville – eller också drar man tillbaka stimulansbidraget. Stimulansbidrag är ju bara tillfälligt; det är vad själva begreppet antyder.

Det är det här jag oroar mig för. Det kanske är stimulansbidrag som vi landar i när vi en dag har problembilden. Men det är inte säkert att det är det bästa sättet att lösa problemet på – om det nu finns ett problem. Och hur stort är problemet? Här gör oppositionen omvänt. Jag kan bara beklaga att det största oppositionspartiet är det som har varit ledande när det gäller att vidta denna typ av åtgärder innan de ens vet hur problembilden ser ut.

Jag vet att det framför allt är kvinnor med invandrarbakgrund som använder sig av vårdnadsbidraget. Vårdnadsbidraget skulle kunna vara

skadligt om det blir för många som använder det. Det är en kompromiss. Vi är fyra partier i en regering. Tidigare regering hade ett parti i minoritet med två andra att samarbeta med. Också där fick man kompromissa. Oavsett vilken regering som kommer att sitta kommer det att vara kompromisser.

Men låt oss hålla oss till frågan om stimulansbidraget och att lösa problemet med barnomsorg på obekvämt arbetstid. Det är oansvarigt av oppositionen att säga detta utan att tala om hur mycket, till vad och hur.

Anf. 109 HÅKAN BERGMAN (S) replik:

Herr talman! Vi har förstått att regeringen är både irriterad och oroad över förslaget i utbildningsutskottet. Nyamko Sabuni skickade sin statssekreterare till utbildningsutskottet. Hon ägnade merparten åt sin tid åt att läxa upp utskottsledamöterna, och hon tyckte att vi var klåfingriga som ville diskutera och föra fram våra synpunkter. Jag tycker, och det framfördes också i utskottet, att det är anmärkningsvärt att en statssekreterare kommer och läxar upp riksdagsledamöter som sitter i ett utskott och som har en annan uppfattning.

Nu är denna regering en minoritetsregering, och då skapas andra majoriteter. Om regeringen är bekymrad över detta har man alltid möjlighet att söka samförstånd och diskussion med oppositionen och försöka hitta en bra lösning. Men vi fick aldrig till stånd några mer seriösa diskussioner annat än att statssekreteraren kom och läxade upp utskottet.

Detta är en angelägen fråga. Även om vårdnadsbidraget är en kompromiss – och jag förstår att Nyamko Sabuni tycker att det är få som utnyttjar det – är det ett bekymmer i de områden där vi har många människor som kommer från andra länder och som också utnyttjar vårdnadsbidraget. Det leder till att barn i utsatta områden inte i tid kommer in i förskolan på ett bra sätt och får en god språkutveckling.

Jag har mött många människor i verksamheter – i förskolan, i den kommunala verksamheten men också distriktssjuksköterskor och andra som är djupt oroade över detta. När jag frågar dem vad de tycker att vi ska göra och vad det viktigaste vi kan göra är svarar de: Ta bort vårdnadsbidraget! Det gynnar inte de här barnen.

Anf. 110 Statsrådet NYAMKO SABUNI (FP) replik:

Herr talman! Jag visste inte att Socialdemokraterna upplevde det som onödigt att jag som ansvarig för förskolefrågor eller min statssekreterare kommer till utskottet för att diskutera sakfrågor. Det får ni meddela i så fall, för jag kommer till utskottet så fort jag blir kallad. I det här fallet kanske vi kallade in oss själva därför att det var en viktig fråga att diskutera inför betänkandet.

Håkan Bergman säger att vi behöver föra seriösa diskussioner. Det var ju precis det vi försökte göra när vi kom till utskottet! Det seriösa var faktiskt att påpeka att vi har en ny lag på plats. Vi lovade att återkomma med uppföljning av lagen. Vi lovade att hitta på en lösning – gärna tillsammans – i den mån det visar sig att lagen inte fungerar och att det finns problem. Det var vad vi sade i denna kammare för inte så länge sedan. Men för att vinna billiga politiska poäng vill ni hasta in i detta.

Håkan Bergman! Hur mycket är detta stimulansbidrag på? Låt mig veta det! Vilka är det som ska få bidraget? Är det alla barn vars ena för-

älder jobbar natt, kvällstid eller vad det nu är? Vilka är det? Det skulle jag vilja få svar på från oppositionen, och det finns inget svar. Vilken kunskap har ni för att lägga fram denna typ av skrivningar som inte betyder någonting? Det skapar snarare bara problem för kommunerna, för föräldrarna och i det här fallet också för regeringen. Vi kommer att få hantera detta. Det är inga problem; det får vi försöka göra.

Men jag vill ändå säga att samtalet i denna kammare gick så att vi återkommer när vi har kunskap. Jag har försökt hålla det jag lovade. Oppositionen gör annorlunda nu, och det är beklagligt.
(Applåder)

Anf. 111 AGNETA LUTTROPP (MP) replik:

Herr talman! Jag vet inte riktigt var jag ska börja, men jag tror att jag börjar med begreppet ”rätt till”, som tydligen stör eller oroar.

Jag vill bara lugna ned Alliansen; vi har detta redan i dag i skollagen. Till exempel har alla barn rätt till särskola. Det finns inte barn med utvecklingsstörning i varenda kommun. Det är klart att man då inte öppnar en särskola med personal som har denna utbildning. Jag tycker att man inte behöver ha mer än sunt förnuft för att förstå det. Och självfallet är det här samma sak! I en kommun där man inte efterfrågar detta finns det ingen anledning att öppna sådan verksamhet. Det är precis samma text som vi har när det gäller barns rätt till särskola, som sagt. Det står ingensans att det ska finnas i 290 kommuner i landet.

En annan sak som hör till detta är att Skolverket har frågat kommunerna om huruvida de skulle göra någon ändring när det gäller omsorg på obekväma arbetstid. 97 procent av kommunerna svarade nej, det vill säga att 3 procent svarade ja. När man då fortsatte att fråga vad ändringen skulle innebära svarade 16 procent en ökning av antalet platser och 16 procent svarade en minskning.

Det är det här som i alla fall min oro gäller: Vad gör man när man som förälder ändå inte får den plats som ni så självklart uttrycker att man får om man vill? Om det vore så skulle vi inte stå här, för då skulle problemet redan vara löst.

Anf. 112 Statsrådet NYAMKO SABUNI (FP) replik:

Herr talman! Jag börjar med det sista. Nej, lagen säger inte: Vill man så får man. Det kan inte vara så att bara för att en förälder jobbar obekväma arbetstid ska inte den andra föräldern ta sitt ansvar. Så är det inte. Det är därför vi gör en individuell bedömning. Det ska handla om att hushållet och familjen inte kan lösa detta på annat sätt. Det är också det bästa sättet att hushålla med resurser och att se till att den allmänna förskolan håller den kvalitet som den håller. Sedan kan man som sagt alltid behöva tillsyn. Men det är inte fråga om att bara för att ett barns mamma jobbar natt ska inte pappan ta det ansvar som det innebär att vara förälder.

Jag förstår fortfarande inte denna oro för att kommuner säger att de inte kommer att förändra, att de kommer att förändra uppåt eller att de kommer att förändra nedåt. Låt oss gå tillbaka till det exempel som här gavs om särskolan. Om kommunen säger att den inte kommer att förändra eftersom det inte finns några barn med utvecklingsstörning i kom-

munen – vad är då problemet? Ska man starta de här särskolorna? Är det rätt svar att vilja starta fast behoven inte finns?

Jag vill fortfarande veta vilka det är som har behov men som inte får dem tillgodosedda, och det är vad man i denna kartläggning ska ta reda på, inte vilka kommuner som avser att utöka eller minska. För det är bara de som vet vilka behov som finns. Är det så att de läser av att det inte kommer att finnas flera barn som behöver nattomsorg är det väl rätt av kommunen att minska på den verksamheten och lägga pengar på någonting annat. Och tycker man att det ser ut att behövas är det rätt att göra tvärtom.

Men jag tycker inte att man bara ska ställa frågan om de kommer att minska eller höja och sedan inte förstå om det finns folk som behöver det eller inte. Det tycker inte jag är det svar som vi behöver för att utforma politik på bästa sätt.

Anf. 113 AGNETA LUTTROPP (MP) replik:

Herr talman! Svaret är ändå – annars skulle det inte finnas domar – att det finns föräldrar som inte har fått möjlighet att ha sitt barn i omsorg på obekvämt arbetstid.

Dessutom ingår det i själva motionen att ta reda på en hel del av det statsrådet efterfrågar. Vi säger inte att vi ska göra det här i blindo, utan det är klart att det behövs en grundkunskap. Men jag tycker inte att man ska beskriva det som att det inte är några problem. Det stämmer inte. Jag säger fortfarande: Var det inga problem skulle vi inte behöva stå här.

Men jag vill ta upp en helt annan fråga, eftersom jag har en hel minut kvar. Jag undrar om det här också kan bli, eller möjligen är, en kompromiss, om statsrådet tycker att det är viktigt med utbildad personal i förskoleverksamheten. Då menar jag inte bara förskolan utan förskoleverksamheten. Jag undrar med anledning av det som har sagts tidigare här, att det på något sätt inte är det centrala. Ändå har vi alla verkligen lovordat förskolan. Och den största delen i att förskolan fungerar så bra som den gör hänger ju ihop med den utbildning och den erfarenhet som personalen har. Därför blir jag lite orolig när jag från Alliansen hör att man kan ha en verksamhet utan att ha en pedagogisk bakgrund.

Anf. 114 Statsrådet NYAMKO SABUNI (FP) replik:

Herr talman! Jag vet inte om jag ska tolka Agneta Luttröpp som att oppositionen tycker så här: Ja, vi vill ha stimulanspeng, men den får vänta tills vi har kunskap, så att vi vet hur den ska användas.

Om det är så är det inga problem. Vi får ju kunskap nästa år. Det var det som var grejen. Om det är så jag ska tyda de texter som finns i betänkandet finns det egentligen inte så mycket att diskutera här. För, återigen, det är ingen som ifrågasätter att vi behöver lösa ett problem då det finns. Det är beroende av hur stor omfattning det är. Just nu vet vi bara inte det. Vi vet inte omfattningen av problemet. Vi vet inte hur stor stimulanspeng ska vara. Vi vet inte hur den ska fördelas, till vilka.

Det är bara det som är problemet. Är det så att vi kan vänta tills vi har kunskapen? Det är precis det som jag står här och vädjar om att vi ska göra.

Jag säger inte att det inte finns problem. Det kan finnas problem. Jag vill bara ta reda på vilket omfång det är. Och hur är bästa sättet att lösa det?

Till sist är det viktigt med utbildad personal inom omsorgsverksamhet, förskoleverksamhet. Vi tycker det. Och lagstiftningen säger att barn ska ha tillgång till pedagogiska inslag, som man antingen köper in eller får med hjälp av öppna förskolor, i de verksamheter där man inte själv har personal som är utbildad men personal som har erfarenhet av att arbeta med barn till exempel.

Sedan är det kommunerna, som huvudmän, som följer upp verksamheten. Tycker man inte att den håller kvalitet och kan bevisa att den inte håller kvalitet – för kvalitet är viktigt oavsett omsorgsform – har man rätt att lägga ned eller stoppa utbetalningar till denna verksamhet.

Lagen är ganska tydlig, och kommunerna, som huvudmän, är de som måste sköta det här med tillsyn och också avgöra vilka verksamheter som ska tillåtas och inte.

Anf. 115 RICHARD JOMSHOF (SD):

Herr talman! Jag har ett par frågor som jag vill ställa till Rossana Dinamarca, för jag får inte riktigt ihop vad hon säger.

Rossana Dinamarca säger att föräldrar med vårdnadsbidrag förvägrar sina barn pedagogisk verksamhet. Om det nu är så att en förälder som går hemma och får vårdnadsbidrag förvägrar barnen någonting, i det här fallet pedagogisk verksamhet, måste det innebära att föräldrar som är hemma med sina barn utan pengar också förvägrar sina barn någonting, alltså pedagogisk verksamhet.

Jag kan bara tolka det som att föräldrar som är med sina barn i så fall gör något dåligt, för det är ju hemskt om föräldrarna förvägrar barnen något. Jag tycker att det är en väldigt konstig syn på föräldraskap.

Om det nu är så att föräldrarna gör detta, förvägrar barnen någonting, pedagogisk verksamhet, undrar jag: Innebär det att staten ska gå in och se till att de här barnen får detta? Och från vilken ålder då? När ska barnen få den här pedagogiska verksamheten, som föräldrarna så taskigt förvägrar sina barn? Är det från ett års ålder? Är det från två års ålder? Det skulle jag gärna vilja veta. Jag förstår inte. Du får hemskt gärna förklara.

Låt oss säga att föräldrar vill vara hemma med sina barn! Det är deras högsta önskan. Det kan vara båda föräldrarna. Det kan vara en. Men de har inte råd att vara hemma med sitt barn eller sina barn. Är det inte bra om samhället ger föräldrarna denna möjlighet att vara hemma med barnen, om det är deras högsta önskan? De är kanske tvungna att gå till ett arbete. Det handlar kanske om ett halvår eller ett år extra innan barnen sätts i förskola. Det är ju oerhört positivt om samhället ger dem denna möjlighet. Men jag får inte ihop det. Hur kan det vara något dåligt? Du får hemskt gärna förklara.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 23 maj.)

Anf. 116 IBRAHIM BAYLAN (S):

Herr talman! Naturligtvis står vi bakom alla våra yrkanden, men för tids vinnande kommer jag bara att yrka bifall till reservation 43, under punkt 34, som Socialdemokraterna naturligtvis står bakom.

Herr talman! I början av detta år kom det ett tackkort från en av de större hamburgerkedjorna i Sverige. Med detta tackkort fanns också ett presentkort på 100 kronor som man som ledamot kunde använda om man så ville.

Tackkortet handlade om den största satsningen i regeringens budget, nämligen sänkningen av restaurangmomsen, en sänkning som kostar skattebetalarna ungefär 5 ½ miljard kronor.

Det är 5 ½ miljard kronor som naturligtvis skulle kunna användas till något helt annat. Socialdemokraterna har för att markera just detta valt att använda större delen av de pengarna till att investera i utbildning och skola. Vi tror nämligen att det ger mer för Sverige, för Sveriges medborgare och för Sveriges framtid att investera i skolan framför billiga hamburgerkedjor.

Målet för vårt land måste ju vara att ha en skola som håller världsklass. Det handlar om att hålla världsklass i den meningen att alla barn får nå upp till sin fulla potential, att alla barn får lyckas och kan göra sina egna livsval. Det är centralt för att kunna frigöra människor och se till att barnen kan förverkliga sina drömmar, det de själva längtar efter.

Men det är också centralt för vårt land. För vad ska Sverige leva av i framtiden om det inte handlar om att konkurrera med andra länder i en global hård konkurrens med kunskap och kompetens?

Ja, om inte Sverige lyckas ta sig i kragen och se till att vi håller en hög nivå på utbildning och forskning, när det gäller våra unga, och utveckling och innovation återstår egentligen bara en väg, och det är att konkurrera med låga löner och sämre villkor. Den typen av lockrop har ju hörts på sistone från en del borgerliga partier. Det har ibland handlat om ungdomar. Ibland har det handlat om alla. Det är någonting som vi från Socialdemokraterna starkt motsätter oss. Vi tror nämligen inte att det är en bra väg framåt för vårt land. Vi tror i stället att det är väldigt centralt att vi investerar i vårt utbildningssystem och inte minst i den grundskola som är ämnet för denna debatt.

Varje dag möter över en miljon elever engagerade och kompetenta lärare och rektorer i våra skolor. De gör utifrån de förutsättningar de får sitt bästa för att se till att eleverna uppfyller de mål som vi i denna riksdag har satt upp för det svenska skolväsendet. Det finns anledning att framhålla och på många sätt hylla många av de lärare och rektorer som gör heroiska insatser. Det är inte alltför ofta de får höra det i debatten. Det är tyvärr alltför ofta bara det negativa som kommer fram. Jag vill därför passa på att tacka alla lärare och rektorer som gör en ordentlig insats och sitt yttersta utifrån de förutsättningar de får utifrån den politik som förs i detta land.

Även om det görs många bra insatser har vi tyvärr sett försämrade skolresultat under en 15-årsperiod. Trots ett väldigt högt tonläge från den dåvarande oppositionen och den nuvarande regeringen kan man konstatera att resultaten har fortsatt att försämrats i en allt raskare takt, och de senaste fem åren har det bara gått utför. Det senaste läsåret var det ungefär 13 500 elever som lämnade den svenska grundskolan utan att kunna välja ett nationellt program på gymnasiet.

Vi har alltså allt sämre kunskapsresultat. Detta kombineras också med att det är allt större skillnader i den svenska skolan. Likvärdigheten håller på att försämrats. Det blir allt lättare att kunna förutse hur det ska gå för en elev som börjar i förskoleklass i höst bara genom att titta på föräldrarnas utbildningsbakgrund.

Detta, herr talman, är en av de största utmaningarna vårt land och denna riksdag står inför. Lyckas vi inte vända denna utveckling kommer många andra av våra ambitioner för vårt land och för de människor som bor här att bli svårare att nå och kan till och med gå om intet.

Därför vill vi socialdemokrater investera i det svenska utbildningsväsendet och prioritera det framför meningslösa skattesänkningar som kanske gör hamburgaren några kronor billigare men som inte leder till så mycket utveckling av vårt land. Vi vill investera i lärarna, för det är trots allt en av de viktigaste faktorerna för hur eleverna lyckas. Det visar såväl nationell som internationell forskning. Det ska handla om utveckling, fortbildning och karriärmöjligheter. Det ska handla om tillgång till de senaste kunskapsrönen i form av handfast forskning, och därför föreslår också Socialdemokraterna att vi ska inrätta ett forskningsinstitut för lärande i vårt land. Det behövs för att ge lärarna ännu bättre villkor och verktyg.

Vi vill också investera i rektorerna så att de kan ägna sig åt det som är huvuduppgiften, nämligen det pedagogiska ledarskapet. Vi vet av nationell och internationell forskning att detta är en central punkt, men rektorer i Sverige har alldeles för lite tid för det pedagogiska ledarskapet.

Det ska också vara möjligt för rektorer som lyckas att kunna utvecklas i sitt ledarskap, till exempel bli utvecklingsledare, och det ska även löna sig i form av villkor, löner och annat.

Herr talman! Vi vill också investera i likvärdigheten i den svenska skolan. Vi vill att resurser fördelas efter behov och att man tar hänsyn till vilken startpunkt eleverna har. Vi vill ha en skola som präglas av sammanhållning och inte av den utveckling som vi ser som går mer mot sortering.

Vi står inför stora utmaningar. I mycket av den politiska retoriken låter det som att det är avgrunds djupa skillnader. Ibland är det det. Ibland är det det inte. Kring många av de punkter jag nu har talat om finns en stor samstämmighet. Kanske skulle vi i den här kammaren ta oss i kragen på de punkter där vi ändå ligger nära varandra och lämna långsiktiga besked till Sveriges lärare. I frågan om kvaliteten i undervisningen står vi nära varandra. När det handlar om ledarskapet i skolan står vi nära varandra.

När det handlar om likvärdigheten och synen på den står vi inte lika nära varandra. Där kan och ska vi naturligtvis ha en ordentlig politisk debatt. Vi står för en skola som ska vara sammanhållen, där vi har blandade elevgrupper. Då måste också systemet göras om. I retoriken låter

det som att den borgerliga regeringen också är för detta, men hittills har man röstat ned alla förslag som innebär att man tar hänsyn till elevernas förutsättningar och vill göra något åt de allt större skillnaderna.

Herr talman! Jag ska avsluta mitt anförande med att säga: Låt oss över blockgränsen diskutera frågor som handlar om läraryrkets utveckling och om det pedagogiska ledarskapet! Låt oss också ta debatten om de frågor där vi inte är överens som handlar om sortering eller sammanhållning och om att möjliggöra en bättre utveckling när det gäller jämlikhet och likvärdighet i den svenska skolan och inte det som vi nu ser – en skola som dras alltmer isär.

Jag hoppas innerligt att vi kan få ett skifte i den politik som förs så att nästa tackkort vi får för en investering och en satsning som den svenska riksdagen har gjort är ett tackkort från Sveriges skolor för att vi har investerat i den svenska skolan och inte som under nuvarande regering, tackkort från hamburgerkedjor för att vi har sett till att de får 5 ½ miljard mer i form av momssänkningar som inte gynnar vår nation som det hade gjort om vi hade satsat på skola, utbildning, innovation och forskning i vårt land.

(Applåder)

Anf. 117 ESABELLE DINGIZIAN (MP):

Herr talman! I förra veckan nåddes vi av två rapporter som visade att den svenska skolan blir alltmer segregerad. Segregationen är en kunskapssegregation som består i att vissa klassrum presterar mycket bättre än andra klassrum. Det handlar inte om att vissa elever går i andra skolor än andra elever. Låt oss aldrig skylla eleverna för skolans tillkortakommande! Alla skolor kan vara framgångsrika skolor – om de får rätt förutsättningar.

I min hemkommun Botkyrka, som styrs av en rödgrön majoritet, har genomsnittsbetyget stigit från 185 poäng 1999 till 201 poäng förra våren. Andelen niondeklassare som är behöriga till gymnasiet ligger på 82 procent i snitt, detta trots att förutsättningarna inte alltid är de bästa hos alla elever.

Men det visar att det går. Det visar också att det inte finns några genvägar till en bättre skola.

Herr talman! Miljöpartiet har en rad åtgärder som skulle kunna bidra till en bättre skola för att möta varje ung människa utifrån deras förutsättningar. Precis som Botkyrka visat är språket en nyckel. Satsningar på modersmålsundervisning, tvåspråkig undervisning och lässtrategier i alla årskurser möjliggör för fler att hänga med i skolan. Språket behöver inte vara en orsak till att man halkar efter, tvärtom. Det bör vara en resurs i lärandet.

I det betänkande som vi har att debattera i dag har Miljöpartiet en del reservationer som gäller just språkinsatser i skolan. Vi har också reservationer gällande den allt viktigare elevhälsan.

Men jag tänkte prata om två reservationer, en om studie- och yrkesvägledning och en om praktisk arbetslivsorientering som Alliansen också väljer att avslå.

Miljöpartiet anser att det är viktigt att eleverna ges förutsättningar att göra väl underbyggda val till gymnasiet. Det skulle bidra till en mer motiverad skolgång och färre avhopp från gymnasiet.

Elever ställs inför allt fler val i skolan i dag. Studie- och yrkesvägledning spelar därför en stor roll för att rätt förutsättningar ska ges i val av enskilda kurser, framtida utbildning eller yrkesval. För att minska avhopp i gymnasiet kommer en förstärkning att vara viktig, inte bara i gymnasiet utan också i grundskolan.

Den nya skollagen har förtydligat kravet på studie- och yrkesvägledning för huvudmännen. Bra, men vi vill satsa på en utveckling av yrket för att förbättra förutsättningarna att utveckla verksamheten. Det ger fler elever förutsättningar att göra kloka val och få ut mer av sin skolgång.

Vi vill se en översyn och en uppdatering av de allmänna råden för studie- och yrkesvägledning och ett stimulansbidrag för att implementera och följa upp dessa. Det har vi avsatt pengar för i vår budget.

En meningsfull och hanterbar kunskapsskola förutsätter en studie- och yrkesvägledning av högsta klass. De senaste tio åren har dock väldigt lite hänt. I grundskolan går det två studie- och yrkesvägledare på tusen elever. Bara några fler än hälften av dem är utbildade till detta. Det ger ingen god grund för kvaliteten.

I gymnasiet ser vi samma mönster. Två studie- och yrkesvägledare per tusen elever. Några fler har en utbildning i yrket. Det håller inte. Här behöver göras insatser. Miljöpartiet efterlyser handling från regeringens sida.

Det är bra att det finns en skärpning i skollagen, men det räcker inte. Regeringen säger sig vara orolig över de allt fler avhopp i gymnasiet. Men i stället för att göra insatser för att fler ska göra kloka val och sedan fullfölja sin utbildning vill regeringen och utbildningsministern sänka kraven och ge dem som är trötta och slutar ett diplom ändå. Så mycket för kunskapsskolan! Gäller inte den för alla barn?

Herr talman! Något annat som är viktigt för en meningsfull skola är den praktiska arbetslivsorienteringen. Den behöver utvecklas.

Den praktiska arbetslivsorienteringen inom skolan syftar till att ge eleverna kontakt med arbetslivet. Till och med 1994 reglerades formerna för arbetslivsorientering i grundskolan i läroplanen. I dagens målstyrda skola anges i 2011 års läroplan för grundskolan att skolans mål är att varje elev ska ha inblick i närsamhället och dess arbets- och föreningsliv. Låg mig säga att det är långt kvar innan vi når det målet.

Kommuner som slutat med prao för elever i grundskolan hänvisar till att det är svårt att få fram praoplatser. Allt tyder på att det har sin orsak i att skolan inte prioriterar praoverksamheten snarare än ett bristande intresse från arbetsgivarna. Skolan bör i samarbete med arbetsgivarnas organisationer utveckla och inte avveckla den praktiska arbetslivsorienteringen.

Vi behöver göra mycket mer för att stärka kopplingen mellan arbetsmarknaden och skolan. Vi behöver göra det långt innan eleverna hoppar av eller kommer ut med mössa i handen men med ofullständiga betyg från gymnasiet.

Man kan tycka att det är i linje med både arbetslinjen och läroplanen. Riksdagsledamoten Anton Abele har till min glädje motionerat om det här. I den här frågan önskar jag att hans parti lyssnade lite mer på honom. Men nej, regeringspartiet vill annorlunda och ser inte den kopplingen. Det beklagar jag.

Jag står naturligtvis bakom alla våra yrkanden, herr talman, men för tids vinnande yrkar jag bifall till endast reservationerna 15 och 47.

I detta anförande instämde Ann-Louise Hansson (MP).

Anf. 118 RICHARD JOMSHOF (SD):

Herr talman! Jag måste säga att jag fortfarande är förvånad över att jag faktiskt inte fick svar från Rossana Dinamarca på mina direkta frågor. Nu är hon inte ens i församlingen. Jag vet inte om det är brukligt, men när man ändå deltar i debatten och någon ställer en fråga försöker man också ge ett svar. Jag tycker till och med att det är ohyfsat.

Nåväl, i SVT-reportaget *De ojämlika skolorna* från den 4 maj konstaterades att skolorna har blivit alltmer ojämlika. Jag vet inte för vilken gång i ordningen vi hör detta. Skolminister Jan Björklund intygar att så är det. Han konstaterar också att det är ett misslyckande och att det innebär en stor utmaning för Sverige.

Det är så det brukar låta när vi diskuterar svensk skola. Vad som där-
emot förvånar är när Björklund också säger att de ojämlika skolorna framför allt är ett resultat av invandringen. Han konstaterar att många invandrarbarn kommer från länder där det ”knappt finns skolsystem”. Han säger också att det är ”mer svårjobb” i skolorna som tar emot dessa barn. Så är det. Det är bra att han erkänner det, för kanske kan man då också göra någonting åt problemet.

Jag måste säga att jag ändå är förvånad att höra Björklund säga något sådant. Jag har själv påpekat detta i den här talarstolen vid ett par tillfällen och har kritiserats av just Björklund för att jag har sagt det. Därför är det så klart befriande att han säger någonting som jag har påstått, för så är det. Man kan tycka vad man vill, men de senaste decenniernas massinvandringspolitik och mångkulturalistiska utgångspunkt har skapat ett splittrat och segregerat samhälle. Det är klart att det även slår igenom i den svenska skolan. Jag påstår inte att det är bra, tvärtom. Men inget blir bättre av att vi förnekar eller blundar för verkligheten.

Kan då allt skyllas på just invandringspolitiken? Nej, det kan det inte. Det påstår jag inte heller. Det är ingen slump att skillnaderna har ökat sedan början av 90-talet när det genomfördes flera stora reformer, framför allt kommunaliseringen men också det fria skolvalet och friskole-reformen.

Vad gäller det fria skolvalet innebär det att man inte bara ger en elev och en förälder möjlighet att välja skola. Man ger också en möjlighet att välja bort. Så är det. Jag hävdar att den politik, det vill säga den invandringspolitik vi har har förstärkt viljan att välja bort.

Jag vet inte om ni känner till det, men det har för något år sedan, tror jag att det var, gått en UR-dokumentär som hette *Världens bästa skitskola*. Den gick i fyra delar. Det var en väldigt bra dokumentär. I ett av de avsnitten kan man se hur svenska föräldrar i Malmö inte bara väljer skola till sina barn utan de väljer också bort – i det här fallet en invandrat skola. Det framgår med tydlighet att de här föräldrarna inte över huvud taget är intresserade av någon sorts integration. Man ser den skola det handlar om som en problemskola. Där ska barnen inte gå. Man väljer bort snarare än att man väljer något annat. Det är så jag tolkar det.

Då kan man diskutera om föräldrarna gör fel. Nej, jag tycker inte att de gör det. Jag hävdar att det är en helt naturlig reaktion. Man vill så klart bara sina barns bästa. Skulden ska inte läggas på föräldrarna i det här fallet utan jag menar att skulden ska läggas på de politiker som har skapat den här situationen.

Även om det är så att det fria skolvalet har bidragit till segregationen menar jag att det är omöjligt att gå tillbaka till det system som vi hade innan, då man gick i den skola där man bodde. Även då hade vi någon form av val, kan man säga. De som hade möjlighet att flytta någonstans där det fanns en bra skola kunde också göra det, medan de som var tvungna att bo på ett visst ställe därför att de kanske hade det dåligt ekonomiskt var tvungna att ta den skola som fanns just där.

Det fria skolvalet innebär ändå, menar jag, fler fördelar än det innebär nackdelar. Jag ser inte hur vi kan återgå till det system vi hade innan, även om det så klart också finns nackdelar. Det finns ingenting som bara är bra eller bara dåligt. Det finns ofta både och.

För att åtgärda den ojämlika skola som vi ändå har fått, och det verkar som om det också blir värre för varje år som går, menar jag framför allt, det har jag sagt många gånger, det är ingen hemlighet, att skolan ska förstatligas. Jag hävdar att det är den viktigaste åtgärden, förutom så klart att förändra invandringspolitiken. Det är ingen hemlighet att vi tycker det också. Då får vi en helt annan kontroll över resurserna. Då kan staten på ett annat sätt styra resurserna dit där de behövs. I dag är det tyvärr så att en kommun som har det väldigt dåligt ekonomiskt sett ofta är tvungen att skära där det finns pengar. Då skär man också i skolan så klart. Där finns ofta pengar att hämta, tyvärr.

Däremot menar jag att friskolereformen ska ses över. Vi måste se över den reformen. Även om vi i grund och botten är positiva till friskolan som idé – det har jag också konstaterat flera gånger – menar vi att den har gått för långt. Jag vill än en gång påpeka att när man lanserade friskolereformen var tanken att ”föräldrakooperativ, speciella ämnesprofiler eller nedläggningshotade glesbygdsskolor” skulle få en chans under ett annat huvudmannaskap.

Det är en väldigt sund syn på friskolan som vi delar, absolut. Men så är det inte i dag. I dag är allmän inriktning den absolut vanligaste formen. Friskolorna är så pass många i flera kommuner, till exempel i min egen hemkommun, att de faktiskt hotar helheten. De slår sönder helheten. Det har till och med gått så långt att alla partier, samtliga parter från vänster till höger säger nej till friskoleetableringar. Då måste man från statens sida fundera på om man kanske ska dra i handbromsen och ta sig en allvarlig funderare på att åtgärda det här.

Det handlar inte om att vara för eller mot friskolor utan det handlar om att hitta en bra balans. Jag vet att vår utskottsordförande – nu är hon tyvärr inte här – vid något tillfälle har...

(MARGARETA PÅLSSON (M): Jo, jag är här!)

Förlåt! Jag ber om ursäkt. Förlåt.

Ordföranden har vid något tillfälle sagt att vi skulle vara emot friskolor och därmed försökt placera oss på samma sida som Vänsterpartiet. Det känns lite fel. Vi är inte mot friskolor, och vi är definitivt inte på

samma sida som Vänsterpartiet i frågan. Men jag menar att vi måste få diskutera sakerna helt förutsättningslöst. Det är därför vi bland annat har stött utredningen, det vill säga att se över alla reformerna, se på fördelar och nackdelar, och utifrån de resultaten försöka agera och skapa en bra skola.

Det finns en rad nackdelar med friskolan. Det finns fördelar också. Jag har föredragit dem innan, och jag behöver inte föredra dem i dag. Allt är inte vare sig bra eller dåligt. Det är oftast en gråzon.

Vi måste återgå till friskolereformens ursprungliga intentioner, till exempel den variant man har valt i Finland. Den är bra. Friskolan breddar utbudet. Den tillför något som kanske saknas i den vanliga skolan. Det är så det ska vara. Den ska inte finnas till bara för att slå sönder helheten, vilket den tyvärr ibland gör. Det känns hårt. Jag har alltid varit en anhängare av friskolor. Det känns hårt att behöva erkänna att det jag alltid har varit för faktiskt också innebär nackdelar. Så är det.

Björklund menar att kommunerna måste fördela resurserna anorlunda. Han menar att skolor med låga resultat och många invandrarelever måste få mycket mer resurser än andra skolor. Mer resurser i dessa skolor betyder, enligt Björklund, att de kan ha fler lärare och högre löner för lärarna. Det betyder också, menar han, att man kan locka till sig de duktigaste lärarna. Han säger också att han vill lägga om skolsystemet för dessa elever. Om jag har tolkat honom rätt ska det komma ett förslag före sommaren. Jag ser faktiskt fram emot förslaget, och jag ser definitivt fram emot debatten.

Jag ställer mig en fråga med tanke på vad Björklund säger: Om det inte finns kommunala resurser att ta av, vad händer då? Ingen ska inbilla mig att kommunerna kan öppna skattkistor och sedan ösa ur ett överflöd. Så är det inte. I stället kanske kommunerna tvingas till ytterligare besparingar inom andra områden för att en satsning på skolan ska vara möjlig. Det är inte en hållbar lösning.

Då är vi åter tillbaka till att förstatliga skolan. Det vet jag att Folkpartiet vill.

Om det kommer ett klart förslag, vilket jag förstod det som när Björklund uttalade sig i reportaget, ska det bli intressant att läsa det och debatera det.

Låt mig sammanfatta. Förstatliga skolan – viktigt. Se över friskolesystemet – jätteviktigt. Ändra invandringspolitiken – definitivt jätteviktigt. Jag menar att allt annat är ett stort svek mot våra barn och ungdomar oavsett ursprung.

Jag vill avsluta med att yrka bifall till följande reservationer – de är några, det kommer att bli en del omröstningar, tyvärr: 7, 9, 10, 19, 22, 27, 29, 32, 45, 48 och 52.

Jag vill passa på att gratulera utskottsordföranden. Jag fick reda på först i efterhand vad det handlade om. Grattis!

Anf. 119 ROSSANA DINAMARCA (V):

Herr talman! Skillnaderna mellan kommuner och skolor har ökat – likvärdigheten och tanken om en skola för alla har kommit rejält på skam. Den privatiseringsvåg vi ser på skolans område är möjlig tack vare att Sverige har de mest generösa reglerna i världen. För Vänsterpartiet

går elevers rätt till kunskap före aktieägares rätt till vinst. Därför har vi en rad förslag på hur regelverket behöver förändras.

Många kommuner har uttryckt att det är ett problem att Skolverket, numera Skolinspektionen, mot kommunens vilja kan bevilja etableringen av en fristående skola, trots att det är kommunen som får stå för kostnaden. Vi ser en överetablering av skolor samtidigt som vi har ett sjunkande elevantal. När kommunens möjlighet att planera rubbas slår det hårt mot undervisningen eftersom resurserna äts upp av lokalkostnader. I en del kommuner har det dessutom fått konsekvensen att kommunala skolor tvingats läggas ned. Detta är inte rimligt, och därför vill vi ändra på den ordningen och ge kommunerna beslutanderätten.

Årliga granskningar av utbildningsföretagen visar på samlade vinster som numera omfattar miljarder kronor. Det är nya rekord varje år. Detta är möjligt eftersom vi i Sverige, till skillnad från våra grannländer, exempelvis inte har några regleringar av vilka driftsformer som får gälla, begränsningar av antal skolor som en huvudman får driva eller hur vinsterna ska användas.

Den här slappheten får eleverna betala för. Fristående skolor sparar pengar genom att inte ha behöriga lärare. Vinster skapas genom att barnen får äta i klassrummet eller möjligen får en matkupong på 20 spänn eftersom det saknas matsal och personal. Det finns inte tillräckligt med toaletter. Barn med funktionshinder kan avvisas. Skolorna tar in avgifter från föräldrarna, fast man kallar det frivilliga bidrag.

Effekterna av konkurrensen för de kommunala skolorna har blivit att man har skurit ned på elevhälsan, studie- och yrkesvägledning samt skolbiblioteken. Klasserna har blivit större och lärartätheten har minskat. Nödvändig upprustning av lokalerna prioriteras ned eller bort helt och hållet.

Det här är inte vägen till en likvärdig skola.

Jag sitter nu, tillsammans med några av er, med i den kommitté som ska se över frågan om vinster i fristående skolor. Dess värre visar inga övriga partier på något större mod att ta tag i den här frågan. Man försöker hitta kvalitetskriterier, som det heter, men detta visar sig vara ytterst svårt. För att komma åt problemet med lycksökare inom skolan måste vi attackera vinstintresset, och då kan vi inte tillåta att aktiebolag eller riskkapitalbolag driver skolor vars främsta syfte är att maximera vinster.

Herr talman! Kunskap är makt. Därför verkar vi i Vänsterpartiet för att alla barn i skolan ska ha samma möjligheter att skaffa sig kunskap och utvecklas efter sina egna förutsättningar och behov oavsett bakgrund. Det betyder inte att alla ska vara lika. Tvärtom! Olikheter måste få utrymme för att skolan ska bli en plats för mångfald och demokratisk samverkan mellan människor i ett jämlikt samhälle. Skolan spelar en central roll för att ge alla en grund att stå på och för att ge eleverna de redskap som behövs för att utvecklas i skolan, men också resten av livet.

Vänsterpartiet vill ha en skola där eleverna får det stöd och den stimulans som behövs för att ta emot, skaffa och söka kunskap. Kunskap är en demokratisk rättighet, inte en handelsvara. Vi vill därför ha en gemensamt finansierad och demokratiskt styrd skola där det är behoven som styr resurstilldelningen. I en likvärdig skola ges varje elev goda möjligheter att få sina behov tillgodosedda, och på så sätt kan alla elever nå målen.

Om den sociala bakgrunden inte ska slå igenom kan resurserna inte fördelas som i dag. Vi kan inte sätta samma pris på varje elev. Mer resurser måste gå till skolor och områden där behoven är stora.

Herr talman! Skillnaderna mellan olika skolors resultat har ökat dramatiskt – en fördubbling sedan slutet av 1990-talet. Betydelsen av vilken skola en elev går i har blivit avsevärt större. Det här är Skolverkets ord i den rapport man presenterade i förra veckan. Man pekar ut det fria skolvälet som en starkt bidragande orsak till den ökade orättvisan och segregationen – återigen ska tilläggas. Det är inte första gången som Skolverket visar på detta. För över ett år sedan beslutade den här riksdagen om att utreda de stora skolreformerna – kommunaliseringen, det fria skolvälet och fristående skolors etablering. Än har ingenting hänt. Det visar på en respektlöshet från regeringen mot de beslut som vi fattar här i riksdagen. Det visar också på en feghet i att ta tag i det som faktiskt är de stora problemen i svensk skola i dag.

Det man kallar frihet är bara en frihet som gäller vissa – de som har möjligheten att skjutsa sina barn till en annan skola eller har råd att köpa busskort så att barnen kan ta sig till skolan. För mig handlar frihet om att alla elever ska ha rätt till en bra skola som ger alla rätten att nå målen. Inte en enda elev ska behöva gå i en skitskola.

Vi har en alltmer växande fattigdom bland barn. Den senaste rapporten från Rädda Barnen visar på ett trenderbrott. Nära en kvarts miljon barn i Sverige lever i fattigdom. Det är 28 000 fler barn än förra året.

Min son går i ettan, och han har 21 klasskamrater. Enligt statistiken innebär det att tre av hans kompisar i klassen är fattiga. Det är inte fråga om att de inte äger det senaste Nintendo DS eller saknar en stor platt-tv. Det handlar om barn som inte har mat att äta i slutet på månaden eller som fryser på rasten för att de inte har ordentliga vinterkläder. Det handlar om barn som får sitta vid sidan om rinken och titta på när klasskompisarna åker skridskor därför att föräldrarna inte har råd att köpa skridskor.

Majblomman har återigen kommit med sin årliga rapport, och den visar år efter år hur fattiga barns situation ser ut. Det är barn som saknar glasögon fast de behöver, barn som blir sjuka varje gång det görs en utflykt som kostar en slant, barn som hittar på historier om saker som de aldrig har gjort för att de skäms när klasskompisarna berättar om Gröna Lund, Gotland eller Gran Canaria.

Jag har vid ett antal tillfällen debatterat den här frågan med utbildningsministern. Vid det senaste tillfället sade han: Ska det vara förbjudet att steka pannkakor till barnens matsäck? För oss här är det inget problem med dessa så kallade obetydliga kostnader, men för de tre barnen i min sons klass kan det betyda att de är "sjuka" på utflyktsdagen eller att de "glömmer" matsäcken. Regeringen har med den nya skollagen öppnat för att införa avgifter i skolan. Jag hade hellre sett en skärpning i likhet med Majblommans krav. Skolan ska vara avgiftsfri – inga dolda avgifter.

Avslutningsvis, herr talman, vill jag säga något om fritidshemmen.

I tisdags var det fritidshemmens dag. Antalet barn i fritidshemsgrupper ökar dramatiskt, och det är någonting man kan säga varje år: Ökningen är dramatisk. Det har varit så de senaste 20 åren. Jag har besökt fritidshem där gruppstorlekarna är alltifrån 50 till över 100 barn. Dessutom är lokalerna underdimensionerade. Den här arbetsmiljön är helt oacceptabel, både för barnen och för fritidspedagogerna. Det måste göras tydli-

gare att det krävs vissa förutsättningar för att verksamheten ska hålla en godtagbar kvalitet. Om inte staten tar initiativet är chansen liten att det någonsin kommer att bli bättre för barnen på fritidshemmen.

Därför vill Vänsterpartiet införa ett statligt stöd på 4,5 miljarder kronor för att anställa fler i fritidshemmen och minska barngrupperna. Det innebär en bättre arbetsmiljö för både anställda och barn. Möjligheten att bedriva en meningsfull verksamhet förbättras också, vilket är bra för barnens lärande och utveckling.

Det är beklämmande att vi har en regering som inte ser fritidshemmens betydelse men inte heller fritidspedagogernas kompetens. De står utanför lärarlegitimationen, och i och med den nya behörighetsförordningen är det inte längre de som ska ansvara för den verksamhet som de har kompetens och utbildning för. Jag är väldigt glad över att man nu hör hur rösterna höjs och stärks bland fritidspedagoger, och jag hoppas att det ska kunna bidra till en reell förändring.

Därmed vill jag yrka bifall till reservationerna 4 och 55.

Anf. 120 MARGARETA PÅLSSON (M):

Herr talman! Alla Sveriges elever har inte samma möjlighet att lyckas i skolan. Resultatet beror alltför mycket på vilken skola de går i.

Skolverkets rapport i förra veckan belyser på ett kusligt sätt betydelsen av ett aktivt skolval och därigenom vikten av kamrateffekter och höga förväntningar. Det spelar större roll i dag än för 20 år sedan vilken skola eleverna går i. Vi moderater vill att alla elever ska ha möjlighet att nå sin fulla potential oavsett var de bor, vilka föräldrar de har eller vilken skola de går i.

Utlandsfödda elever presterar sämre än tidigare, och det beror på att de invandrar i allt högre ålder och ofta numera kommer från länder som har ringa eller ingen skolgång. Kommer eleven till Sverige i åttan eller nian blir det naturligtvis nästan omöjligt att nå målen under tiden i grundskolan. Däremot är det fortfarande så att barn som kommer till Sverige före skolstarten presterar som kamrater som är födda i Sverige med utländsk bakgrund.

Ja, vad kan den undersökningen säga oss politiker? Jo, att det fria skolvalet måste bestå – allt annat är feltänkt. Om vi tog bort det skulle barnen och eleverna fastna i boendesegregationens skolor utan möjlighet att ta sig därifrån. Det fria skolvalets kritiker hävdar att det skadar likvärdigheten då studiemotiverade elever lämnar skolor med bristande kvalitet. Men det grundläggande problemet är ju inte att elever väljer bort skolor med bristande kvalitet. Problemet som vi måste ta itu med är att det finns skolor där kvaliteten brister. Man kan aldrig skapa en långsiktigt hållbar likvärdighet i skolan genom att begränsa elevernas rättigheter, utan det är endast genom att lyfta upp kvalitetsnivån i lågpresterande skolor som vi kan uppnå en riktig likvärdighet i vårt utbildningssystem.

De stora och viktiga reformer som vi just nu genomför har ännu inte påverkat resultaten i rapporten. Ny skollag, nya läroplaner, nya kursplaner med tydligare kunskapsmål kommer att få stor betydelse för ökad likvärdighet, och särskilt för elever med svagare kunskaper och studieresultat.

Skollagen – vår nya skollag – betonar skolans kompensatoriska uppdrag, men huvudmännen måste också ta sitt ansvar för att fördela resurserna på ett mer rättvist sätt.

På uppdrag av regeringen genomförde Skolverket 2011 en undersökning av just resursfördelningen i de 50 mest segregerade kommunerna. Jag måste säga att jag skäms på våra kollegers vägnar ute i kommunerna. Hur resonerar de egentligen? I 25 procent av dessa kommuner togs ingen hänsyn till socioekonomiska skillnader när skolorna lade ut skolpengen. Vi har alla en mission att fylla på detta område. Information och kunskapsöverföring till våra partikamrater i kommunerna är absolut nödvändig.

Men rapporten från Skolverket pekar också på vikten av höga förväntningar på eleverna. Det har sedan länge Lennart Grosin och Trevor Dolan lärt oss, och praktiskt utfört har jag sett det bland annat i Nossebro. Vad politiker och tjänstemän kan göra i Nossebro kan också alla andra göra!

I Sverige finns stora skillnader i resultaten mellan kommunerna, mellan skolorna i kommunerna och mellan klasserna i skolorna. Vad säger detta oss? Jo, det säger betydelsen och vikten av bra lärare! Det är bra lärare som gör skillnad. Det är bra lärare som uträttar underverk. Som tidigare lärare kan jag vittna om att nyckeln till framgång finns i samspelet mellan elev och lärare. Vi måste få de lärare som ännu inte är så bra att bli bättre. Lärarlyft, ny lärarutbildning, mattelyft, läsa-skriva-räkna-satsning och karriärvägar har gjort nytta.

Men lärarna behöver också ständig kompetensutveckling, generellt och individuellt. Någon behöver förfina sina ämneskunskaper, någon behöver lära sig att motverka mobbning, och en tredje har problem med ordningen i klassen. Här har rektor ett stort ansvar för att se till att varje lärare får fortbildning efter behov.

Herr talman! Eleverna gör många felval i skolorna, till men för dem och för vår samhällsekonomi. Studie- och yrkesvägledningen måste bli bättre, komma in tidigare och finnas nära inom hela skolsystemet. Vi har för få vägledare, och de har inte alltid tillräcklig utbildning. Inte minst har jag det senaste året träffat på dem som trots att elever inte kan få högskolebehörighet när de går på de yrkesförberedande programmen i gymnasiet. Sådant duger inte! Vi har förtydligat kraven i skollagen, men jag är inte säker på att det räcker.

Herr talman! Om två år är det val igen, och då hoppas vi alla att partierna blir insläppta i skolan. Demokratiuppdraget består av tre delar: Eleverna ska utveckla kunskaper om demokrati, skolan ska verka i demokratiska arbetsformer, och den ska också fostra demokratiska samhällsmedborgare. Därför uppmanar vi, alla partier i utskottet, Sveriges skolledare att söka lösningar för att i möjligaste mån släppa in partier och ungdomsförbund i våra skolor.

Jag tror att svenska skolan är på rätt väg. Jag är övertygad om att de stora reformerna kommer att förbättra resultaten och likvärdigheten. Men vi är inte färdiga ännu, och vi kommer väl aldrig att bli färdiga. Nu måste vi dessutom till exempel se över den administrativa bördan för våra lärare. Jag är övertygad om att vi måste sätta in insatser i skolan tidigare och att vi måste få huvudmännen att sluta exkludera elever i möjligaste mån.

Slutligen, herr talman: Resultatet det senaste läsåret var generellt sett något bättre jämfört med föregående år. Det är något att glädja sig åt. Förhoppningsvis har nu resan mot bättre resultat i skolan börjat.

Med detta yrkar jag bifall till förslaget i betänkandet i dess helhet. (Applåder)

I detta anförande instämde Jan Ericson, Camilla Waltersson Grönvall och Oskar Öholm (alla M), Ulrika Carlsson i Skövde (C) samt Yvonne Andersson och Annika Eclund (båda KD).

Anf. 121 IBRAHIM BAYLAN (S) replik:

Herr talman! Jag ska börja med det som handlar om likvärdigheten och jämlikheten i den svenska skolan.

Vi vet genom nationell forskning, inte minst via Skolverkets försorg, men också genom internationell forskning, inte minst via OECD, att just sammanhållna skolor och ett sammanhållet skolsystem med blandade elevgrupper är inte bara en rättvisefråga utan också en fråga som handlar om kunskapsutvecklingen. Blandade grupper och sammanhållna system tenderar att leverera högre kunskapsresultat generellt sett, såväl för högpresterande elever som för lågpresterande.

Det har under många år utmärkt det svenska skolsystemet. På senare tid är det precis som flera talare har varit inne på: Vi ser att det går åt fel håll. Nu börjar situationen bli sådan att det är lika lätt i Sverige i dag att förutse hur det ska gå för eleverna bara genom att titta på föräldrarnas utbildningsbakgrund som det är i länder som USA och Tyskland, som vi aldrig har haft som föredöme i det här specifika fallet.

Margareta Pålsson säger att detta är viktigt. Men då blir min fråga: Vad vill Moderaterna göra? Det kan ju rimligen inte räcka med fromma förhoppningar.

Du framför problemet att kommunerna inte fördelar resurserna efter behov. Men vad tänker ni då göra för att resurserna ska fördelas bättre? Att bara ta upp problemet men inte komma med några förslag kommer ju inte att hjälpa upp situationen.

Tror ni att de genomförda reformerna skulle häva utvecklingen? Jag tror tyvärr att de till och med kommer att späda på utvecklingen, för väldigt mycket av inriktningen i den skolpolitik som förs av denna regering handlar snarast om sortering – inte sammanhållning.

Anf. 122 MARGARETA PÅLSSON (M) replik:

Herr talman! Vår vice ordförande pratar om klyftorna i skolorna och resultaten i skolan – klyftorna växer och resultaten blir sämre. Ja, så var det också under Göran Perssons tid. Då hade vi interpellationsdebatter där vi frågade: Vad ska ni göra för att minska klyftorna? Vad ska ni göra för att öka resultaten?

Vi hör, herr talman, ofta Ibrahim Baylan tala om att resultaten har försämrats de senaste fem åren. Jag kan räkna ut varför han talar om fem år. I själva verket har de försämrats i 15–20 år. Det tråkiga var att den socialdemokratiska regeringen inte gjorde någonting åt det. De kom inte ens fram med en ny skollag.

Men vi har verkligen gjort någonting åt det: ny skollag, ny lärarutbildning, ny läroplan och nya kursplaner. Och så säger man att ingenting

händer! Nej, man kan inte vända det på nio tio månader. Men det kommer att märkas, och det kommer att bli bättre.

Om det räcker vet vi inte ännu. Man måste ha en ödmjuk inställning och konstatera att om det inte blir som man har tänkt sig måste man göra ännu mer.

Jag skulle, herr talman, vilja passa på att fråga Ibrahim Baylan hur Socialdemokraterna vill att grupperna i skolan och förskolan ska bli socialt och etniskt heterogena. Hur ska vi få denna blandning i Rosengård, Hammarkullen och Ronna? Ska vi busa dit elever, eller hur har Socialdemokraterna tänkt sig?

Anf. 123 IBRAHIM BAYLAN (S) replik:

Herr talman! Eftersom ordföranden för utskottet uppenbarligen inte lyssnade på mitt anförande, där jag just sade att kunskapsförsämringen har hållit på i snart 15 år, kan hon alltid läsa det i efterhand i protokollet och se att det står tydligt där. Dock har situationen i modern tid aldrig varit så illa som nu. Resultaten har aldrig varit så låga som nu. Det är viktigt att komma ihåg.

Sedan är det precis så att vi alla behöver vara ödmjuka och se om det finns områden där vi till och med över blockgränserna kan göra något. I mitt anförande försökte jag sträcka ut en öppen hand till den nuvarande regeringen och säga att vi kanske skulle kunna göra något här, eftersom vi inte står så långt ifrån varandra.

Kanske skulle det vara välgörande för svensk skola och för Sveriges framtid om vi satte oss ned och diskuterade om det går att lämna långsiktiga besked. Detta har över huvud taget inte bemötts. Om det beror på att man i riksdagen inte har någon möjlighet att göra den typen av överenskommelser eller om inte viljan finns vet jag inte, men det kanske Margareta Pålsson kan klara ut.

Jag har redan redogjort för vad vi vill göra. Det handlar framför allt om resursfördelningen. Sedan tycker vi också att grund- och gymnasieskolan, precis som på högskoleområdet, ska ha i uppgift att när man etablerar och bedriver verksamhet se vad man – inom ramen för det fria skolvalet – kan göra för att få mer heterogena elevgrupper. Skolvalet blir i det fallet till och med en förutsättning för det.

Slutligen, herr talman, kan jag konstatera att jag inte fick något som helst svar på vad Moderaterna konkret vill göra förutom fromma förhoppningar. Kanske är det så att jag inte får något svar, och därför avslutar jag med följande.

Eftersom ordföranden för utskottet i dag av regeringen har utsetts till landshövding vill jag gratulera i den antagligen sista debatt som vi har här i kammaren och framföra förhoppningen om att utbildningsutskottet kanske också i framtiden blir inbjudet till Skåne och kan hälsa på och diskutera den här typen av frågor också i den landsände där utskottsordföranden nu blir landshövding.

Anf. 124 MARGARETA PÅLSSON (M) replik:

Herr talman! Jag tackar så mycket för den lyckönsningen, och på stående fot säger jag naturligtvis: Hjärtligt välkomna till residenset i Malmö efter den 1 september, så ska jag se till att bjuda på en god middag och kanske någonting därtill!

Men innan det blir den 1 september tänker jag jobba lite mer med partipolitik. Jag vill också, herr talman, passa på att uttrycka både min och Alliansens förhoppningar om att vi ska kunna göra breda överenskommelser. Vi vet att Socialdemokraterna är det största partiet i riksdagen än så länge. Det är viktigt att kunna göra breda överenskommelser. Det gläder oss mycket att Socialdemokraterna på ett helt annat sätt har närmat sig den politik som Alliansen har stått för sedan vi vann valet 2006. Vi satt i kammaren då och hörde hur det yrkades avslag på alla våra reformer. Det är alldeles tydligt att det blåser nya vindar. Det hälsar vi med stor tillfredsställelse.

Herr talman! Jag hoppas också att vi ska kunna återgälda den framsträckta hand som vi nu får.

(Applåder)

Anf. 125 ROSSANA DINAMARCA (V) replik:

Herr talman! Den här regeringen har snart suttit i sex år, och tyvärr händer inte så mycket. Vi ser snarare att orättvisorna ökar. Man har inte lyckats vända den utveckling som man inför valet 2006 hade stora planer på att göra någonting åt. Det har inte hänt så mycket. Det man gör skapar ibland lite kaos, som med lärarlegitimationen, eller också lägger man fram förslag som egentligen inte spelar någon större roll, som att förbjuda mobiltelefoner.

Jag vet inte för vilket år i ordningen som Skolverket bland annat påpekar problemet med det fria skolvalet. Det kan man helt blunda för, vilket den borgerliga sidan verkar göra, eller också kan man ta tag i den frågan och titta på den på allvar. Som jag sade i mitt anförande beslutade den här riksdagen för över ett år sedan att utvärdera de stora skolreformerna, bland annat det fria skolvalet, men ingenting händer.

Det kanske är lämpligt att ställa frågan till utskottsordföranden som rimligen borde vara den som har kunskap nu när inte utbildningsministern behagar vara här. Vad är det som händer? När kommer den? Är den inte viktig nog? Skolverket, men också PISA, har pekat på de här reformerna som anledningar till varför likvärdigheten brister i skolan. Är det okej att vissa elever ska gå i de här dåliga skolorna? Om inte, vad tänker Moderaterna och den här regeringen göra åt det?

Anf. 126 MARGARETA PÅLSSON (M) replik:

Herr talman! Rossana Dinamarca påpekar i sin replik att det inte händer så mycket. Jag är ledsen över att Rossana Dinamarca inte har upptäckt att det inte har hänt så mycket som nu i skolan sedan 1842. Det har kommit väldigt stora reformer och väldigt många reformer.

Jag är snarare orolig för motsatsen. När jag träffar rektorer och lärare är de lite ansatta. Det är mycket de ska ta in. Det är mycket nytt de ska lära sig. De tycker ibland att vi kunde ha tagit det lite lugnare.

Herr talman! Jag vill uppmana Rossana Dinamarca att åka ut och besöka skolorna. Då kommer hon också att upptäcka att det har hänt väldigt mycket.

Vi har ett tillkännagivande till regeringen om att utvärdera de stora skolreformerna. Den uppgift jag har är att det kommer att sättas i sjön i år. Man kan tycka att det är lång tid att det tar ett och halvt år. Det är kanske inte så lätt för Rossana Dinamarca att minnas, men jag vill gärna

påminna henne om hur det gick till i den regering som de samarbetade med och som de var en del av. Det var otroligt många tillkännagivanden under mandatperioden innan vi vann valet. Jag tror att jag har sett statistik på att det var minst 40 varje år. Det var ett otal tillkännagivanden som aldrig blev effektuerade. Ibland blev de aldrig effektuerade, ibland tog det tre år och ibland fem år. Ett och ett halvt år är verkligen inte en lång tid. Men det kommer, och jag har fått uppgiften att det kommer i år.

Anf. 127 ROSSANA DINAMARCA (V) replik:

Herr talman! När det är någonting man vill kritisera har den borgerliga majoriteten en tendens att säga att den socialdemokratiska regeringen minsann inte var bättre. Jag har lärt mig att man ska jämföra sig med dem som är bättre än en själv och inte med dem som är sämre. I stället för att skylla ifrån ska man ta ansvar för det man har.

När jag sade att det inte händer så mycket menade jag någonting som är positivt för att öka likvärdigheten och öka andelen elever som når målen. Det handlar också om att göra saker på de områden där det, om och om igen, pekas på brister som ni inte vågar ta tag i. Det är inte första gången som Skolverket påpekar detta med det fria skolvalet, att vi har fått alltmer homogena elevgrupper och att det är direkt kunskapshämmande. Det handlar inte bara om att några ska få välja en bättre skola, utan det handlar om alla elever, även de som man brukar kalla de duktiga eller de studiemotiverade. Det här inte bra för dem heller utifrån ett kunskapsperspektiv.

Då måste man hitta andra lösningar. Då måste man visa politiskt mod, vilket jag menar att ni inte gör. Ni ägnar er i stället åt en massa frågor som handlar om att mäta hit och dit, mobiltelefoner, kepsar eller vad det nu kan vara. Det är helt irrelevanta frågor när det gäller att uppnå målet om att alla elever ska kunna nå målen i skolan och ha rätt till en utbildning.

Anf. 128 MARGARETA PÅLSSON (M) replik:

Herr talman! Rossana Dinamarca tycker att vi ska jämföra oss med dem som är bättre. Det tycker jag också att man ska göra, men jag vet ingen regeringen som är bättre än denna. Jag kan faktiskt inte jämföra det som vi gör med det som någon annan som är bättre gör. Därför måste jag jämföra med den enda regering som jag känner till förutom denna, och det är därför jag gör det.

Det står högt på agendan att öka likvärdigheten. Det vill vi alla. Vi gör alla vad vi tror kommer att öka likvärdigheten. Vi har många reformer där vi stöder oss på forskning. Resultaten i årskurs 9 kan inte ha blivit bättre genom att vi införde reformer i år, det är de som går i årskurs 9. Det kommer att ta lite tid. Men som jag sade i mitt anförande pekar resultaten svagt uppåt i år. De pekar inte nedåt längre.

Rossana Dinamarca har inte samma positiva syn på det fria skolvalet som vi, de övriga allianspartierna, Socialdemokraterna, Miljöpartiet och även Sverigedemokraterna har. Vi vet det. När man hör Rossana Dinamarca beskriva de fristående skolorna låter det som om det bara är elände. Det går 150 000 elever i fristående skolor. De har åtminstone ett par hundratusen föräldrar. Skulle de vara så okunniga att de skickar sina barn till skolor där de inte får mat, där det inte finns matsalar och där de

inte finns några bibliotek? Varför väljer de dessa skolor? Hur kan de dessutom vara mer nöjda med sina skolor än föräldrar och elever är med kommunala skolor? Nej, jag tror att Rossana Dinamarca har missuppfattat det hela.

Prot. 2011/12:112

10 maj

Grundskolan

Anf. 129 ESABELLE DINGIZIAN (MP) replik:

Herr talman! Jag vill inleda med att ändra mina yrkanden. Jag sade lite fel. Jag menade reservation 23 i stället för reservation 15.

Jag är väldigt orolig över den undermåliga studie- och yrkesvägledning som finns på våra skolor. Det var det mitt anförande handlade om.

Det är framför allt ungdomar som inte får stöd hemma som råkar mest illa ut när de inte får det stöd som de har rätt till. Att göra val när man är 16 år är inte alltid lätt. Jag minns en kille på en vårdskola i Malmö som jag talade med. Jag frågade honom varför han valt det, och då sade han att det berodde på att det fanns så många fina tjejer där. Det är ett uttryck för att man inte riktigt vet vad man håller på med.

Jag noterade att Margareta Pålsson talade om studie- och yrkesvägledning och sade att den måste bli bättre och att det inte duger som det är nu. Frågan är vad Margareta Pålsson tänker göra för att den ska bli bättre. Att bara som i betänkandet säga att vi nu har en tydligare lag och att det ska räcka duger inte. Skolverket har frågat 460 rektorer, av vilka 220 svarat, och det framkommer att det inte är många rektorer som känner till de allmänna råden. Det räcker inte med att tro att någonting ska hända på skolorna bara för att vi här tycker att det är viktigt.

Anf. 130 MARGARETA PÅLSSON (M) replik:

Herr talman! Vi hör Miljöpartiets representant uttrycka sin oro för studie- och yrkesvägledare. Jag delar den oron. Som jag sade i mitt anförande har jag stött på studie- och yrkesvägledare som inte vet hur det fungerar i det nya gymnasiet. Om elever på deras skola har tillgång till dem, vilket vi hoppas och förutsätter, har de fått helt felaktig information. Det är faktiskt inte klokt.

Vad ska man då göra? De flesta partier funderar just nu över hur vi vill ha utbildningspolitiken inför nästa mandatperiod. Vi har en arbetsgrupp där vi diskuterar dessa frågor. Jag tror att vi måste ha fler studie- och yrkesvägledare. Jag tror att vi måste kompetensutbilda dem. Jag tror att vi måste få våra rektorer att inse vikten av att vi har studie- och yrkesvägledare rätt igenom hela skolsystemet, utom i förskoleklasserna.

Vi har gjort en del. Vi har infört en obligatorisk rektorsutbildning där de får kunskap bland annat om detta. Vi har ett rektorslyft. Vi har haft och har lärarlyft. Personligen skulle jag kunna tänka mig ett ”syvlyft”. Vi måste, som sagt, få fler studie- och yrkesvägledare, och eleverna måste tidigt, redan i grundskolan, få information. Dagens yrken är mycket mer abstrakta än förr. Inte heller föräldrarna vet riktigt vad yrkena innebär. Många av våra elever i dagens skola kommer att jobba med någonting som vi inte ens hört talas om.

Anf. 131 ESABELLE DINGIZIAN (MP) replik:

Herr talman! Det blir nästan absurt när representanten för det största regeringspartiet, Moderaterna, står i talarstolen och säger att det behövs en massa åtgärder, och också talar om vilka åtgärder, samtidigt som man

inte gör någonting. Varför ska man vänta till nästa mandatperiod? Om Moderaterna och övriga allianspartier nu har makten, gör då någonting! Det verkar inte riktigt klokt när Margareta Pålsson säger att man skulle kunna göra det och det och att man tittar på det och sedan säger att man ska gå till val på det. Hur trovärdigt är det? Jag tycker att det är beklämmande.

Den här frågan är ingen nyhet. Jag har tittat på statistiken och det har sett ut så här i tio år. Det här är ingenting som kommit fram på senare tid, utan så här har det varit en längre tid. Ändå står Margareta Pålsson och talar om nästa mandatperiod. Det duger inte.

Jag vill passa på att gratulera Margareta Pålsson till det nya uppdraget. Eftersom jag från början är malmöit och uppväxt i Skåne känns det extra spännande. Gratulerar!

Anf. 132 MARGARETA PÅLSSON (M) replik:

Herr talman! Jag tackar Esabelle Dingizian så mycket för gratulationerna.

Låt mig säga att det inte är så enkelt som att det räcker med regeringsinnehav för att allt ska kunna göras. Vi har precis gått igenom den djupaste krisen sedan 30-talet. Vi har runt omkring oss länder med jätttestora ekonomiska problem, länder där man verkligen inte diskuterar nya reformer utan enbart nedskärningar, lönesänkningar och skattehöjningar.

Vi har ett stort ekonomiskt ansvarstagande att fylla upp, och vi tar det på största allvar. Det är viktigt att vi sätter in åtgärder för att förbättra studie- och yrkesvägledningen. Det är viktigt med en del andra reformer också, men först kommer det ekonomiska ansvarstagandet. När och om det blir utrymme för nya reformer kommer vi att lägga fram förslag på både det ena och det andra, men budgetansvaret går före.

(Applåder)

Anf. 133 TINA ACKETOFT (FP):

Herr talman! Jag får ofta frågan varför Folkpartiet bryr sig så mycket om utbildning. Jag roade mig därför med att läsa lite liberal idéhistoria, och det visar sig att vi alltid gjort det. Liberaler har alltid sett skolan som den murbräcka som vi alla är överens om ska kunna riva hinder och skapa sociala vägar så att vi kan ta oss vidare. Den respekten och det kunnandet gäller såväl teoretiska som praktiska ämnen. Låt mig citera en av mina mer belästa liberala kolleger, som jag tycker har uttryckt det klockrent: Ingen vill göra en flygresor med ett plan vars delar spekulerats fram eller reparerats av en professor i teoretisk filosofi. Grunden för utbildning och bildning läggs i förskolan, som vi debatterade tidigare i dag, och i grundskolan, som vi debatterar nu.

Herr talman! Om det är någonting som blivit tydligt för mig under de år jag sysslat med utbildningsfrågor så är det det mänskliga flockbeteendet, inte minst inom politikerkaran. Någon lyfter upp frågan om betygsinflation, och alla rusar på den frågan; den ska lösa hela problemet. Därpå lyfter någon upp frågan om värdegrunden och antimobbningsprogrammen, och alla rusar vidare på den bollen, som då ska lösa skolans problem. Och i nästa stund rusar alla vidare på någonting annat. Just nu

är det friskolornas vinst som debatteras mycket, som om det skulle vara roten till det svenska skolproblemet.

Alla frågor är naturligtvis viktiga i sig, men det allra viktigaste för svensk skola är att man behåller fokus, att man behåller visionen om vart vi är på väg. Svensk skola ska vara världsbäst, men vi ska inte glömma varför och varifrån vi kommer. Vi måste kunna arbeta med många frågor parallellt, och det är vad som nu sker. Många är de reformer som är sjö-satta eller åtminstone planerade. Vi är på väg mot visionen om en världsbäst skola, men det kommer att ta tid. Jag är helt övertygad om att vi kommer att behöva göra ännu mer än vad vi gjort tidigare. Skolan blir nämligen aldrig klar. Det är lite grann som livet självt, ett ständigt projekt.

Att alla elever i Sverige har rätt till en bra skola och utbildning ingår i vårt samhällskontrakt. Vi kan inte acceptera någonting annat. Skolans huvuduppdrag är att ge elever oavsett kön, familjebakgrund och bostadsort förutsättningar för att nå de grundläggande målen. Den bristande likvärdigheten är ett genuint problem. Resultaten har visat på en enda lång, stabil, nedåtgående trend under många år.

Som Skolverket och Lärarnas Riksförbund nyligen tog upp, och som vi diskuterat tidigare, ökar skillnaderna i kvalitet och resultat. Sedan slutet av 1990-talet har skillnaderna mellan olika skolors betygsresultat ökat kraftigt, och skolsegregationen har antagit nya former. Återigen: Det finns flera orsaker till detta, och alltså behöver ett flertal åtgärder vidtas samtidigt. Allt går inte att skylla på enbart ett fenomen.

Det finns ett starkt samband mellan en elevs socioekonomiska bakgrund och dennes skolresultat, och det finns indikationer på att sambandet ökat under de senaste åren. Men segregation utifrån socioekonomisk bakgrund är naturligtvis bara en del av förklaringen.

Det fria skolvalet har bidragit till att elever med hög studiemotivation och engagerade föräldrar samlas i skolor där det finns många likasinnade, och det får konsekvenser för likvärdigheten. Som har sagts tidigare får lärares förväntningar och kamrattrycket naturligtvis effekter för likvärdigheten. Det innebär i själva verket att betydelsen av vilken skola eleven går i har ökat.

Men människors lust att välja fritt är tydlig. Vi väljer i dag, när vi får lov att välja. Det fria skolvalet och skolreformerna med friskolorna och valfrihetsreformen kan bara vara rätt och riktigt i grunden. Svaret på en bristande likvärdighet kan inte vara att beskära friheten. Svaret kan inte vara att alla som bor i ett kvarter måste gå i en viss skola. Man ska kunna välja, och man ska kunna välja bort. Det måste göras tydligt varför man gör det, så att vi får en tydlig faktor som visar vilka skolor som inte är så bra som de borde vara och var åtgärder behöver sättas in.

En rad stora och viktiga förändringar genomförs just nu i skolan. Mina allianskolleger har som vanligt gått igenom dem förtjänstfullt. De nya läroplanerna och kursplanerna är tydligare. De betonar skolans kunskapsmål. Kunskapskraven är tydligare formulerade. Det kommer att ha betydelse för alla elever, men särskilt för de elever som är svagare i kunskaper och studieresultat, för nu vet vi var åtgärder ska sättas in. Den nya skollagen skärper kraven på likvärdighet i skolsystemet och betonar skolans kompensatoriska uppdrag, men detta kommer inte att räcka.

Herr talman! Om du vore elev i den kommun som satsar mest på ren undervisning i grundskolor hade det investerats över 72 000 kronor i din utbildning. Om du däremot vore elev i den kommun där man satsar som minst hade utbildningen bara varit värd knappt 32 000 kronor. Det finns säkert skilda orsaker till att siffrorna ser så olika ut som de gör i dessa två ytterligheter. Men faktum kvarstår: Det är mycket stora skillnader mellan kommunernas satsningar, och så har det sett ut länge.

Visst ska undervisningskostnaderna kunna variera, men då ska det vara för att en elev behöver mer stöd än en annan, inte för att kommunernas och deras politikernas ambitioner varierar. Jag tror inte – jag vet att jag har sagt det tidigare – att pengar är svaret på alla skolans problem. Men visst sjutton har de inverkan!

För att jag inte ska behöva upprepa allt som mina eminenta kolleger har sagt skulle jag vilja föra in en annan vinkling när vi talar om likvärdighet, nämligen kommunaliseringen. Det kom nog inte som någon överraskning. Tanken med kommunaliseringen var att det pedagogiska ansvaret skulle komma närmare lärarna och skolledarna. Så långt so good. Men de har inte förmått leda den pedagogiska utvecklingen, vilket vi ser tydligt. En förklaring är att lärarna har tagit sig an att göra allt möjligt annat än det de är utbildade för. De springer på en massa brandkårsuppdrag som de inte borde göra i stället för att få lov att ägna sig åt undervisning. Och undervisning är en konstform. Att vara lärare är inte att vara vilken kommunanställd som helst – och därmed vill jag inte dra skam över andra kommunanställda – utan det är delvis en konstform.

Riksrevisionen har redovisat ett antal gånger att kommunerna har svårt att leva upp till kraven och säger till och med att skammens gräns är nådd. Man konstaterar att kommunerna i ganska stor utsträckning bröt mot tidigare skollag och andra förordningar. Det är därför hög tid att vi utreder hur vi på bästa sätt får ett nytt, modernt och statligt huvudmannaskap för att skapa likvärdiga möjligheter för alla elever.

Som sagt finns det inte ett enda hugg som kan lösa denna gordiska knut. Vi kan inte springa på en boll i taget. Vi måste ta ett helhetsgrepp och ha långsiktiga ambitioner, och det har den här regeringen.

Jag yrkar avslag på alla motioner och bifall till förslaget i betänkandet.

(Applåder)

I detta anförande instämde Anna Steele (FP), Camilla Waltersson Grönvall (M) och Yvonne Andersson (KD).

Anf. 134 ULRIKA CARLSSON i Skövde (C):

Herr talman! En riktigt bra skola för alla barn är det väl ingen som talar emot. Vi har alla ett gemensamt intresse av att skapa förutsättningar för det. Världens bästa skola vill vi säkert också arbeta fram på olika sätt.

Jag hörde från en kommun i Västsverige i går att vi aldrig har haft mer resurser i svensk skola än vad vi har i dag. Men vad gör vi med de resurser vi har, och varför får vi inte ett bättre resultat?

Skolan har varit i fokus på många sätt under de senaste åren, mycket beroende på bristande kvalitet. Men alltmer handlar det om möjligheterna att skapa framtidens skola. Många av alliansregeringens reformer handlar om att långsiktigt säkra kvaliteten i skolan. Det handlar om den

nya skollagen, den nya lärarutbildningen, Lärarlyftet, lärarlegitimationer, speciallärarutbildning, förtydligande av målen med mera. När det i debatten hävdas att ingenting görs känns det snarare som att man inte har öppnat ögon eller öron på ett tag.

Det finns också ett tydligt individ- och elevfokus. Alla elevers rätt till kunskap och rätt till stöd för att nå målen är ett viktigt fokus för att man ska kunna vända utvecklingen i skolan.

Det vi debatterar i dag är ett motionsbetänkande, inte en proposition från regeringen som behandlar något specifikt område. Det blir en salig blandning av de motioner som enskilda ledamöter har valt att väcka under den allmänna motionstiden. Det gör att debatten ibland skiftar mellan diverse olika perspektiv och att det kan vara lite svårt att hänga med.

Det finns många bra förslag, men precis som beskrivs i sammanfattningen i betänkandet är oerhört många av förslagen under beredning eller redan genomförda och därmed avböckade. Däremot kanske de inte ännu har fått genomslag fullt ut i praktiken. Jag tror att alla vi som arbetar med utbildningspolitik är oerhört nyfikna på vad som ytterligare kommer att hända inom de närmaste åren för att kvaliteten ska förbättras, kopplat till de olika reformer som vi har genomfört.

Vi kunde tidigare i debatten höra från Socialdemokraternas företrädare, vice ordförande Ibrahim Baylan, att alla lärare och rektorer gör sitt bästa. Då funderar jag på hur man tänker. Skolan i Nossebro lyckades verkligen göra någonting oerhört mycket bättre på väldigt kort tid. Om alla redan gör sitt bästa, hur ska man då kunna göra någonting bättre?

Jag tror att det är oerhört viktigt att vi diskuterar: Vad är en bra skola? Centerpartiet vill, precis som våra allianskamrater, satsa ytterligare på praktisknära forskning och utveckling där vi med intresse följer vad som händer i klassrummet och vad som skapar framgångsrika skolor. Vi vet att en del av nycklarna är lärarnas ledarskap och kompetens, rektorns ledning och så vidare. Men det finns mer att göra. Därför blir jag lite förvånad.

Däremot blir jag glad när man säger att vi egentligen ligger nära varandra. Välkomna att vara med på mycket av det som vi diskuterar i allianspartierna för att skapa en ännu bättre skola!

Man säger också från oppositionens sida att man vill ha en ökad sammanhållning, inte sortering. Då undrar jag: Vill man ta bort det fria skolvalet? På vilket sätt ska man säkra en blandning av olika elever? Ska det finnas vissa kriterier, så att man ska ansöka om ett visst antal från en typ av familjer, ett visst antal från någon annan typ och så vidare och därmed sätta ihop en heterogenitet som inte finns naturligt? Jag förstår inte riktigt hur man har tänkt. Men det är möjligt att jag kan få svar i något replikskifte eller någon senare diskussion.

Låt mig ändå göra ett par nedslag i det som betänkandet handlar om. Mycket handlar om att öka kvaliteten. Det är klart att vi vill att alla elever ska nå målen så långt det är möjligt och också få det stöd som de absolut behöver. Centerpartiet har drivit ett antal frågor som får avslag i det här betänkandet i och med att det är den rutin vi har.

Den senaste nyheten på *Ekot* kopplat till skolmognad och adhd-problematik var att det är större risk att få en adhd-diagnos om man är född senare på året än om man är född i början av året. Det är oerhört skrämmande på många olika sätt. Varje barn behöver bemötas utifrån de

förutsättningar det har. Centerpartiet har under ett stort antal år drivit frågan om flexibel skolstart. Jag tror att det är en viktig åtgärd för att skolan ska kunna möta varje elev där den befinner sig utan att i värsta fall behöva diagnostisera olika typer av omognad.

Jämställdhetsfokus är en annan viktig del för det parti som jag företräder. Som ni vet har Delegationen för jämställdhet i skolan lämnat förslag på många olika delar. De bereds nu på olika sätt inom departementet.

Det handlar bland annat om att det behövs forskningsbaserad kunskap om hur olika undervisningsmetoder fungerar för olika grupper av elever. Jag ser fram emot att beredningen blir klar så att vi också får en praktisk politik för att öka jämställdheten.

En annan oerhört viktig del handlar om att ingen elev på något sätt ska behöva utsättas för kränkande behandling eller mobbning. Också här har Delegationen för jämställdhet lyft fram och Skolverket visat på skillnader i hur pojkar och flickor utsätts för mobbning. De insatser som sätts in kanske behöver anpassas till de skilda villkor som kan gälla för pojkar respektive flickor.

Det är viktigt att inte likt Sverigedemokraterna tidigare i dag i kamraren kalla olika former av jämställdhetsåtgärder för genusexperiment. Det är oerhört viktigt att se att vi behöver göra mycket för att stärka jämställdheten på olika sätt.

En annan viktig del som delvis också lyfts fram i betänkandet handlar om it i skolan. Här sker en fantastisk utveckling på många håll i Sverige. Det handlar inte bara om den tekniska utvecklingen utan lika mycket om arbetssätt.

När jag läser betänkandet ser jag att för oerhört många av de förslagen har Skolverket redan i uppdrag att både främja utvecklingen och följa utvecklingen.

Det måste vara ett ganska spännande jobb att arbeta på Skolverket. De får både jobba för vår politik och också med hur den genomförs i praktiken.

Det är klart att lärarnas kompetens är av största vikt. Här finns ett uppdrag att främja lärares kompetens i både förskola, skola och vuxenutbildning och ge förslag på eventuella insatser.

Friskolor har debatterats flitigt i många medier under de senaste månaderna. Jag upplever ibland att det går en klappjakt på valfrihet i vårt land. Det må gälla friskolor, delar inom äldreomsorgen eller andra delar där man är oerhört rädd för att det kan vara olika.

Vi står för att det ska vara en hög kvalitet i alla verksamheter. Men ser vi valfrihet som en oerhört viktig del. Detaljregleringen som en del talar om kommer inte att leda till högre kvalitet, utan vi måste bli bättre på att följa upp den på annat sätt.

Många föräldrar och elever är oerhört nöjda med den utbildning eleverna får i friskolor, ibland jämfört med kommunala skolor, som också nämnts här tidigare i debatten.

Jag vill nämna två saker till innan jag avslutar mitt anförande. Jag ser att min talartid har gått, men rösten håller fortfarande.

För Centerpartiets del är det oerhört viktigt att arbeta för entreprenörskap. Det finns en strategi för entreprenörskap som är oerhört viktig att på olika sätt lyfta fram.

Här har Skolverket också ett uppdrag att främja nya arbetssätt och nya delar. Jag tror att det finns stora möjligheter att jobba tillsammans med både entreprenörskap och hållbar utveckling.

Det finns spännande projekt både på Sötåsenskolan utanför Töreboda – jag kan nämna det som en liten retare – och i Partille där man jobbar med hållbar stadsutveckling inom gymnasieskolan. Det är oerhört spännande.

En annan viktig del handlar om lärarna. De har verkligen varit i fokus för Centerpartiet och för alliansregeringen. Det handlar om vilka möjligheter det finns med både den nya lärarutbildningen och karriärtjänster och så vidare.

Jag avslutar med att yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet och avslag på motionerna.
(Applåder)

I detta anförande instämde Per Lodenius (C), Betty Malmberg (M), Tina Acketoft (FP) samt Yvonne Andersson och Annika Eclund (båda KD).

Anf. 135 ANNIKA ECLUND (KD):

Herr talman! Jag skulle kunna använda mina åtta minuter till att tala om hur Kristdemokraterna medverkat till många viktiga reformer i skolan såsom lärarlegitimationen, nya kursplaner, ny skollag och ny läroplan och sedan fortsätta genom att förklara att dessa reformer inte fått den tid som krävs för att avspegla sig i elevernas resultat.

Men det är många före mig som på ett mycket förtjänstfullt sätt berättat om detta, så det tänker jag inte göra.

Vidare skulle jag kunna berätta om hur viktig satsningen på elevhälsan är och att det är viktigt att kommunerna tar del av denna möjlighet.

Jag skulle kunna berätta om vikten av ett gott värdegrundsarbete och antimobbningsarbete. Jag skulle också kunna tala om värdet i att få välja den skola som passar mig och mina barn bäst. Inte heller det kommer jag att tala om.

Jag har i stället valt att koncentrera mig på det som jag ser som den största utmaningen för svensk skola för tillfället. Vi kan tala om skolutveckling och satsningar på skolan tills vi har slagit knut på oss själva så länge vi inte får våra mest begåvade studenter att välja läraryrket eller att få de kvalificerade pedagogerna, som skolan verkligen behöver, att stanna inom yrket. Det är glädjande att höra att Socialdemokraterna vill medverka till att höja läraryrkets status.

Herr talman! I dag är det bara en sökande per plats till lärarutbildningen. Det duger inte! Omfattande forskning visar att duktiga lärare är helt avgörande för att eleverna ska lyckas i skolan. Det låga söktrycket till grundskolläraryrket är därför förödande när vi talar om att Sverige ska ha en skola i världsklass.

Lärarnas status och auktoritet behöver återupprättas. Därför måste all onödig centralstyrning av skolan undvikas, rätt beslut måste ligga på rätt nivå. Elever och föräldrar måste naturligtvis ges visst inflytande över utbildningen, men det måste råda balans mellan lärarnas befogenheter och elevernas rättigheter och skyldigheter.

Själv valde jag läraryrket av många anledningar. Den viktigaste anledningen var att få tillfälle att spendera tid tillsammans med ungdomar under den mest känsliga delen av deras liv. Det handlar om att vara med och leda dem en bit på vägen, att bryta tankar och värderingar tillsammans och på det sättet kunna vara med och påverka samhällsutvecklingen. Detta kanske låter väldigt pretentiöst och överdrivet idealistiskt, men det är en beskrivning av läraryrket när det är som allra bäst.

Varför vill då inte fler välja den yrkesbanan? En orsak är den snedvridna debatten om skolan. Nästan varje dag möts vi av nyheter om stora brister. Debatten har hamnat i ett dike där allt är elände och där ingen elev får den hjälp den behöver. Naturligtvis ska brister komma upp i ljuset, men var finns berättelserna om dem som älskar sitt jobb? Var kan vi läsa om lärare som på ett positivt sätt präglar sina elever genom sitt sätt att vara och undervisa? Vem talar om att lärare har världens viktigaste jobb för att säkra vårt lands framtida utveckling? För varje negativ nyhet om brister i skolan skulle jag vilja ha en solskenshistoria för att balansera debatten. Vi behöver de berättelserna för att få de bästa studenterna att vilja söka sig till yrket.

Vi behöver också tydliggöra lärarnas roll och minska osäkerheten inför att agera i svåra situationer. I dag upplever många lärare risk för den personliga positionen om de ingriper i exempelvis konflikter mellan elever.

Herr talman! Lärarna bör också avlastas uppgifter som inte är kopplade till undervisningen. Dokumentation och återkoppling är bra. Men det får inte ta alltför mycket tid från undervisning och elevkontakter. Vi behöver därför se över hur kraven på dokumentation kan förändras så att den tar mindre tid. Vi behöver se över hur vi kan få in andra vuxna i skolan som till exempel kan vara rastvakter, motverka mobbning och lösa olika typer av konflikter mellan barn. Det är också värt att utreda hur det civila samhället kan bidra till en tryggare skola.

En annan orsak till att söktrycket är lågt är naturligtvis att man värde-
rar läraryrket lägre lönemässigt än andra yrken med samma utbildnings-
längd. Men det är inte hela förklaringen. Vi kan jämföra med sjukskö-
terskeutbildningen, där yrket ligger i ungefär samma löneläge. Där har
man 2,5 sökande per plats. Jag är den första att stödja att lärare ska ha
mer betalt, men vi måste också söka andra förklaringar.

Herr talman! Jag vill lyfta fram ytterligare en aspekt i denna de-
batt. Vi kristdemokrater betonar alltid att människor är olika och unika.
En skolform passar inte alla. En pedagogisk metod är inte lösningen på
alla problem. Vi måste erbjuda en palett av skolformer och erbjuda indi-
viduella lösningar för våra elever. Med tanke på det tycker jag att det är
oerhört frustrerande att de elever med de allra största behoven många
gångar undervisas av personal med den lägsta utbildningen och kompe-
tensen – detta samtidigt som platser i dag gapar tomma i den special-
lärarutbildning som vi har genomfört. Jag talar om de barn med särskilda
behov och barn med diagnoser av olika slag som tillbringar hela sin dag
med elevassistenter som i de flesta fall helt saknar pedagogisk utbildning.
Dessa barn har rätt att kräva de mest professionella pedagogerna.

Ett minimikrav borde vara att det finns specialpedagogisk handled-
ning för den personal som ska jobba med dessa elever. I vissa kommuner
har man i dag avskedat elevassistenter för att i stället anställa speciallä-

rare. Det blir i och för sig färre personer, men personer med rätt kompetens. Detta är drastiskt, men jag vill poängtera att det är oerhört viktigt att kommunerna tar del av den satsning som regeringen har gjort på den nya speciallärarutbildningen och att detta kommer eleverna till del.

Herr talman! Människor är olika och kräver olika lösningar. Att behandla alla lika är inte rättvist. Att inse att vi har olika behov och behöver individuella lösningar är kristdemokratisk politik.

Med detta yrkar jag avslag på motionerna och bifall till utskottets förslag i betänkandet.

(Applåder)

I detta anförande instämde Yvonne Andersson (KD), Betty Malmberg (M), Tina Acketoft (FP) och Ulrika Carlsson i Skövde (C).

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 23 maj.)

13 § Kulturarvsfrågor

Föredrogs

kulturutskottets betänkande 2011/12:KrU9
Kulturarvsfrågor.

Anf. 136 PER SVEDBERG (S):

Herr talman! Vi börjar med formalia: Vi står bakom alla våra reservationer men väljer att yrka bifall endast till reservation nr 5 för att skynda på voringstiden lite grann.

KrU9 om kulturarv är ett motionsbetänkande – samma som i fjol. Det har inte hänt något. Regeringen gör inte speciellt mycket på området, om man ska vara riktigt ärligt. Då skulle vi förmodligen ha andra saker att behandla.

Kulturarvet är, som vi alla vet, otroligt viktigt. Det är stort, det är brett och det omfattar ofantligt många olika delar. När vi diskuterar olika sakfrågor och spetsfrågor är det lätt att fokusera och nischa och vara spetsig i vår debatt. Men när vi talar kulturarv blir det inte så enkelt längre. Kulturarvet har en sådan vidd och en sådan bredd att det inte är så enkelt att vara spetsig i debatten. Och varför är det så? Jo, den påverkan vi har i, på och till vårt kulturarv kommer i stort sett från allt.

Då kan man fundera lite grann på hur argumentationen ska gå när vi ska driva en diskussion om vårt kulturarv – ett kulturarv som vi gemensamt bygger just nu för framtiden och som vi gemensamt förmodligen gläntar på locket på när det gäller det som har varit. Detta är otroligt spännande, för det omspanner så otroligt mycket.

I reservation nr 1 lyfts en fråga som jag trodde att vi alla var ganska överens om. Det handlar om fornfynd och betydelsen av att vi rapporterar in när vi hittar saker som bidrar till vårt kulturarv. Därför blir jag lite förvånad när man från Alliansen säger: Nej, det där avslår vi! Det är inte bra! Då undrar jag hur ni tänker. Det finns ärenden som har legat i sex sju år för behandling som handlar om att människor ska få ersättning

för att de har hittat delar som bidrar till vårt kulturarv. Tycker ni att det är rätt? Tycker ni att det är okej? Det kan väl inte vara okej.

När man säger att man inte behöver åtgärda detta utan att det kan vara så här säger man ju samtidigt att kulturarvet inte är så viktigt. Det är alltså inte så viktigt att folk rapporterar eller lämnar in saker som de hittar och som bidrar till att vidga, bredda och skapa mer insyn i det kulturarv vi har. Varför då? Det vore ju så enkelt. Jag tror nämligen att vi är överens – det är klart att vi vill att hanteringen ska snabbas upp. Det kanske är någon av alliansföreträdarna som kommer att svara på det här så småningom.

Reservation nr 3 handlar om Nationalmuseum. Det är jättebra. Vi måste skapa och rusta det så att vi får ett Nationalmuseum som är värt namnet, eller hur? Men någonstans har det hänt något, säger en röst mig. Man är klar med etapp ett, men sedan börjar man fundera på etapp två som handlar om att man ska kunna plocka in föremål utifrån för att kunna visa på vårt Nationalmuseum. Det handlar om att man ska kunna förvara dem i lokaler som är ändamålsenliga med rätt luft och med rätt temperatur. Denna etapp funderar man nog på, men kanske får vi skjuta lite grann på den. Varför då? Ska vi rusta och bygga Nationalmuseum för framtiden måste vi göra det fullt ut. Också detta tror jag att vi är överens om – väldigt överens, dessutom.

Vi vet att kulturarvet betyder mycket. Det betyder mycket för vår identitet, och det betyder mycket för att vi ska kunna känna närhet och trygghet. Det ger en känsla av att vara en del av det hela. Det knyter ihop oss. Vi kan vara stolta över vårt kulturarv. Då måste vi göra det mer tillgängligt, och där har vi museerna och fri entré till museerna. Det är en reform som när den sattes i sjön skapade någonting som vi sällan har skådat. Vi breddade besöken och besökarnas ursprung enormt, det vill säga att vi vidgade begreppet kulturarv. Det var fler som fick ta del av det, och det var fler som fick förståelse. Det var fler som kände: Yes – det här är en del av mig!

Visst vore det bra? Det är ju det vi vill, eller hur? Vi ska kunna skapa en öppenhet så att vi känner att vi är tillsammans. Det var en bra reform. Det är synd att ni inte är med på den.

Jag sade i inledningen att kulturarvet bygger vi här och nu. Det var allvarligt menat, för om 200 eller 100 år har vi satt våra spår i det de kommer att se av vårt samhälle. Det innebär att den syn vi har på och det agerande vi har när det gäller det kulturarv som vi förvaltar i dag handlar om en öppenhet. Vi vill vidga, vi vill sprida och vi vill göra det tillgängligt. På samma sätt kommer det att vara om 100 år, fast då är vi en förmodligen en viktigare del i det.

Man kan fundera på hur tankarna och resonemangen går kring digitaliseringen. I vår tid är det mer naturligt, för nu produceras det mesta digitalt. Därvidlag är det inga bekymmer. Men det handlar om det som har varit – det som skulle behöva digitaliseras och registreras så att det blir öppet och offentligt så att fler kan ta del av det. Nu vet jag att ni kommer att säga så här: Kulturarvslyftet var svaret på den frågan!

Då kan jag bara säga så här: Jag tror att ni behöver gå hem och titta på vilket resultat Kulturarvslyftet har gett.

Jag kan skicka med det som en hemläxa.

Att bygga kulturarvet och att ta del av kulturarvet är allas vår rätt och allas vår möjlighet. Det innebär att vårt kulturarv är betydligt bredare än vad vissa påstår.

Vad är det egentligen som är svenskt kulturarv? Jo, det är allt som vi kan plocka fram, allt vi kan prata om och allt vi kan skröna om. Det är svedjefinnarnas insats och vallonernas insats. Och vi kan backa ännu längre än så. Det är influenser från andra delar av världen som har spelat roll för det svenska kulturarvet. Vi ska vara stolta över det svenska kulturarvet.

Med det, herr talman, hoppas jag att Alliansen svarar på en del av de frågor jag ställt.

(Applåder)

Anf. 137 TINA EHN (MP):

Herr talman! Vårt betänkande i dag heter *Kulturarvsfrågor*. Kulturarv är något som varje tidsepok väljer att tolka. Varje samhälls människor bildar sig sin uppfattning om vad som är kulturarv och vad det betyder. Kulturarv har ju egentligen inte några tidsbegränsande ramar.

Kulturarv kan vara fysiska byggnader, men det är lika gärna traditioner, berättelser och kunskap. Någonstans är det som kallas kulturarv saker, händelser och material, ett arv, som vi känner igen som människor. Det är något igenkännande eller något som är en del av vår historia. Det är en bro mellan historia, nutid och framtid. Vi som sitter här i dag är med och skapar och påverkar framtidens kulturarv.

Är det här med kulturarvet viktigt? Det är ofta väldigt viktigt för oss människor att känna tillhörighet, och kulturarvet är för många människor en del av den viktigheten.

Detta är något som gäller för alla människor, även människor som flyr från sitt eget land eller människor som väljer att flytta till ett annat land. Man kan som människa vara både en del av det nya landet och en del av sitt ursprung. Man har också rätt till sin egen historia, sin egen tillhörighet och sitt kulturarv. Det är den världen som vi befinner oss i. Och genom att vara öppen med att kulturarv är lika viktigt för dig som för mig och förstå det blir världen mer intressant, mer utvecklad. Det handlar om att ge varandra okej, att få vara den man är. När vi börjar sortera varandra och exkludera varandra skapar vi motsättningar och rädsla. Det är en väg som inte jag vill gå.

När min mamma som fyraåring sattes på ett tåg för en resa från sitt hem till ett annat hem skedde det under en tid när Europa var i krig och oro, när motsättningar och kriser hade skapat hat.

Min mamma växte upp mellan två länder, mellan två hem, mellan god mat och gränsen till svält och mellan trygghet och skräck. Jag vet att hon har en fot i varje land och ett hjärta som är delat och att hon har fått extra mycket av både glädje och sorg över livet. Men hon har också genom sitt liv fått mycket mod och mycket stor förståelse för människor från olika håll, en nyfikenhet och en öppenhet. Samtidigt har hon alltid känt att rötterna också behöver skötas om.

Jag tror inte att det gynnar ett sammanhållet samhälle att stänga ute varandra genom att säga att vi gör så, eller de gör så. Jag tror på respekt för varandra, för våra olikheter och våra olika arv.

I dagens betänkande finns många olika motionsförslag. Jag har inte funnit skäl att bifalla något mer än det som handlar om att verka för den mycket omtyckta fri entré-reformen även på regionala museer. Jag kan här och nu yrka bifall till reservation 5.

Det kan tyckas lite fattigt från Miljöpartiets sida att inte ha några egna förslag just i det här betänkandet, som om vi inte brydde oss om dessa frågor. I så fall är det fel uppfattat. Det här betänkandet innehåller skilda motionsförslag som tycks passa under begreppet kulturarv och ger inte någon helhetsbild av allt som skulle kunna gå under den här rubriken.

Som exempel på det vill jag uppmärksamma en motion som jag skrev förförre året som heter *Traditionell kunskap för en hållbar utveckling*. Det finns väldigt mycket av det materiella kulturarvets kunskapsöverföring i den.

Ett annat exempel som jag tar upp nu kanske tangerar kulturmiljö mer. Men det är ju lite gränsöverskridande när det gäller vad man vill lägga in. Vi från Miljöpartiet lägger ofta i våra budgetmotioner mer pengar än regeringen på landsbygdens miljö och struktur för att nå de miljömål som varit rådande. Miljömålsrådet kom 2008 med en samlad uppsättning av förslag för att nå de här målen i en rapport som sade att nu är det bråttom.

Men för dem som inte känner till det kan jag säga att i stället för att ta det breda, djupa och gedigna arbetet på allvar och försöka genomföra åtgärderna valde regeringen att ändra bedömningsgrunder och bromsa hela det gedigna arbetet. De 16 miljömålen har mycket med vårt kulturlandskap att göra, som i samma tag även har med den rika biologiska mångfalden att göra. Det handlar om grunder och landskapets historia.

Våra kulturarv lever med oss nu och i framtiden, och det beror förstas på hur vi hanterar dem. Ett annat område man skulle kunna nämna är skogspolitiken. Vi ser att vi i dag skövlar gammelskog och tillåter det.

Jag skulle vilja säga att kunskaper från förr går att involvera nu och kan leda oss i framtiden och att människan inte är där hennes skor står utan där hennes dröm finns, som Ivar Lo-Johansson sade.

Anf. 138 MATTIAS KARLSSON (SD):

Herr talman! Jag vill börja med att säga att jag står bakom samtliga sverigedemokratiska reservationer, men jag väljer här att yrka bifall endast till reservationerna 1, 2, 8 och 11.

Herr talman! Att drabbas av allvarlig minnesförlust är ett av de svåraste trauman som en människa kan råka ut för. Vi människor är till väldigt stor del, på gott och på ont, en produkt av vår levnadshistoria och av våra minnen. Att förlora sina minnen blir därför också på många sätt att förlora sig själv, att förlora sin identitet, att förlora fotfästet.

Det är oerhört påfrestande och destruktivt för en människa att inte längre veta vem man är, var man kommer ifrån, varför man talar som man gör, varför man rör sig och reagerar som man gör och att inte kunna plocka fram och glädjas åt ljusa stunder som flytt, att inte kunna dela dem med andra, att inte kunna minnas och hedra de människor som betydtt mycket för en men som inte längre finns kvar, att inte kunna minnas sina misstag och därmed inte heller kunna dra någon lärdom av dem.

Allt detta som är sant för en enskild människa som drabbas av minnesförlust är också sant för en nation som förlorar sin historia och sitt kulturarv. Kulturarvet är ju vårt gemensamma kollektiva minne.

Vi sverigedemokrater anser att få uppgifter kan vara viktigare för samhällets välmående och harmoniska utveckling än att bevara och levandegöra kulturarvet. Att vi menar allvar med vår ambition att stärka kulturarvets ställning visade vi inte minst i vår senaste höstbudget där vi avsatte långt större resurser än något annat parti till just detta område.

Tyvärr är det inte så att alla delar vår syn på kulturarvets betydelse. Det finns de som vill förvränga och förvägra oss våra minnen. Det finns till och med de som vill förstöra dem eller stjäla dem från oss. Det för mig in på motion 326 om kulturarvsbrottslighet.

Många goda initiativ har på senare år lanserats för att stärka kulturarvsbrottsligheten, inte minst från Riksantikvarieämbetets sida. Men trots dessa insatser fortsätter kulturarvsbrotten att öka. Dessutom är mörkertalen stora, och få anmälningar leder till åtal.

En av grundorsakerna till den låga uppklaringsfrekvensen är att preskriptionstiden för kulturarvsbrott är förhållandevis kort och att polis och åklagare ofta tvingas prioritera brott med högre straffvärde. En viktig åtgärd för att effektivisera bekämpandet av kulturarvsbrotten blir därmed att höja straffvärdet och förlänga preskriptionstiden.

Enligt brottsforskaren Lars Korsell på Brottsförebyggande rådet är medvetenheten om kulturarvsbrott låg i Sverige jämfört med i många andra länder. Det är inte bara polis och åklagare utan också tullen som har nedprioriterat kulturarvsbrotten. Mycket mer skulle kunna göras för att förhindra att till exempel stulna kulturföremål förs ut ur landet.

I sitt svar på min motion uppger utskottsmajoriteten att man är väl medveten om situationen. Man instämmer i att de låga straffsatserna är en stor del av problemet. Trots detta väljer man att avslå motionen och inte göra någonting. Det är enligt min uppfattning både oansvarigt, ologiskt och oförsvarligt.

En faktor av mindre men ändå inte obetydlig vikt i arbetet med att stärka kulturarvsbrott är att det finns ett fungerande system för att belöna den som upptäcker ett fornyfynd och väljer att lämna in det till staten i stället för att behålla det själv eller sälja det vidare. Att detta system, vilket motion 207 sätter fingret på, inte fungerar tillfredsställande i dag är således ett allvarligt problem.

Motionären från Socialdemokraterna är inte ensam om att se stora brister i det nuvarande systemet. I ett remissvar från 2011 skriver till exempel Statskontoret att det är ”ett faktum att omhändertagandet av fornyfynd länge har släpat efter vid Riksantikvarieämbetet. Så väl värdering av fyndigheterna som utbetalning av inlösen går långsamt. De stora balanserna är en källa till oro och riskerar att påverka allmänhetens förtroende för myndigheten negativt. Det är generellt viktigt att myndigheter fullgör sina uppdrag på ett effektivt sätt och därför rimligt att skärpa kraven på att Riksantikvarieämbetet handlägger sina ärendebalanser inom rimlig tid. I förlängningen av detta kan långa handläggningstider indikera att en myndighets verksamhet, organisation eller styrningen behöver utvecklas eller ges en mera ändamålsenlig form.”

Herr talman! En av de institutioner som drabbats värst av kulturarvsbrottsligheten är Svenska kyrkan. Kristna kulturskatter av närmast ofatt-

bart värde har redan stulits och förts ut ur vårt land. Kyrkan har i dagsläget vare sig det kunnande, de resurser eller den ekonomi som krävs för att skydda ens de mest värdefulla kulturskatterna. Men man försöker. Man försöker genom att i allt högre utsträckning stänga och låsa kyrkorna, vilket resulterar i att de kristna kulturminnen som inte blir stulna eller förstörda i stället blir mindre tillgängliga för allmänheten.

En del av lösningen skulle kunna vara att, i likhet med vad Sverigedemokraterna föreslår i motion 318, låta utreda möjligheten att i samarbete med kyrkan inrätta ett nationellt kyrkohistoriskt museum i likhet med vad som redan finns i till exempel Nederländerna. Där skulle kyrkans främsta kulturskatter kunna samlas och det kristna kulturarvet skyddas, vårdas och tillgängliggöras för allmänheten.

Det är i alla fall klart att någonting måste hända och att staten måste ta ett större ansvar, för vården av det kristna kulturarvet är i dag sorgligt eftersatt på i stort sett alla områden från såväl kyrkan som staten.

Ett annat område som tyvärr också är eftersatt är vården av det marina kulturarvet och mer specifikt, vården av våra traditionsfartyg. Enligt den nuvarande kulturminnesvårdslagen ska ett vrak som förlist för mer än hundra år sedan betraktas som ett fast fornminne och har därmed ett starkt lagskydd. De fartyg som däremot har bevarats och stannat kvar ovanför vattenytan saknar bisarrt nog detta lagskydd.

Till skillnad från vården av de landbaserade kulturminnesbyggnationerna har vården av de flytande kulturbyggnationerna nästan helt och hållet lämpats över på ideella krafter. Tack vare att det finns och har funnits fantastiska eldsjälarna runt om i landet har denna ordning fungerat någorlunda så här långt.

Nu ser dock denna ordning ut att ha nått vägs ände. Den ideella sektorn inom den marina kulturarvsvården står inför ett generationsskifte som kommer att dränera verksamheten på mycket kraft. Resultatet kommer sannolikt att bli att fler traditionsfartyg antingen kommer att förfalla eller föras ut ur landet.

I motion 324 förordar Sverigedemokraterna att staten ska ta ett större ansvar för det marina kulturarvet. Vi pekar bland annat på vårt grannland Norge, där det statliga stödet är hela 20 gånger större jämfört med Sverige och där man har byggt upp nationella fartygscentrum dit ägare av traditionsfartyg kan vända sig för att få hjälp med svåra reparationer och där man samlar kompetens och kunskap om såväl den materiella som den immateriella delen av det marina kulturarvet.

Herr talman! De frågor som jag har tagit upp här är bara en bråkdel av de förslag som vi sverigedemokrater har för att stärka vårt nationella immunförsvar mot faran med en smygande kollektiv minnesförlust. Vår uppfattning är att det behövs en rejäl ambitionshöjning på kulturarvsområdet och att detta är ett viktigt led i arbetet med att bevara den nationella gemenskap som har varit en ovärderlig grund för framväxten av vårt demokratiska, fredliga och framgångsrika samhälle.

Jag beklagar att denna ambition inte delas av regeringen, och jag beklagar den idélöshet som regeringen har visat på det här området så här långt under mandatperioden.

Anf. 139 PER SVEDBERG (S) replik:

Herr talman! Det var många kloka ord, Mattias. Det ska du ha kredd för.

Men det jag blir lite nyfiken på är att vi ganska ofta i debatten har en diskussion om vilka som ska och vilka som inte ska. När vi pratar om kulturarvet vet både Mattias Karlsson och jag att det är influerat av en mängd olika kulturer som har gjort att det har vuxit fram och blivit som det har blivit.

Som jag sade i mitt anförande: Om vi förflyttar oss ungefär 150–200 år framåt i tiden, hur känner Mattias Karlsson det inför kulturarvets framväxt?

Anf. 140 MATTIAS KARLSSON (SD) replik:

Herr talman! Jag vet inte riktigt hur jag ska tolka eller besvara den frågan. Jag hoppas att jag inte lever om 150 år, för då är jag nog ganska skröplig.

Jag hoppas att det som har bevarats inte bara är sådant som produceras nu och under de år som ska komma utan att väldigt mycket av det som funnits längre tillbaka i tiden har bevarats.

Jag är dock lite orolig för hur det ska gå till, för jag ser en regering som inte har några ambitioner på området, och jag ser också en opposition som inte har någon särskilt offensiv politik när det gäller att bevara kulturarvet. Men jag hoppas att det kan bli ändring på det och att även de saker som vi i dag betraktar som kulturarv fortsätter att leva vidare så att de finns kvar även om 150 år.

Anf. 141 PER SVEDBERG (S) replik:

Herr talman! Det var härligt att höra, tycker jag, för det som är det intressanta just nu är att vi väl aldrig någonsin har influerats så mycket av olika kulturer som skapar kulturarvet framgent. Jag tror inte heller att jag kommer att vara verksam om 150 år, så det behöver vi inte diskutera.

Ni för ett ganska intressant resonemang om vilka som har rätt och vilka som inte har rätt att vara här. Ni påför ganska ofta i debatten att om vi inte hade den invandringspolitik som vi har så skulle det inte se ut på ett visst sätt. Då skulle vi kunna göra det ena och det andra.

Men i det här fallet måste väl ändå Mattias Karlsson vara med på tanken att eftersom vi har en mångfald och så många som bidrar till att utveckla och skapa ett framväxande kulturarv så är det jättebra.

Anf. 142 MATTIAS KARLSSON (SD) replik:

Herr talman! Vi influeras mycket av andra länder. Jag ser inga problem med det, och det har jag sagt tidigare, så länge de influenser som kommer är frivilliga, så länge vi tar till oss det vi vill ta till oss och har möjlighet att avhända oss det vi inte vill ta till oss.

Tyvärr är det inte så med det mångkulturella samhällssystem som Per Svedberg förespråkar. I det samhällssystemet blir vi tvungna att ta till oss och påverkas även av sådana kulturella influenser som vi inte känner passar i vårt samhälle och som vi inte vill ha här.

Kulturarvet skapas hela tiden, säger Per Svedberg. Så är det, men det är inte per automatik så att vi måste ha ett mångkulturalistiskt samhälls-

system bara för att vi har en invandring. Det finns en möjlighet att anpassa sig och bli en del av den svenska kulturella gemenskapen.

Vad den här diskussionen och striden om framtiden kommer att utmynna i återstår att se, men om 150 år hoppas jag att företeelser som tvångsäktenskap, hedersvåld och andra saker inte är en del av kulturarvet och att det inte är någonting som Per Svedberg vill se på svenska museer om 150 år.

Anf. 143 BENGT BERG (V):

Herr talman! När det gäller kulturarvsfrågor är det två ord som osökt infinner sig: ansvar och tillgänglighet. Upp i ljuset, ut till folket med denna skatt och källa till kunskap om vårt förgångna, om samhällenas förändring, om arbete, livsmönster och traditioner!

I dag avhandlar vi kulturarvsfrågorna, och jag vill speciellt yrka bifall till två av våra reservationer, nr 5, som handlar om fri entré på regionala museer, och nr 9, som handlar om digitaliseringen av värdefullt fotografiskt material i Kiruna.

När jag ändå är inne på digitaliseringen, denna viktiga uppgift med att göra samlingarna tillgängliga, vill jag dela med mig av en stark gårdagsglädje. Jag hade nämligen lyckan att göra ett studiebesök på Sveriges Radios bildarkiv, som är otroligt intressant och som hyser inte mindre än fem miljoner originalbilder i pappersformat. Det är en osedvanlig bredd på dessa bilder, alltifrån skördetröskor i Stalins Sovjet till cirkusbröllop i Paris 1948, engelska kungahuset, Berlin i ruiner, svenska 50-talsdyllor och Monica Zetterlund som sitter och tittar beundrande på Ella Fitzgerald i en sminkloge. Även dessa bilder digitaliseras. Ungefär 30 000 finns tillgängliga på nätet.

Min fråga och min farhåga gäller dock detta arkivs framtid. Utredning pågår nämligen och en diskussion om att arkivet ska omhändertas av företaget Scanpix, det vill säga hamna utanför det public service-ansvar som Sveriges Radio står för. Jag menar att detta vore ett tragiskt bidrag till den hotande glömska som tenderar att breda ut sig över fosterlandet.

Herr talman! Mellan de virtuella världarna öppnar sig hela tiden nya möjligheter. Jag tycker också att man kan betrakta arkeologin som ett nyttigt redskap, denna historiens backspegel med vars hjälp vi kan vinna kunskap och insikt om gångna generationers liv och leverne. Kulturarvet spelar en mycket viktig roll för ett hållbart samhälle och pekar i den meningen framåt i ett viktigt medborgarperspektiv, ett arv som ska vårdas och omhändertas, ansvaras för men också användas för allas vårt gemensamma bästa. Det krävs med andra ord ett folkligt, uthålligt engagemang i kulturarvsfrågan och därtill en nära kontakt med forskningen och kulturinstitutionerna.

Naturvården och kulturmiljövården är som jag ser det två sidor av samma mynt. Kulturlivet betyder också mycket genom sina inte mätbara värden, men ändå viktiga värden som kulturell identitet och lokal självkänsla, betydelsefulla också för en hållbar, grön framtid.

Herr talman! Min egen bakgrund är förankrad i norra Värmland, i gränslandet mellan den uppodlade leende Fryksdalen, omsjungen av Selma Lagerlöf i *Gösta Berlings saga*, och den lite mer mörka vildmarken dit finska invandrare från Savolax kom för att bygga sig liv och

framtid. De svedjade skog, sådde råg och födde sina barn i bastun. Bastun var det första som byggdes.

Jag vill passa på tillfället att förmedla fyra rader av en byggediktare som skrev på sin nordvärmändska dialekt.

Ja vet e litta fatti bygd
Langt nol i Värmlands skoger
Ja vill ni helst skull se'a
När som sola strör sitt gull ...

Dessa bygder och skogar var förr befolkade på ett helt annat sätt än de är i dag. Men genom arkeologiska utgrävningar kan vi få väldigt mycket kunskap om den fascinerande berättelse som finns också i denna karga trakt. Det som i dag med fog kan kallas glesbygd var några generationer tillbaka väldigt livaktiga bygder. Man levde sina egna liv genom självförsörjning, utan att märkas så mycket i de stora sammanhangen.

Historiens rötter ligger djupare än man kan tro. Långt innan finnarna kom på 1600-talet, så långt tillbaka som till den yngre stenåldern finns lämningar bevarade. En storhetstid för norra Värmland brukar man räkna mellan 900- och 1100-talen.

Herr talman! Att på ett varsamt och kunnigt sätt hantera denna naturgåva och detta kulturarv har verkligen gjorts i norra Värmland. Utmarksmuseet, som från början hette Jakt- och fiskemuseet, fick ett komplement genom en fantastisk bildvävnad, en sorts textil roadmovie, på 40 meter som handlar om pilgrimsvandringen från Vänerlandet upp till Nidaros i Norge.

Man satte också i gång en säter, Ransbysäter, dit folk kan komma för att andas frisk luft och för att få en liten aning om hur livet en gång levdes mellan Värmlands blånande berg och vajande granskog.

Ett studium av gångna tiders livsvillkor säger oss också att folk i Värmland var mångsysselsatta, att man såg det som någonting positivt att vara arbetsmänniskor och att man genom sitt arbete och genom råvarorna – skogen, järnet, vattenkraften och dessutom den egna arbetskraften – var med och formade det som i dag är Sverige, vårt gemensamma fina folkhem.

Detta vill jag påminna om nu när andra tider råder, nu när landsbygden och skogslandet betraktas som en tärande del, när vi som bor i det inre stödområdet alltför ofta känner att vi står med mössan i handen – vi som var med om att bygga upp det här landet en gång i världen. Allt detta riskerar att falla i glömska, och just den arkeologiska forskningen kan motverka detta. Den är det nödvändiga verktyget för insikt och förståelse, liksom ett lokalt engagemang och ett folkligt deltagande.

Kulturarvet, herr talman, kan främja det sociala kapitalet, stimulera till mötesplatser och upplevelser, skapande av alternativ produktion, deltagande och ansvarstagande. Allt är viktigt för oss som vill satsa på en hållbar framtid.

Anf. 144 PEDER WACHTMEISTER (M):

Herr talman! Vi verkar alla vara rörande överens om att kulturarvet och kulturmiljön är något väldigt viktigt. Det är väl inte så konstigt. Det finns väl ingen invånare i vårt land som inte tycker att den frågan är

viktig. Med det vill jag börja med att yrka bifall till förslaget i utskottets betänkande och avslag på samtliga motioner.

Det känns, som någon nämnde här, konstigt att yrka avslag på alla motioner när vi ändå kanske tycker samma sak. Men vi vet ju att vissa saker är på gång med utredningar och annat som kommer fram så småningom. Det finns därför ingen anledning att godkänna motionerna i dag.

I årets budget står som målsättning för vårt engagemang för kulturarvet

- ett försvarat och bevarat kulturarv
- ett hållbart samhälle med goda och stimulerade miljöer med kulturmiljöarbetet som en drivande kraft i omställningen
- allas förståelse, delaktighet och ansvarstagande för den egna kulturmiljön
- nationell och internationell solidaritet och respekt inför olika gruppers kulturarv.

Jag fick fundera ett tag på vad man menade med den sista meningen. En del av kulturutskottet fick resa till Japan. Vi var i Kyoto och fick lära oss en mångtusenårig tradition, nämligen hur de lagade te. Vi kanske inte respekterar den traditionen lika djupt som vi gör med andra traditioner, men vi förstod att i andra länder är vissa saker mycket viktiga.

Per Svedberg började som alla socialdemokrater gör i alla debatter, nämligen med att säga att regeringen gör ingenting. Vad sker då med de 925 miljonerna i budgeten? Riksantikvarien får 225 miljoner, kulturmiljövärderna får 200 miljoner och kyrkan får 460 miljoner. Det låter mycket. Samtidigt kan vi sätta det i relation till huset på andra sidan vattnet, Riksarkivet, som renoverades för 200 miljoner. Det är en enda byggnad. Jag kan hålla med om att det behövs mycket mer pengar för att klara kulturarvet, men samtidigt kommer samhället aldrig att klara kulturarvet självt. Samhället kan stödja och uppmuntra, men alla goda initiativ ute i Svea rike måste komma från annat håll. Om samhället skulle ta hand om allt skulle det bli en orimlig kostnad.

Per Svedberg tog upp frågan om fornfynd. Jag har aldrig funderat så mycket på frågan. Jag har ett antal stenyxor som ligger hemma. De hittades någon gång på 40-talet, och de ligger på den öppna spisen. I dag hade man kanske blivit polisanmäld om man inte hade lämnat in dem. Av förslaget i betänkandet framgår att Riksantikvarieämbetet har ett uppdrag. Dessutom ses lagstiftningen över.

Frågan om fri entré återkommer ofta. Resultatet av indragningen av den fria entrén var en ökning av antalet besökande på museerna. Det gäller kanske inte de små museerna ute i glesbygden, men för de större museerna där det finns stort intresse för deras utställningar ökar besöken betydligt mer än tidigare.

Mattias Karlsson tog upp frågan om det marina arvet. Det är inte så lätt att bygga museer för alla båtar. Nu ska Marinmuseum i Karlskrona bygga en hall för ubåtarna. En stor del kommer att investeras där. Så småningom kommer både Kronan och andra båtar att få möjlighet till tak över huvudet.

Bengt Berg diskuterade lokala museer. Det finns exempel på mycket gamla och lokala museer, men det finns även exempel på nya och lokala museer. I Nyköping finns ett lokalt museum. Man har med hjälp av frivilliga krafter byggt ett flygmuseum på den gamla flygflottiljen. Det finns inga statliga pengar utan det är bara med egna händer som det har byggts upp, vilket är fantastiskt.

Det kanske saknas vissa delar i betänkandet, till exempel den pågående översynen av lagstiftningen som ska läggas fram i maj. Vi avvaktar tills den kommer för att få veta var den landar någonstans i fråga om de nationella målen på kulturmiljöområdet.

Jag vill kommentera Irene Oskarssons motion om kulturarvet vad gäller kulturbyggnader på landsbygden. Man kan inte dra alla över en kam, utan man måste ta hänsyn till möjligheterna att ta hand om dessa byggnader på landsbygden. Själv har jag varit engagerad i dessa frågor under ett tiotal år som ordförande i en organisation för kulturmiljö och kulturbyggnader. Man skulle vilja ha en morot för att uppmuntra de insatser som görs, inte hindra. Det finns flera sätt att göra förändringar. Vi kan återkomma till det.

Låt mig gå över till behandlingen av Nationalmuseum. Jag är delvis bekymrad även i den frågan. Det hela kommer att delas upp i två etapper. Nu kommer museet att krocka lite grann med Nobelmuseet, som ska hamna på tomten bakom. Innan man är helt övertygad om var Nationalmuseum ska placeras inför etapp 2 borde man kanske inte gå fram så fort med Nobelmuseet, som vi i och för sig betalar 11 miljoner kronor om året för att ligga i Gamla stan. Nobelmuseet kan ju flyttas över till Riksarkivet, som redan står där och som det har investerats 200 miljoner i. Det är inte så långt att flytta. Men Stockholms stad och Nationalmuseum var inte helt överens förstod vi när vi fick redovisningen i utskottet.

Jag kan inte låta bli att även ta upp Sverigedemokraternas motion om ålagille och världsarv. Jag har faktiskt själv varit med om ett ålagille för rätt många år sedan någonstans norr om Simrishamn. Man skulle med naken överkropp fånga ål i en tunna. Tanken då att ålagillet skulle vara en världsarvsfråga var rätt fjärran. Det är den väl fortfarande.

Sverigedemokraterna har ett särskilt yttrande där de föreslår att en kulturarvsfond ska inrättas. Det finns en stiftelseutredning, och det skulle vara bra om den lades fram någon gång. Kultur är inte skattebefriat. I de fall stiftelser skänker pengar till kulturaktiviteter är kultur inte med på listan över skattebefriade aktiviteter. Om utredningen lades fram skulle det underlätta att få mer pengar till kulturen även från privata intressenter.

Sedan har vi Kulturarvslyftet. Jag kan hålla med om att det är trögt i dörren. Få har fått information. Där måste man öka tempot.

Anf. 145 MATTIAS KARLSSON (SD) replik:

Herr talman! Det finns mycket att säga om det Peder Wachtmeister nyss framförde. Jag skulle kunna tala i flera timmar om de ämnen och kommentarer Peder gjorde. Men jag tänkte hålla mig till motionen om kulturarvsbrott.

Peder sade inledningsvis att det finns frågor där motionärer och utskottsmajoritet är helt överens, men det finns ingen anledning att skynda

på och det finns ingen anledning att bifalla motioner där det finns utredningar som väntar.

Jag förstår faktiskt inte riktigt den utgångspunkten i fallet med motionen om kulturarvsbrott. Det kan finnas en poäng i att vänta in utredningar om man känner att man inte har problembilden klar för sig eller om det kan finnas ytterligare information som kan ha avgörande betydelse för hur man kommer att ställa sig till slut. Här har ni deklarerat att ni instämmer fullständigt i problembilden. Riksantikvarieämbetet och Brottsförebyggande rådet har konstaterat att kulturarvsbrott är ett stort problem som ökar. En av de viktigaste åtgärderna att vidta för att komma till rätta med brottsligheten är att skärpa straffen och förlänga preskriptionstiden.

Huruvida det finns en utredning som väntar eller inte är oklart. Det står i betänkandet att kulturministern överväger om hon ska vidta några åtgärder eller initiera en översyn. Jag kan inte se varför man inte här och nu kan bifalla motionen, speciellt eftersom det finns en tidsaspekt i det hela. Det försvinner kontinuerligt värdefulla kulturskatter från vårt land. Att stoppa detta måste vara en prioriterad fråga, så fort som möjligt så att inte fler föremål försvinner från vårt land för all framtid. Det måste vara en prioriterad fråga.

Varför kan Peder Wachtmeister och Moderaterna inte bifalla motionen när vi är helt överens och ni redan har gjort en problembeskrivning och analys av situationen?

Anf. 146 PEDER WACHTMEISTER (M) replik:

Herr talman! Det är på det viset att departementet har frågan och arbetar vidare med den. Riksantikvarieämbetet har ett uppdrag under 2012 för att komma fram med olika förslag om att garantera det här. Sedan vet vi att i till exempel kyrkornas fall är det en väldigt dyrbar process att sätta in larm i alla svenska kyrkor. Därför har man kanske försökt plocka undan värdefulla föremål, vilket i och för sig också är tråkigt.

Motivet för Moderaterna att inte säga ja till motionen är att vi vill ha lite mer kött på benen innan vi tar fram ett förslag på hur man ska hantera de här frågorna.

Anf. 147 MATTIAS KARLSSON (SD) replik:

Herr talman! Men det jag talar om är specifikt att skärpa straffen och förlänga preskriptionstiden. Där har ni redan gjort ett ställningstagande. Ni säger att det behövs, att det är viktigt och att vi måste göra det. Riksantikvarieämbetet och Brottsförebyggande rådet säger exakt samma sak. Vad är det ni ska vänta på? Jag förstår inte det. Jag tycker att det är ett oansvarigt hanterande.

Jag menar också att det tyvärr nog är ett tecken på hur regeringen ser på kulturarvsfrågorna. Man behandlar kulturarvsfrågorna med nonchalans och ointresse. Det återspeglar sig i alltifrån denna fråga till hur man har behandlat Kulturarvslyftet och många andra frågor. Jag beklagar det. Men det är kanske samtidigt inte så förvånande när vi har en moderat statsminister, en moderat kulturminister och moderata ledamöter i kulturutskottet som offentligt har uttalat att man ser det svenska som endast barbari.

Anf. 148 PEDER WACHTMEISTER (M) replik:

Herr talman! Det är alltid lätt att kritisera, men det är svårare att komma med egna förslag. Kulturarvslyftet uppfattas som väldigt positivt av många. Sedan tar det ett tag innan det kommer i gång. Så är det med alla sådana här nya innovationer, som man får kalla det eftersom det är en nyhet.

Jag vill påstå att man väldigt aktivt följer det här. Det ingår dessutom att skaffa fler jobb för fler människor, och det finns ingenting negativt i det.

Anf. 149 PER SVEDBERG (S) replik:

Herr talman! Ja, Peder, du är en behaglig herre. Fast jag måste nog rätta dig på en punkt. När fri entré-reformen avskaffades sjönk besöks-talen dramatiskt. Sedan har de stigit. Så var det. Det var inte så att man utgick från den punkt då man avskaffade den och det sakta gick uppåt, utan det var en dramatisk sänkning och i vissa fall nästan katastrof i besökstal. Jag tror att vi kan vara överens om att rätta till historieskrivning-en en smula.

Vi var ganska överens om Kulturarvslyftet, effekterna och tempot, och då blir i konsekvensens namn frågan: Vad tänker ni göra åt det?

Anf. 150 PEDER WACHTMEISTER (M) replik:

Herr talman! Det är svårt att tolka besökssiffror. Det nya fotomuseet på Söder, nere vid hamnen, gick på Moderna museets siffror när de skulle starta sitt museum. Moderna museet hade då 550 000 besökare, och de sade att fotomuseet säkert kommer att ha hälften. Det visade sig att Moderna museet även mätte personalen som gick ut och rökte. Alla som gick fram och tillbaka i dörren mättes. Det är ingenting som jag har hittat på, utan jag har fått informationen av dem som driver fotomuseet.

Därför tycker jag att det är lättare att tolka besökssiffrorna om man får betala en peng. Då går det att registrera varje betalande. Det är möjligt att det dippade då, men kanske alla de som gick in på museet med barnvagn försvann när de blev tvungna att betala. Jag tror att det är positivt att man får betala en peng när man går in och på det sättet känner ett visst ansvar.

Anf. 151 PER SVEDBERG (S) replik:

Herr talman! Det var ju inte bara det att det dippade lite grann, utan det var ett tapp på drygt 40 procent. Det var förmodligen fler än de som gick ut och rökte.

Då går jag till fråga nr 2, Kulturarvslyftet och tempot: Hur tänker majoriteten försöka styra upp det här så att effekterna blir så positiva som de skulle kunna bli? Jag måste vara ärlig och ge en eloge för det: Det här är bra och viktigt. Men desto mer problematiskt blir det att det inte utnyttjas. Det måste bero på någonting. Hur tänker ni framgent vad gäller kulturarvslyftspengarna?

Anf. 152 PEDER WACHTMEISTER (M) replik:

Herr talman! Det finns ett bekymmer. I fredags var jag i Sörmland och tittade på ett antal olika kulturbyggnader, och där var det ingen som

kände till Kulturarvslyftet. För det första måste man gå ut med mycket mer information. För det andra måste man informera Riksantikvarieämbetet om hur de hanterat de här frågorna för att få ut information snabbare. Det finns ju läns museer som har jobbat med frågorna, även länsstyrelser, och man kunde hantera de människorna på ett bättre sätt. Om människor som vårdar en kulturbyggnad inte vet om att det finns är det ett problem – det håller jag med om.

Anf. 153 ANNA STEELE (FP):

Herr talman! Kulturarvsfrågor – jag skulle tro att det låter ganska tråkigt för de flesta, lite dammigt och instängt eller kanske jordigt, med skelettdelar och gamla mynt, eller kanske fåbodar, knätofsar eller samiska. Hur kul eller intressant skulle det kunna vara? Möjligen skulle det kunna finnas en och annan som börjar tänka på hur vi i Sverige har en historia där vi bland annat mätte skallar på samer och tvångssteriliserade romer. Den bakgrunden har vi också, tyvärr.

En otrevlig bakgrund verkar dock inte bekomma Sverigedemokraterna, som vill att det ska genomföras återkommande nationella informationskampanjer i skolorna om kommunismens och nationalsocialismens brott mot mänskligheten.

För min egen del finge det gärna genomföras informationskampanjer varje dag i dessa ämnen i skolorna. Nu är det ju så att skolorna har historia på schemat, och där ingår att läsa om kommunism och nationalsocialism. Vad som inte ingår på schemat är att läsa om att Sverigedemokraterna har sitt ursprung i nationalsocialismen. Den motionen finner jag därför ganska märklig – man skulle till och med kunna kalla den ett självmål.

Sedan har vi en annan motion som vill att uppdraget om att upplysa om kommunismens brott, som Forum för levande historia har, ska tas bort. Det märkliga med den motionen är förstås, förutom det märkliga att man inte vill att det ska upplysas om kommunismens gigantiska brott mot mänskligheten, att den inte är skriven av en vänsterpartist. Då hade jag inte varit särskilt förvånad. Nej, den är skriven av en socialdemokrat. Nå. Jag tycker att uppdraget som Forum för levande historia har är bra och att inget i det behöver tas bort.

Jag skulle vilja tala mer om kulturarv, det som syftar på allt ifrån byggnader till artefakter, lika med konstgjorda föremål, till små smycken och mynt, bara som några exempel. Det är de saker som arkeologer med oändligt tålamod och allra största försiktighet tar fram ur jorden där de har legat gömda sedan urminnes tider emellanåt. Ibland kan de ha legat bara några århundraden.

Det är de saker som bevaras på våra museer och andra institutioner, de saker som det forskas om eller som förevisas för oss alla. Det är saker som restaureras, rengörs eller lagas, som till exempel inredningar eller tavlor. Vidden på detta är enorm eftersom det handlar om hur människor levde förr, och då ingår både vardagsprylar som bestick och hygienartiklar till intrikata möjänger eller fina smycken.

Kulturarv är också folkmusik, sånger, berättelser – *Imse vimse spindel* och *Bockarna Bruse*.

Människor har inte förändrats så mycket under århundradena. Vi har alltid behövt äta och ta hand om våra kroppar. Vi har alltid velat bli ro-

ade, alltid varit på resande fot, bedrivit handel och jordbruk, alltid fått barn eller blivit sjuka och alltid krigat, blivit gamla och dött. Det som ändrats är ju medellivslängden och hur vi gjort alla de där sakerna, genomidit dem eller blivit roade. Det är mycket intressant att blicka bakåt för att förstå oss själva och då kunna blicka framåt med nya ögon.

Alla dessa otaliga saker som finns över hela vårt land på olika håll görs nu mer och mer tillgängliga via nätet till en enorm skara människor, ja, så stor att den inte skulle få plats i de flesta byggnader där tingen förvaras. Förutom att vi i Sverige kan titta på saker som finns här kan människor i andra länder också titta på dem.

Dessa skatter, som ger oss en större förståelse om oss själva, kan alltså hela världen ta del av. Och vi kan göra likadant med andra länders föremål, alltså titta på dem på nätet.

Det är klart att detta att se saker IRL – in real life, datasfärens uttryck för ”i verkliga livet” – är den ultimata upplevelsen. Att få se mumier på plats i Egypten eller målningar på plats i taket på Sixtinska kapellet i Italien är förstås häftigt. Att känna dofter och se saker i sitt rätta sammanhang går inte att överträffa.

Å andra sidan: Om man aldrig någonsin kommer att resa till de länder och platser där det man vill se finns, då är nätet helt oslagbart. Det går på ögonblicket att se det man vill se. Det är extremt billigt. Dessutom får man ofta hela föremålets historik presenterad för sig och extra kuriosa också, vilket man oftast inte får IRL.

Riksantikvarieämbetet ansvarar för dessa frågor och har till uppdrag att föra över så mycket som möjligt till nätet. Det har gjorts och görs ett formidabelt arbete och kommer att behöva göras mer. Den som bara har tillgång till en dator och uppkoppling har hela världen vid sina fingertoppar. Det tycker jag är väldigt häftigt.

Jag ska säga att Folkpartiet verkar för fri entré på statliga museer. I förlängningen borde även regionala museer kunna tas med i den tanken, tycker jag.

Härmed ber jag att få yrka bifall till utskottets förslag och avslag på samtliga motioner.

Anf. 154 PER SVEDBERG (S) replik:

Herr talman! Nu fick jag nästan svar på en fråga. Jag tänkte prata lite om fri entré på museer. Du kan få möjlighet att utveckla det lite mer, Anna.

De effekter som man fick ut av reformen med fri entré var att man breddade gruppen som tog sig till och fick se delar av kulturarvet. Hur känns det nu, när resonemanget mer är ”Jo, men det är nog bra om du betalar”? Känns det inte lite märkligt för dig, Anna?

Anf. 155 ANNA STEELE (FP) replik:

Herr talman! Det känns inte märkligt för mig personligen eftersom jag aldrig har varit med om att fatta några av de besluten. Däremot kan jag tycka – och har tyckt hela tiden – att det ska vara fri entré på museer som är statligt ägda. De är till för alla, precis som biblioteken. Jag tycker verkligen att man kan se en förändring i besöksbilden.

För mig känns det inte som att jag kan stå här och säga att det blir fler besökare därför att man tar betalt – det kan jag inte säga.

Sedan kanske du vill fråga mig, eftersom vi sitter med i Alliansen, varför detta inte har genomförts. Det handlar om att vi är fyra partier och måste arbeta med detta. Det är dessutom inte en budgetfråga, så jag kan inte säga nu att vi går med på ert motionsförslag.

Anf. 156 PER SVEDBERG (S) replik:

Herr talman! Jag förstår situationen. Däremot skulle vi kunna vara lite filosofiska i fråga om tankarna kring effekterna av fri entré. Jag tror att vi är ganska överens om det.

I takt med att vi får ett samhälle som vi drar isär en smula – inkomstklyftorna ökar och så vidare – blir den här typen av reformer otroligt viktig för att dra ihop och förena.

Hur reflekterar Anna kring det? Den politik som bedrivs i dag gynnar ju inte på något sätt dem som har det sämst ställt att komma i åtnjutande av vår kultur.

Kan du utveckla Folkpartiets hållning om detta att bygga broar mellan grupper, folk med inkomstskillnader och olika folkslag?

Anf. 157 ANNA STEELE (FP) replik:

Herr talman! Jag tycker att Per Svedberg slår in en öppen dörr. Jag har just sagt att alla partier inom Alliansen kanske inte har precis samma förhållningssätt.

Jag tycker att du och jag är väldigt överens. Jag tycker absolut, som jag sade förut, att de statliga museerna verkligen borde ha fri entré, och vi verkar för det. Det är väldigt viktigt för alla människor i vårt land att ha tillgång till dessa olika museer där alla dessa föremål finns, där vårt kulturarv finns presenterat. Det ska vara lätt för alla att se.

Anf. 158 PER LODENIUS (C):

Herr talman! Kulturarvets område är mycket brett, som många före mig i talarstolen har påpekat. Jag tänkte koncentrera mitt anförande något men vill samtidigt betona att många andra delar av kulturarvsområdet som jag inte kommer att ta upp i det här anförandet självklart också är viktiga.

Under det senaste årtusendet har ett kulturarv i form av kyrkobyggnader och kyrkomiljöer byggts upp i Sverige. Det handlar om ett i allra högsta grad levande kulturarv, eftersom det fortfarande används. Jag tänker då inte minst vid alla högtider under året men också som konsertlokaler och som besöksmål för turister. För många av oss är också kyrkobyggnaden en viktig plats i både glädje och sorg. De allra flesta av oss har ju något slags personlig relation till just en kyrkobyggnad.

Kyrkorna och byggnaderna som hör till kyrkorna är också en källa till kunskap om vår gemensamma historia, hur vi levde och hur Sverige befolkades av hantverkare och andra yrkesmänniskor från olika delar av vår värld. Det var de som hjälpte till att bygga vårt land och då också våra kyrkor.

I många kyrkor finns också bevis för Sveriges lite mer våldsamma historia, från den tid då vi var en krigförande nation. Det kan vi se genom de utsmyckningar som finns i många kyrkor som är krigsbyten från dessa år.

Att bevara och hålla kyrkorna öppna – denna del av vårt kulturarv – är en angelägenhet för Centerpartiet. Många centerpartister är också engagerade, både lokalt och regionalt, i att bevara och utveckla den svenska kyrkan och då också kyrkobyggnaderna.

Centerpartiet medverkade till att förändra relationerna mellan Svenska kyrkan och staten. Men vi har samtidigt framhärdat i att staten måste vara med och ta ansvar för att det gemensamma kulturarv som Svenska kyrkans byggnader representerar ska bevaras och också vara tillgängligt för alla.

Staten bidrar till bevarandet och upprustningen av detta kulturarv med en årlig kyrkoantikvarisk ersättning. År 2009 fattade också riksdagen beslut om att staten ska ta ett fortsatt ansvar med en årlig kyrkoantikvarisk ersättning som jag i dag tror omfattar 460 miljoner kronor, årligen återkommande.

Det var ett viktigt beslut som Centerpartiet arbetade för, då den kyrkoantikvariska ersättningen är av stor betydelse just för att bevara en stor del av vårt kulturarv.

Samtidigt – med tanke på Sverigedemokraternas motion och reservation i betänkandet – vill jag lyfta fram det uppdrag Historiska museet har och det arbete museet gör för att bevara och synliggöra svensk kyrkohistoria. Bland annat har man i museet en utställning med rikt utsmyckade altarskåp. Där kan man också lära sig att berättelserna på altarskäpen med sina bilder och skulpturer var medeltidens sätt att sprida Bibelns texter, då de flesta som bodde i Sverige under denna tid inte kunde läsa.

Herr talman! Det är viktigt att vårt rika kulturarv är tillgängligt för alla. Det kan ske genom digitalisering, och det kan ske genom ordentlig skyltning av besöksmål, så att besökare lättare kan hitta. Det finns många olika sätt. Det kan handla om att man kanske kan göra ett spontant, oplangerat besök när nyfikenheten tar överhanden när man råkar passera en skylt som pekar ut ett intressant kulturarv eller hittar något spännande på nätet. Men då är det också viktigt att vårt kulturarv så långt det är möjligt är fysiskt tillgängligt för alla, också för personer som har funktionsnedsättning.

Jag är just nu ute på en turné i vårt land. Det är en kulturtillgänglighetsturné. Till min hjälp har jag lokalt förankrade centerpartister och lokala kulturarbetare.

Vad jag letar efter runt om i Sverige är hur man kan göra kulturen tillgänglig. Det handlar om den geografiska tillgängligheten. Var i landet, i regionen, i kommunen är det man erbjuder kultur? Det handlar om den socioekonomiska tillgängligheten. För vem har man kulturen? Vem tar del av kulturutbudet? Och det handlar om tillgängligheten för den som har funktionsnedsättning. Jag får se många exempel på hur man aktivt jobbar med att tillgängliggöra till exempel våra kulturarv runt om i vårt land.

Vad det ytterst handlar om är att man vill visa upp och sprida det kulturarv som man så stolt vårdar. Och då vill man också självfallet att så många som möjligt ska kunna ta del av detta, oberoende av varifrån de kommer eller vilka fysiska förutsättningar de har. Det finns en vilja att möta dessa frågor, att vara tillgänglig för alla och att också möta nya grupper. Men det finns inte alltid en kunskap om hur man på bästa sätt ska kunna gå till väga för att just tillgängliggöra sitt kulturarv.

Det är därför viktigt att vi fortsätter att lyfta fram frågan om allas möjlighet att ta del av våra kulturarv och också visar på goda exempel som är värda att sprida, för det finns gott om goda exempel i vårt land, det kan jag berätta. Vi måste låta våra kulturarv bli tillgängliga på många olika sätt så att alla får en möjlighet att ta del av dem oberoende av varifrån vi kommer, var vi bor eller vilka fysiska förutsättningar vi har.

Herr talman! Med det vill jag yrka bifall till förslaget i utskottets betänkande och avslag på motionerna.

Anf. 159 BENGT BERG (V) replik:

Herr talman! Värderade kollegan Per Lodenius! Det var många vällovliga tankar som framfördes när det gäller tillgänglighet och allas delaktighet i kulturarvet.

När vi hörde Peder Wachtmeister förut tyckte jag mig förmimma en liten irritation över långsamheten hos Kulturarvslyftet. Det går helt enkelt långsamt. I och med att projektet bara ska pågå i tre år kan inte startsträckan vara hur lång som helst. Det fanns också vissa betänkligheter från kritiker om hur det hela var uppbyggt. Personalen som ska utföra de här noggranna uppgifterna ska läras upp. Om jag har förstått det hela rätt byts dessa personer ut efter ett år, och då kommer det nya. Då kan man ju tänka sig att det blir en lång startsträcka igen.

Jag undrar hur Per Lodenius ser på att Kulturarvslyftet framskrider i ultrarapid och kanske inte får den maximala effekten.

Anf. 160 PER LODENIUS (C) replik:

Herr talman! Bengt Berg tar upp Kulturarvslyftet. Jag är glad att vi genomför Kulturarvslyftet. Det är en väg att komma in i arbete, få en sysselsättning och kunna bidra även om man har en funktionsnedsättning. Men jag är också frustrerad över att det inte går snabbare och att vi inte lyckas ännu bättre. Jag är glad över de 160 personer som får ta del av Kulturarvslyftet och kan komma in i arbete, men det är långt ifrån målet på 4 400.

Jag tror att det kommer att accelerera ännu mer. Vi är bara i början av det här arbetet. Jag är övertygad om att det kommer att accelerera ytterligare, vi är långt ifrån målet än så länge. Men låt oss för den skull inte redan nu se det här projektet som ett misslyckande. Det är tvärtom ett lyckat tillfälle för var och en som till slut får en möjlighet att komma ut och arbeta och får arbetsträning.

Anf. 161 BENGT BERG (V) replik:

Herr talman! Det är gott och väl att människor som har stått utanför arbetsmarknaden och på olika sätt hamnat lite i kanten av samhället får arbetsuppgifter. Men om man ser det strikt som ett projekt för att lyfta kulturarvet kan man verkligen resa ett och annat frågetecken.

Jag tänkte ta upp en delvis annan sak. Enligt Svenska byggnadsvårdsföreningens gula lista finns det väldigt många byggnader som är värda att bevara som står och förfaller. Har Per Lodenius noterat att det är så under sina resor kors och tvärs i Sverige? Hur kan man råda bot på det?

Prot. 2011/12:112

10 maj

Kulturarvsfrågor

Anf. 162 PER LODENIUS (C) replik:

Herr talman! Bengt Berg tar upp en viktig fråga när det gäller bevarandet av byggnader. Jag tror att en viktig del i detta är att kunna använda de byggnader som finns ute i vårt land på olika sätt. Det finns en översyn av hur det ska kunna fungera. Det finns också vissa bidrag att få. Allting kan självfallet förmeras. Samtidigt har ägaren av en byggnad också ett ansvar för den.

När det gäller den statliga delen i detta handlar det mer om den merkostnad som uppkommer just på grund av att det är en kulturarvsbyggnad. Det kan finnas viktiga bevarandedelar som gör att det kanske kostar mer att renovera eller att hålla en byggnad i skick.

Det jag har sett när jag har varit ute på mina resor är att det inte blir lika mycket slitage på en byggnad som används aktivt. Det är när någonting bara blir stående och inte kan användas som det blir ett större slitage.

Anf. 163 LARS-AXEL NORDELL (KD):

Herr talman! Tage Danielsson har gett oss många tankvärda sanningar. Vid ett tillfälle sade han: Den som bara ser framåt och inte bakåt får se upp.

Jag tror att det ligger mycket i det. Det är tankvärt. Det är viktigt att vi lyfter blicken och kan se vart vi är på väg, och framför allt måste vi bestämma oss för vart vi vill komma. Men då måste vi också veta var vi är någonstans i dag och dra nytta av de erfarenheter som gjorts av tidigare generationer. Det handlar om att dra nytta av både misstag och andra erfarenheter. Det finns ingen anledning att, som man brukar säga, uppfinna hjulet gång på gång.

När jag på 70-talet skulle ta körkort för bil underströk min körlärare, som hette Jonke, upp i Sveg att jag skulle titta lika mycket i backspejeln som jag tittade framåt. Jag tror att det är likadant om man ska bygga det goda samhället. Det gäller att ha god kännedom om hur det har varit tidigare. Att ha god kännedom om sitt eget kulturarv är en förutsättning för att bygga upp en egen identitet och för att kunna respektera andra kulturer och värden.

Alla människor har ett gemensamt ansvar att värna kulturarvet. Vi är alla medskapare av vår kultur, och med det följer också ett ansvar att föra den vidare som ett arv till kommande generationer.

Vårt gemensamma samhällsbyggande kan liknas vid ett träd där stammen utgör det som vi alla har gemensamt och som måste respekteras för att vi ska få ett människovärdigt samhälle. De kulturella rötterna kan komma ur olika jordmån. Den stolta kronan kan breda ut sig åt olika håll. Det behöver inte skapa några som helst problem. Det kan tvärtom förhöja skönheten och värdet hos trädet. En kultur som värnar mångfald är förutsättningen för en positiv integration.

Herr talman! Byggnader, kulturlandskap, kulturhistoriska föremål och dokument tillhör den synliga, materiella delen av vårt kulturarv. Här har arkiv, museer och bibliotek ett särskilt ansvar. Det är ett komplext ansvar

som kräver ständig förnyelse och utveckling. Det handlar om både ett inåtvänt arbete med registrering, vård, konservering och magasinering och om ett utåtriktat arbete där man gör det synligt genom utställningar, visningar, forskarstöd med mera.

Men vårt gemensamma arv är mer än den fasta och synliga del som till stor del förvaltas vid våra museer och arkiv. Det för ögat osynliga kulturarvet i form av gemensamma värderingar, traditioner, religion, livsåskådning, språk, folkminnen, Ortsnamn och mycket mer kallas för det immateriella kulturarvet.

Det är framför allt i detta kulturarv som vi människor har vår kulturella identitet. Kunskap om sitt eget immateriella kulturarv skänker människor trygghet i deras identitet, vilket är nödvändigt för att vi ska kunna möta och känna respekt för andra kulturer och traditioner. Kulturarvet blir därigenom ett viktigt vapen i kampen mot rasism och främlingsfientlighet. Ett av de viktigaste kulturarven vi har att förvalta är yttrandefriheten, religionsfriheten, synen på människorna, där varje person är unik, okränkbar och har ett omätbart värde.

Motionsbetänkandet som vi i dag debatterar innehåller en rad frågor som berör både det materiella och det immateriella kulturarvet.

Kulturminneslagen slår fast att ansvaret för att skydda och bevara kulturmiljön delas av alla. Det är bekymmersamt att det ännu saknas tydliga riktlinjer och lättillgänglig information på Riksantikvarieämbetets hemsida om hur man hanterar fornyfynd och hur man uppmuntrar och stöder allmänheten att rapportera. Vi räknar med att detta kommer att lösas inom kort i och med att man nu ser över lagstiftningen och fångar in dessa frågor.

Herr talman! Det immateriella kulturarvet är något som mer och mer hamnar i fokus i vår globaliserade värld där många upplever stora förändringar. Sverige har ratificerat Unescos konvention om det immateriella kulturarvet. Den är tänkt som ett komplement till den nuvarande världsarvslistan som ger skydd åt betydande monument och naturområden. Konventionen ska skydda värdefulla kulturella företeelser som muntliga traditioner och språk, traditionell dans och musik, ceremonier och traditionellt hantverkskunnande. Det är jätteviktiga frågor som fångas in i och med denna konvention. Ett arbete har kommit i gång i vårt land för att genomföra konventionen.

Vi kristdemokrater anser att det civila samhällets verksamhet inom kulturarvsområdet har goda förutsättningar att vara inkluderande och omfatta många olika berättelser. Civilsamhällets organisationer gör viktiga insatser i kulturarvsarbetet. Den mycket omfattande hembygdsrörelsen, som i min valkrets, Örebro län, har ett sjuttiofem lokala hembygdsföreningar i länets 50 socknar, är en viktig aktör i det lokala arbetet. Det är ganska fantastiskt med en sådan verksamhet. Genom projektet Hus med historia gör regeringen viktiga satsningar för att vårda Sveriges hembygdsgårdar. På det sättet uppmärksammas det betydelsefulla arbete som ideella krafter bidrar med på kulturområdet genom att främja det ideella engagemanget för det bebyggda kulturarbetet. De regionala hembygdsförbunden arbetar på olika sätt med hembygdsföreningarna i projekt som ofta kombineras med informationsinsatser av olika slag.

Till sist, herr talman, vill jag nämna ett intressant samarbetsprojekt mellan Arkivcentrum och Studieförbundet NBV i Örebro län där jag

varit engagerad som verksamhetschef. Studieförbundets länsavdelning samarbetar i dag med 30–40 olika invandrarföreningar. Man har i projektform haft ett samarbete med Arkivcentrum och genomfört ett hundratal intervjuer med personer i invandrarföreningarna och nedtecknat deras historia från ursprungslandet. På det sättet bidrar vi till ett bredare berättande om kulturarvet som inkluderar människor som flyttat till Sverige och som är en del av vår gemensamma historia.

Med det, herr talman, yrkar jag bifall till utskottets förslag i betänkandet och avslag på de motioner som väckts.

Anf. 164 BENGT BERG (V) replik:

Herr talman och Lars-Axel Nordell! Vi här uppe i den höga nord har en speciell och för oss betydelsefull miljö, och det är skogen. Om jag förstod det hela rätt stod din vagga, Lars-Axel Nordell, i Sveg, kanske mitt i skogen – åtminstone ligger Sveg mitt i skogen.

Det har länge förts en intensiv skogsdebatt i det här landet. DN har publicerat fyra uppmärksammade artiklar av Maciej Zaremba. Jag och säkert många med mig skulle vilja veta hur ni ser på skogen. Det är en råvara men också någonting mycket mer. När man diskuterar skogen handlar det ofta om urskog eller gammelskog där några procent avsatts för just det. Jag menar att skogsbrukets sätt att hugga ned och härja i naturen är värt att titta på och reagera mot.

Jag skulle helt enkelt vilja veta hur du ser på skogen som en katedral.

Anf. 165 LARS-AXEL NORDELL (KD) replik:

Herr talman! Visserligen är jag uppvuxen i Härjedalen där det finns mycket skog, men jag är ingen skogsexpert. Jag kan väl säga att när jag förberedde mig inför dagens debatt hade jag inte förväntat mig att få den frågan. Jag trodde det skulle komma några andra frågor.

Den katedral som Bengt Berg talar om omfattar även fjällnära skog. Det finns alltså många olika sorters skogar som är viktiga i ett kulturlandskap och ska ses som värdefulla. Om man talar med människor i Härjedalen berättar många om hur deras förfäder en gång i tiden sålde sin skog mycket billigt till skogsbolagen som i dag ser skogen enbart som en råvaruproducent.

Jag håller med om att det är viktigt att vi kan ha bygder där även skogen har sin plats att fylla. Jag har nog inte mer att säga om det.

Anf. 166 BENGT BERG (V) replik:

Herr talman! Jag tackar för svaret.

Det var en norrman som sade: Jag äger inte ett enda träd och likafullt är skogen min. Skogen är alltså större än själva ägandet, och vi har ett ansvar för den. När det gäller kulturarvet är natur och kultur hopflätade i varandra. Jag menar inte att man måste vara expert för att delta i en debatt om skogen som miljö- och kulturarv.

Sveg ligger i skogen, och jag kan rekommendera Närke. Där finns ett mycket trevligt sommararrangemang med Rädda skogen som presenterar hur man kan se på skogen och hantera den varsamt. Det är ett semester-tips.

Anf. 167 LARS-AXEL NORDELL (KD) replik:

Herr talman! Ja, det finns många olika kulturlandskap och kulturbyggnader. Det finns mycket som vi ska bevara från en tid som varit. Som Bengt Berg antyder har vi också ett ansvar att för eftervärlden bevara det som finns i dag. En bra inställning när det gäller miljö- och naturresurser är att inse att vi inte äger jorden utan bara lånar den av våra barn och barnbarn.

Anf. 168 ISAK FROM (S):

Herr talman! I kväll debatterar vi kulturarvsfrågor, och vi blir faktiskt en del av kulturarvet när vi gör det. I framtiden kan förmodligen människor gå in och titta på oss på ett eller annat sätt. Det kan vi vara stolta över. För att kunna göra det krävs både nu och i framtiden insatser på många olika områden. Jag vill nämna några som har bäring på motionen som behandlas i betänkandet.

Fornfynd, som det talats om i kväll, kräver ny teknik, och jag tänkte därför tala om Sofie.

År 1992 startade Västerbottens museum utvecklingen av museidatabasen Sofie. Idén var från början att Västerbottens museum hade ett skriande behov av att registrera de egna samlingarna. Snabbt visade det sig att det var många fler museer runt om i hela landet som hade samma behov av att registrera sina samlingar. Man har utvecklat Sofie, och i dag finns det en bredare plattform och en ny version, som är mycket mer flexibel. Programstrukturen i den nya versionen är också förberedd för utbyte av andra system.

Herr talman! Sofie har i dag en bit över 400 användare och är därmed Sveriges största datasystem för museer och relaterade verksamheter. Systemet har många användare i kommuner och ideella föreningar och på hembygdsgårdar. Många av museerna eftersträvar ett billigt och lätthanterligt system. Men nu har man kommit dithän att man måste byta och anpassa Sofie till nya befintliga söksystem, både nationella och internationella, för att kunna driva det här vidare.

Vi socialdemokrater anser att det är väldigt viktigt att stödja ny teknik, och vi tror att kombinationen av teknik och kompetensutveckling är ett vinnande koncept. Kulturarvsbevarandet kräver insatser i ny teknik. Därför hoppas jag för alla små och medelstora museers skull att staten gör som i Norge och tydligt bistår även de små aktörerna på området med ny teknik.

Vi socialdemokrater har ingen reservation i år. Vi avvaktar därför det arbete som regeringen säger pågår. Men om det arbetet sker lika snabbt som arbetet med Kulturarvslyftet är vi nog angelägna att återkomma och presentera en lösning.

Bengt Berg talade om skogen. Jag ska glädja honom genom att göra detsamma, lite kort. Det kanske bästa museet för skogen är allemansrätten, där vi alla har möjlighet att röra oss och vistas. Men det finns också en väldigt fin skogsbrukshistoria som är värd att ta vara på. Landet är uppbyggt av vad skogen har gett oss, herr talman, men vi har inget nationellt skogsmuseum.

Det finns motioner om detta i betänkandet från både Socialdemokraterna och Folkpartiet. Det är viktigt att kulturutskottet och även regeringen tar sig en funderare på hur vi kan lyfta fram den skogsbrukshistoria som är värd att lyftas fram på ett bättre sätt, så att vi stolt kan säga att Sveriges välstånd har byggts av skogen och att vi vill visa upp det.
(Applåder)

Prot. 2011/12:112
10 maj

Kulturarvsfrågor

I detta anförande instämde Per Svedberg (S).

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 23 maj.)

14 § Bordläggning

Anmäldes och bordlades
Proposition
2011/12:147 Rätten att få åldras tillsammans – en fråga om skälighet, värdighet och välbefinnande i äldreomsorgen

15 § Anmälan om interpellation

Anmäldes att följande interpellation framställdes

den 10 maj

2011/12:360 Gemensamma trygghetssystem eller privata försäkringar

av *Hillevi Larsson* (S)
till statsrådet *Ulf Kristersson* (M)

Interpellationen redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 22 maj.

16 § Anmälan om fråga för skriftligt svar

Anmäldes att följande fråga för skriftligt svar framställdes

den 10 maj

2011/12:574 Välfärdsteknologi

av *Carina Moberg* (S)
till statsrådet *Maria Larsson* (KD)

Frågan redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 22 maj.

Prot. 2011/12:112 17 § Kammaren åtskildes kl. 19.53.
10 maj

Förhandlingarna leddes
av andre vice talmannen från sammanträdet början till ajourneringen
kl. 13.56,
av talmannen därefter till ajourneringen kl. 15.48,
av andre vice talmannen därefter till och med 12 § anf. 133 (delvis) och
av talmannen därefter till sammanträdet slut.

Vid protokollet

ANDERS NORIN

/Eva-Lena Ekman

1 § Beslut om ärende som slutdebatterats den 9 maj.....	1
NU20 Energifärdplan för 2050.....	1
2 § Justering av protokoll.....	1
3 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer.....	2
4 § Hänvisning av ärende till utskott.....	2
5 § De brottsbekämpande myndigheternas tillgång till uppgifter om elektronisk kommunikation	2
Justitieutskottets betänkande 2011/12:JuU8.....	2
Anf. 1 ELIN LUNDGREN (S).....	2
Anf. 2 MARIA FERM (MP)	4
Anf. 3 KENT EKEROTH (SD).....	6
Anf. 4 JENS HOLM (V)	9
Anf. 5 EWA THALÉN FINNÉ (M).....	10
Anf. 6 JENS HOLM (V) replik	11
Anf. 7 EWA THALÉN FINNÉ (M) replik.....	12
Anf. 8 JENS HOLM (V) replik	12
Anf. 9 EWA THALÉN FINNÉ (M) replik.....	13
Anf. 10 JOHAN PEHRSON (FP).....	13
Anf. 11 JENS HOLM (V) replik	15
Anf. 12 JOHAN PEHRSON (FP) replik	16
Anf. 13 JENS HOLM (V) replik	16
Anf. 14 JOHAN PEHRSON (FP) replik	17
Anf. 15 JOHAN LINANDER (C).....	18
Anf. 16 CAROLINE SZYBER (KD).....	20
Anf. 17 ANTON ABELE (M).....	21
Anf. 18 MATHIAS SUNDIN (FP).....	22
Anf. 19 JOHAN PEHRSON (FP).....	23
(Beslut fattades under 10 §.).....	23
6 § Subsidiaritetsprövning av förslag till Monti II-förordning	23
Arbetsmarknadsutskottets utlåtande 2011/12:AU14	23
(Beslut fattades under 10 §.).....	23
7 § Förskolan.....	24
Utbildningsutskottets betänkande 2011/12:UbU13	24
Anf. 20 HÅKAN BERGMAN (S).....	24
Anf. 21 CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M).....	26
Anf. 22 HÅKAN BERGMAN (S) replik	28
Anf. 23 CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M) replik.....	29
Anf. 24 HÅKAN BERGMAN (S) replik	29
Anf. 25 CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M) replik.....	30
Anf. 26 AGNETA LUTTROPP (MP).....	30
(forts. 9 §).....	31
Ajournering.....	32
Återupptagna förhandlingar	32

8 § Frågestund	32
Anf. 27 TALMANNEN	32
<i>Utbildningskontrakt för unga arbetslösa.....</i>	<i>32</i>
Anf. 28 PIA NILSSON (S)	32
Anf. 29 Statsrådet TOBIAS BILLSTRÖM (M).....	32
Anf. 30 PIA NILSSON (S)	33
Anf. 31 Statsrådet TOBIAS BILLSTRÖM (M).....	33
<i>Konsekvenser för lokalsamhället av näringslivssatsningar.....</i>	<i>33</i>
Anf. 32 KEW NORDQVIST (MP)	33
Anf. 33 Näringsminister ANNIE LÖÖF (C).....	34
Anf. 34 KEW NORDQVIST (MP)	34
Anf. 35 Näringsminister ANNIE LÖÖF (C).....	34
<i>Främlingsfientlighet</i>	<i>34</i>
Anf. 36 EVA LOHMAN (M).....	34
Anf. 37 Statsrådet TOBIAS BILLSTRÖM (M).....	35
Anf. 38 EVA LOHMAN (M).....	35
Anf. 39 Statsrådet TOBIAS BILLSTRÖM (M).....	35
<i>Integrationsprojekt.....</i>	<i>36</i>
Anf. 40 BJÖRN SÖDER (SD)	36
Anf. 41 Statsrådet ERIK ULLENHAG (FP).....	36
Anf. 42 BJÖRN SÖDER (SD)	37
Anf. 43 Statsrådet ERIK ULLENHAG (FP).....	37
<i>Luftkvaliteten i svenska städer.....</i>	<i>37</i>
Anf. 44 JENS HOLM (V)	37
Anf. 45 Statsrådet CATHARINA ELMSÄTER- SVÄRD (M).....	38
Anf. 46 JENS HOLM (V)	38
Anf. 47 Statsrådet CATHARINA ELMSÄTER- SVÄRD (M).....	38
<i>Sjöfarten</i>	<i>39</i>
Anf. 48 LARS TYSKLIND (FP)	39
Anf. 49 Statsrådet CATHARINA ELMSÄTER- SVÄRD (M).....	39
Anf. 50 LARS TYSKLIND (FP)	39
Anf. 51 Statsrådet CATHARINA ELMSÄTER- SVÄRD (M).....	40
<i>Meddelarskyddet i den privata äldreomsorgen</i>	<i>40</i>
Anf. 52 CATHARINA BRÅKENHJELM (S)	40
Anf. 53 Statsrådet MARIA LARSSON (KD).....	40
Anf. 54 CATHARINA BRÅKENHJELM (S)	41
Anf. 55 Statsrådet MARIA LARSSON (KD).....	41
<i>Utbyggnad av tunnelbanan i Stockholm.....</i>	<i>41</i>
Anf. 56 YILMAZ KERIMO (S)	41
Anf. 57 Statsrådet CATHARINA ELMSÄTER- SVÄRD (M).....	41
Anf. 58 YILMAZ KERIMO (S)	42
Anf. 59 Statsrådet CATHARINA ELMSÄTER- SVÄRD (M).....	42

<i>Innovationer i näringslivet</i>	42
Anf. 60 EMIL KÄLLSTRÖM (C)	42
Anf. 61 Näringsminister ANNIE LÖÖF (C)	43
Anf. 62 EMIL KÄLLSTRÖM (C)	43
Anf. 63 Näringsminister ANNIE LÖÖF (C)	43
<i>Utvisning av asylsökande romer till Kosovo</i>	44
Anf. 64 ANNIKA LILLEMETS (MP)	44
Anf. 65 Statsrådet TOBIAS BILLSTRÖM (M)	44
Anf. 66 ANNIKA LILLEMETS (MP)	44
Anf. 67 Statsrådet TOBIAS BILLSTRÖM (M)	45
<i>Inrättandet av ett innovationsråd</i>	45
Anf. 68 CARINA ADOLFSSON ELGESTAM (S)	45
Anf. 69 Näringsminister ANNIE LÖÖF (C)	45
Anf. 70 CARINA ADOLFSSON ELGESTAM (S)	46
Anf. 71 Näringsminister ANNIE LÖÖF (C)	46
<i>Ekonomisk ersättning till vanvårdade barn</i>	47
Anf. 72 YVONNE ANDERSSON (KD)	47
Anf. 73 Statsrådet MARIA LARSSON (KD)	47
Anf. 74 YVONNE ANDERSSON (KD)	47
Anf. 75 Statsrådet MARIA LARSSON (KD)	47
<i>Näringsministerns engagemang för drabbad industri i Gävle</i>	48
Anf. 76 RAIMO PÄRSSINEN (S)	48
Anf. 77 Näringsminister ANNIE LÖÖF (C)	48
Anf. 78 RAIMO PÄRSSINEN (S)	48
Anf. 79 Näringsminister ANNIE LÖÖF (C)	49
<i>Trafikverkets fibernät</i>	49
Anf. 80 MONICA GREEN (S)	49
Anf. 81 Statsrådet CATHARINA ELMSÄTER-SVÄRD (M)	49
Anf. 82 MONICA GREEN (S)	49
Anf. 83 Statsrådet CATHARINA ELMSÄTER-SVÄRD (M)	49
<i>Främlingsfientlighet</i>	50
Anf. 84 ABDIRIZAK WABERI (M)	50
Anf. 85 Statsrådet ERIK ULLENHAG (FP)	50
Anf. 86 ABDIRIZAK WABERI (M)	51
Anf. 87 Statsrådet ERIK ULLENHAG (FP)	51
Anf. 88 TALMANNEN	51
9 § (forts. från 7 §) Förskolan (forts. UbU13)	51
Anf. 89 TINA ACKETOFT (FP)	51
Anf. 90 AGNETA LUTTROPP (MP) replik	53
Anf. 91 TINA ACKETOFT (FP) replik	54
Anf. 92 AGNETA LUTTROPP (MP) replik	54
Anf. 93 TINA ACKETOFT (FP) replik	54
Anf. 94 ULRIKA CARLSSON i Skövde (C)	54
Anf. 95 RICHARD JOMSHOF (SD)	56
Anf. 96 ROSSANA DINAMARCA (V)	58
Anf. 97 ANNIKA ECLUND (KD)	60

Anf. 98 ROSSANA DINAMARCA (V) replik.....	62
Anf. 99 ANNIKA ECLUND (KD) replik	62
Anf. 100 ROSSANA DINAMARCA (V) replik.....	63
Anf. 101 ANNIKA ECLUND (KD) replik	63
(forts. 11 §).....	63
Ajournering.....	63
Återupptagna förhandlingar	63
10 § Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde.....	64
JuU8 De brottsbekämpande myndigheternas tillgång till uppgifter om elektronisk kommunikation	64
AU14 Subsidiaritetsprövning av förslag till Monti II- förordning.....	66
11 § (forts. från 9 §) Förskolan (forts. UbU13).....	66
Anf. 102 Statsrådet NYAMKO SABUNI (FP)	66
Anf. 103 ROSSANA DINAMARCA (V) replik.....	69
Anf. 104 Statsrådet NYAMKO SABUNI (FP) replik.....	69
Anf. 105 ROSSANA DINAMARCA (V) replik.....	70
Anf. 106 Statsrådet NYAMKO SABUNI (FP) replik.....	71
Anf. 107 HÅKAN BERGMAN (S) replik	72
Anf. 108 Statsrådet NYAMKO SABUNI (FP) replik.....	72
Anf. 109 HÅKAN BERGMAN (S) replik	73
Anf. 110 Statsrådet NYAMKO SABUNI (FP) replik.....	73
Anf. 111 AGNETA LUTTROPP (MP) replik	74
Anf. 112 Statsrådet NYAMKO SABUNI (FP) replik.....	74
Anf. 113 AGNETA LUTTROPP (MP) replik	75
Anf. 114 Statsrådet NYAMKO SABUNI (FP) replik.....	75
Anf. 115 RICHARD JOMSHOF (SD).....	76
(Beslut skulle fattas den 23 maj.).....	76
12 § Grundskolan	77
Utbildningsutskottets betänkande 2011/12:UbU14.....	77
Anf. 116 IBRAHIM BAYLAN (S).....	77
Anf. 117 ESABELLE DINGIZIAN (MP)	79
Anf. 118 RICHARD JOMSHOF (SD).....	81
Anf. 119 ROSSANA DINAMARCA (V).....	83
Anf. 120 MARGARETA PÅLSSON (M).....	86
Anf. 121 IBRAHIM BAYLAN (S) replik.....	88
Anf. 122 MARGARETA PÅLSSON (M) replik	88
Anf. 123 IBRAHIM BAYLAN (S) replik.....	89
Anf. 124 MARGARETA PÅLSSON (M) replik	89
Anf. 125 ROSSANA DINAMARCA (V) replik.....	90
Anf. 126 MARGARETA PÅLSSON (M) replik	90
Anf. 127 ROSSANA DINAMARCA (V) replik.....	91
Anf. 128 MARGARETA PÅLSSON (M) replik	91
Anf. 129 ESABELLE DINGIZIAN (MP) replik	92
Anf. 130 MARGARETA PÅLSSON (M) replik	92
Anf. 131 ESABELLE DINGIZIAN (MP) replik	92
Anf. 132 MARGARETA PÅLSSON (M) replik	93

Anf. 133	TINA ACKETOFT (FP)	93
Anf. 134	ULRIKA CARLSSON i Skövde (C)	95
Anf. 135	ANNIKA ECLUND (KD)	98
	(Beslut skulle fattas den 23 maj.)	100
13 §	Kulturarvsfrågor	100
	Kulturutskottets betänkande 2011/12:KrU9	100
Anf. 136	PER SVEDBERG (S)	100
Anf. 137	TINA EHN (MP)	102
Anf. 138	MATTIAS KARLSSON (SD)	103
Anf. 139	PER SVEDBERG (S) replik	106
Anf. 140	MATTIAS KARLSSON (SD) replik	106
Anf. 141	PER SVEDBERG (S) replik	106
Anf. 142	MATTIAS KARLSSON (SD) replik	106
Anf. 143	BENGT BERG (V)	107
Anf. 144	PEDER WACHTMEISTER (M)	108
Anf. 145	MATTIAS KARLSSON (SD) replik	110
Anf. 146	PEDER WACHTMEISTER (M) replik	111
Anf. 147	MATTIAS KARLSSON (SD) replik	111
Anf. 148	PEDER WACHTMEISTER (M) replik	112
Anf. 149	PER SVEDBERG (S) replik	112
Anf. 150	PEDER WACHTMEISTER (M) replik	112
Anf. 151	PER SVEDBERG (S) replik	112
Anf. 152	PEDER WACHTMEISTER (M) replik	112
Anf. 153	ANNA STEELE (FP)	113
Anf. 154	PER SVEDBERG (S) replik	114
Anf. 155	ANNA STEELE (FP) replik	114
Anf. 156	PER SVEDBERG (S) replik	115
Anf. 157	ANNA STEELE (FP) replik	115
Anf. 158	PER LODENIUS (C)	115
Anf. 159	BENGT BERG (V) replik	117
Anf. 160	PER LODENIUS (C) replik	117
Anf. 161	BENGT BERG (V) replik	117
Anf. 162	PER LODENIUS (C) replik	118
Anf. 163	LARS-AXEL NORDELL (KD)	118
Anf. 164	BENGT BERG (V) replik	120
Anf. 165	LARS-AXEL NORDELL (KD) replik	120
Anf. 166	BENGT BERG (V) replik	120
Anf. 167	LARS-AXEL NORDELL (KD) replik	121
Anf. 168	ISAK FROM (S)	121
	(Beslut skulle fattas den 23 maj.)	122
14 §	Bordläggning	122
15 §	Anmälan om interpellation	122
16 §	Anmälan om fråga för skriftligt svar	122
17 §	Kammaren åtskildes kl. 19.53	123

